FUNDAȚIA
“ALBA IULIA 1918 PENTRU UNITATEA ȘI INTEGRITATEA ROMÂNIEI”

DACOROMANIA

NR. 110
ALBA IULIA – 2023

România este patria noastră și a tuturor românilor.
E România celor de demult și-a celor de mai apoi
E patria celor dispăruți și a celor ce va să vie.
Barbu Ştefănescu Delavrancea

TRICOLORUL ROMÂNESC – „TREI CULORI CUNOSC PE LUME, CE LE ŢIN CA SFÂNT ODOR”

Vedem deseori tricolorul fluturând în vânt, îl privim cu drag și ne simțim mândri. E mândria apartenenței la țară, la neam și la istoria noastră. El nu este numai un decor oficial pe clădirile și instituțiile publice, pe monumente și catarge. El este un simbol național unic, care ne reprezintă numai pe noi, românii. Prin el, ne vorbesc secolele și mileniile de existență a poporului nostru pe aceste meleaguri, timpuri dintr-o istorie frământată. Drapelul nostru ne reprezintă în lume ca popor, ca neam, ne reprezintă prin faptele trecutului și prezentului nostru, este o sinteză a istoriei noastre și expresia unicității noastre. Numai noi, românii, ne putem identifica cu steagul nostru, numai sufletul nostru, al românilor se umple de caldă emoție și vibrează la vederea sa. Identitatea noastră ca neam e reprezentată de tricolorul românesc, specific numai nouă, românilor. Disciplina istoriei care are ca obiect de studiu steagurile din diferite epoci şi ţări este vexilologia. Termenul derivă din latinescul *vexillum* care semnifică steagul unei cohorte în armata romană.

Culorile drapelului românesc - roșu, galben și albastru - sunt de origine străveche, iar reunirea lor pe stindardul național are adânci semnificații istorice, exprimând continuitatea noastră neîntreruptă pe aceste locuri strămoșești, în care ne-au fost îngropați moșii și strămoșii noștri, de secole și milenii. Aceste culori ne sunt specifice și au străbătut veacurile fiind transmise cu sfințenie din generație în generație iar memoria ancestrală a poporului a păstrat-o de-a lungul veacurilor ca pe „un scump odor ”. Roşu, galben și albastru sunt cele mai frecvente culori care apar pe toate țesăturile populare din toate regiunile României. Frumoasele și pitoreştile noastre costume populare, adevărate lucrări artistice, oglindesc măiestria poporului care a știut să îmbine aceste culori creând mândre straie populare.

Mergând înapoi pe firul istoriei, cea mai veche însemnare despre tricolor, este faptul că aceste culori, apăreau pe scuturile dacice. Începând cu anul 175 e. n. stindardul dac s-a impus ca stindard al majorității legiunilor romane, triumfând și în a doua jumătate a secolului al IV-lea, cu prilejul vizitei la Roma a împăratului Flavius Iulius Constantinus, fiul împăratului Constantin I. Acest fapt este real, ne confirmă documentele militare rămase. Scrie negru pe alb: stindardul de luptă al dacilor purta culorile roşu, galben şi albastru (însă nu în aceeaşi proporţie a culorilor ca azi, de 33%), acestea fiind dispuse orizontal: în partea superioară roșu, galben în mijloc și albastru la bază. Culorile *roșu, galben și albastru* apar de asemenea și în fresca din mormântul regelui get Dromichete, care a fost descoperit în Bulgaria în Valea Regilor Traci. Culorile se află pe scuturile regale care delimitează fresca și care sunt identice cu scutul regal purtat de Decebal (așa cum apare în scena de pe Columna lui Traian). Pe scutul regal apar două petale roșii și două petale albastre pe fond auriu. Putem fi mândri aşadar că roșu, galben și albastru ne însoțesc de peste 2 300 de ani. Conform datelor cuprinse în „Notitia Dignitarium”, un document militar al arhivelor imperiale romane, stindardul de luptă al dacilor purta culorile roșu, galben și albastru, aceleași culori de la primele legiuni geto-dace cantonate în Bretania și Capadocia, în care fuseseră recrutați ca mercenari, luptătorii daci. După căderea Imperiului Roman de Apus, stindardul dacilor a fost preluat și folosit de armatele bizantine până la finele secolului X. Decretul imperial care stabilea și însemnele acestor teritorii,

descrie astfel stema Daciei Justiniene: „din partea dreaptă, în prima diviziune, scut roșu, în mijlocul căruia sunt văzute turnuri, însemnând Dacia „de dincolo” (adică actuala Moldovă), în a doua diviziune, scut ceresc de culoarea cerului, adică albastru, cu semnele tribului burilor, ale cărui două laturi sunt albe, iar mijlocul (câmpul dintre cele două scuturi) auriu (galben)”. Mai târziu, în anul 1185, frații valahi din sudul Dunării, Petru, Asan și Caloian, au condus o armată de răsculați contra bizantinilor. Acești valahi răsculați, aveau pe sulițele lor flamuri cu reproducerea dragonului-lup al dacilor, plus cele trei culori: roșu, galben și albastru. Puternic legați de tradițiile și marile virtuți ale înaintașilor, dar obligați să trăiască timp îndelungat despărțiți în trei principate – Moldova, Muntenia și Transilvania, românii au preluat culorile drapelului inițial, făcând din fiecare culoare câte un stindard pentru fiecare principat.

Steagul Moldovei, având bourul, pe o parte și Sf. Gheorghe călare pe un cal alb în luptă cu balaurul iar pe cealaltă parte, era de culoare roșie. Conceput probabil de Bogdan I (1359 – 1365), la întemeierea țării, care a preluat culoarea ro**șie, transmisă de tradiț**ie, din vremea Daciei Traiane, el a fost păstrat identic de urma**ș**ii s**ă**i la domnie. În timpul lui Ștefan cel Mare (1457 – 1504), steagul era din atlas roșu și avea reprezentat pe o față, pe Sf. Gheorghe încoronat de doi îngeri, stând în jilț **ș**i cu picioarele zdrobind un balaur cu trei capete, iar pe cealaltă față era reprodusă stema țării (capul de bour).

Stema Moldovei reprezentata prin capul de bour

Călătorii polonezi în trecere spre Constantinopol, Samuel Twardowski, la 1622 și Ioan Gnindski, la 1677, îl menționează ca fiind din damasc și din culoare roșie.

Înaintea unificării românilor sub Mihai Viteazul, steagul Munteniei a fost descris de cavalerul italian Ciro Spontone, era din damasc galben auriu, având la centru o acvilă neagră, stând pe o ramură verde de ienupăr și **ț**inând în cioc o cruce patriarhală ro**ș**ie. Același stindard galben e menționat de două știri de origine poloneză, din 19 și 29 mai 1600.

Stema Țării Românești, acvila ținând în cioc crucea

Acest steag fusese „semnul și marca cea mai importantă a Țării Românești” sub Vlad Țepeș (1456 – 1462) și Neagoe Basarab (1512 – 1521) și îl însoțise pe Mircea cel Bătrân (1386 – 1418) și pe voievozii de dinaintea lui, pe câmpurile de bătălie fiind cu siguranță o moștenire de la Basarab cel Mare (1317 – 1352), care-l primise, la rândul său, prin tradiție, din vremea Daciei Traiane și-l păstrase la întemeierea țării, ca simbol al legăturilor cu înaintașii. Acest steag cu câmpul galben, „era foarte vechi și privit de români ca sfânt”, după cum precizează Ciro Spontone.

Ne punem întrebarea: cine este autorul contopirii celor trei culori într-*un singur drapel* și *când s-a* înfăptuit *aceasta?* Cel care a contopit pentru prima dată cele trei culori într-un singur drapel, a fost Mihai Viteazul(1593 – 1600), primul unificator al țărilor românești, care intrând victorios în cetatea Alba-Iulia, a realizat mai târziu, sub sceptrul său, în anul 1600, unirea Munteniei, a Transilvaniei și a Moldovei. Tocmai existenta conștiinței unității de neam explică strategia lui Mihai pentru înfăptuirea „planului dacic”, care-și propunea să reconstituie în formă românească vechea unitate politică pe care o reprezentase Dacia în antichitate. Ferm hotărât, determinat de conștiința sa și ideea pe care cu consecvență o urma, el și-a văzut visul împlinit putându-se de acum intitula: „Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești, a Ardealului și a toată Țara Moldovei”. El a făurit drapelul național prin contopirea culorilor de pe steagurile celor trei principate românești, drapel, care de la el mai departe, a devenit simbolul unității noastre naționale. Reunificarea celor trei culori, se poate vedea pe diplomele și stemele pe care Mihai Viteazul le-a acordat, potrivit obiceiurilor vremii, după bătălia de la Șelimbăr, din 18/28 octombrie 1599, atât vitejilor boieri munteni cât și nobililor români din Transilvania care i s-au alăturat. Pe diploma acordată lui Preda Buzescu, de pildă, apare o flamură cu aspect de mantie, în trei culori așezate vertical, albastru la dreapta (steagul românilor transilvăneni), galben la mijloc (steagul românilor munteni) și roșu la stânga (steagul românilor moldoveni). Se cunosc până acum peste 20 de diplome eliberate de cancelaria lui Mihai-Viteazul din Transilvania, în anii 1599 și 1600, cu steme care au tricolorul albastru, galben și roșu, iar la unele și pe scuturi. El a oferit steagului si stemei, valoarea de simboluri ale unității noastre naționale.

Documentele vremii ne vorbesc despre prețuirea pe care a acordat-o ilustrul voievod steagului țării, în care neîndoielnic vedea întrupată glia strămoșească, pentru apărarea căreia lupta. Nici în momentele grele, nici în clipele în care era pusă în cumpănă însăși viața sa, Mihai Voievod n-a uitat de steag. Este semnificativ

faptul că după bătălia de la Mirăslău, din septembrie 1600, în care sorții nu i-au surâs, Mihai nu s-a retras de pe câmpul de luptă până ce nu i s-a adus steagul țării, pe care, strângându-l la piept, l-a luat cu sine. Salvat de Mihai, steagul a fost păstrat cu mare cinste și de Radu Șerban (1602 – 1611), ca steag al țării în vremea domniei sale. Relatând primirea la Târgoviște a contelui Camillo Cavriolo, trimis de împăratul Rudolf al II-lea pentru a-i duce lui Radu Vodă stindardul imperial, o dată cu confirmarea titlului de principe al imperiului, tot Spontoni arată că la marea ceremonie care a avut loc atunci la curtea domnească, a fost adus și steagul cel mare al țării, din damasc galben – alburiu, socotit sfânt. Voievodul a poruncit ca acest sfânt steag al țării, să fie purtat înainte, cu prioritate, la defilarea ce a urmat.

Românii ardeleni n-au avut posibilitatea să-și aleagă singuri culoarea drapelului și n-au fost reprezentați printr-un simbol aparte pe steagul și stema principatului, nici în evul mediu și nici în epoca modernă, datorită asupririi naționale la care au fost supuși de stăpânirea maghiară și apoi de cea austro – ungară deși constituiau majoritatea populației **și** erau locuitorii autohtoni ai Transilvaniei, primii și cei mai vechi. Ei au avut, totuși, un simbol propriu, culoarea albastru: azur (cer), mo**ștenită** din vremea Daciei Traiane, pe care, dacă n-au putut s-o impună pe însemnele heraldice ale principatului Transilvaniei, datorită politicii ungurilor, au păstrat-o pe stemele de familie și au transmis-o, astfel, din generație în generație, ca expresie a vechimii și înfrățirii lor cu glia străbună. În sprijinul celor de mai sus, mențion**ăm că** în perioada dominației maghiare, în timp ce stemele acordate nobililor sa**și și** unguri aveau **în majoritatea lor culoarea ro**șie, cele date familiilor de origine român**ă** erau în exclusivitate de culoare albastru –azur. În colec**ț**ia J. Siebmacher, de pildă, unde sunt publicate aproape 2500 de steme acordate nobililor din Transilvania, apar, pe lângă stemele maghiare, săsești și secuiești, peste 500 de steme ale familiilor nobile române**ș**ti, care se prezint**ă** sub forma unui scut având ca mobile, într-un câmp întotdeauna azur (albastru), oșteni călări sau pedeștri, înarmați cu spade drepte sau curbe, luptând împotriva unor turci, precum **și felurite animale și** diverse alte însemne. De altfel, culoarea albastră a fost introdusă și pe însemnele heraldice ale unor familii boiere**ști din Muntenia și** Moldova, tocmai pentru a desemna deținerea unor posesiuni în Transilvania și, totodată, legăturile existente în evul mediu între țările române. În stema familiei Văcărescu, de exemplu, apare ca o dovadă a apartenen**ței districtului Făgăraș la Țara Românească, o cetate crenelată**, având arborat, în dreapta sus, un drapel albastru.

Tricolorul reapare în timpul lui Matei Basarab (1632 – 1654), ales domn al Munteniei. El s-a manifestat permanent ca un adversar al Imperiului otoman, față de care a păstrat o atitudine demnă dar ostilă fiind hotărât la nevoie să reziste cu armele. „Se cunosc până acum dou**ă** documente de la Matei Basarab Vod**ă care au pecetea legată cu un șnur,** șnur împletit din mătase roșie, galbenă și albastră: ata**ș**at hrisovului din 27 noiembrie 1640 **și** hrisovului din 20 august 1648.

Continuând opera înaintașilor de apărare a intereselor tuturor românilor, Șerban Cantacuzino (1674 – 1688) domn al Țării Românești, a croit **și** el planuri de eliberare de sub jugul otoman a celor trei țări surori și de unire a lor într-un singur stat, sub conducerea sa, voind, ca **și Matei Basarab, să-l imite în această privință** pe Mihai Viteazul. Cele trei culori ale drapelului na**ț**ional, exprimând idealul de unitate a românilor de pretutindeni, se pot **și astă**zi vedea pe steagul care l-a însoțit pe Șerban Cantacuzino la asediul Vienei. El a lăsat pe câmpul de luptă de sub zidurile Vienei, ca amintire, o troiță **și** un steag, care a ajuns mai târziu la Muzeul din Dresda, de unde a fost adus în 1937 în țară și expus la Muzeul Militar din Bucure**ști. El este de mătase, din trei fâșii** orizontale cusute între ele cu ață galbenă **și** are o singură fa**ță**. Sus, se află scris în române**ș**te: „Vitejia dreaptă să biruească ", iar dedesubt, trei stele cu câte șase raze. Nepot și succesor al lui Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714) păstrează, prezen**ț**a tricolorului românesc pe stema domnului muntean. În anul 1695, fiindu-i-se acordat titlul de principe al imperiului de către Leopold I, pe stemă figurează culorile tricolorului: un luptător valah ține în suliță un cap de turc; pieptarul c**ă**l**ă**re**ț**ului este ro**ș**u, coiful, sabia **și sandalele acestuia, precum și** frâul **și ș**aua calului sunt galbene iar fondul scutului este albastru. Asocierea celor trei culori ale drapelului național pe stema familiei Brâncoveanu subliniază dragostea sa de glie **și** de neam, idealurile care i-au călăuzit domnia, între care menținerea neatârn**ă**rii **și înfăptuirea unităț**ii statale românești.

După răscoala țăranilor români ardeleni din 1784, condusă de Horea, se înregistrează la începutul secolului XIX – lea în Țara Românească, o altă mare ridicare la luptă, sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, pentru scuturarea dominației străine și cucerirea libertății naționale. Caracterul național al Revoluției de la 1821, s-a pus în evidență din nou, prin includerea tricolorului pe steagul ridicat de Tudor. El simboliza ideea de unitate și independență a " tot norodul românesc". Un astfel de steag care a fost recondiționat, a fost depus în urma unei ceremonii speciale, la Casa Armatei din București. Cele

trei culori ale drapelului național sunt incluse subtil, dar perfect vizibil, în cromatica veșmintelor purtate de personajele cu valoare simbolică de pe steag, în ordinea și gruparea lor de astăzi. Tricolorul de pe flamură îl regăsim și pe ciucurii cu care era împodobit stindardul. Cei 46 de ciucuri, au fost executați fără nici o discreție în culorile naționale a căror îmbinare este cum nu se poate mai expresivă, tricolorul apărând aici în toată măreția și splendoarea lui. Este de remarcat că pentru prima dată, celor trei culori li se atribuie o semnificație: **Libertate (albastrul cerului), Dreptate (galbenul ogoarelor), Frăție(roșul sângelui).**

Pe un document emis la 1817 de Scarlat Calimahi (1812 – 1819) se văd în culori două steaguri roșii. În timpul domniei lui Mihail Șuțu (1819 – 1821) pe stindardele Moldovei apare Sf. Gheorghe călare, pe fond roșu. La fel, steagul armatei moldovenești sub Mihail Sturdza (1834 – 1849) avea bourul în mijloc și în fiecare colț câte un pătrat mare roșu.

În a doua jumătate a secolului al XVIII – lea, tricolorul apare **ş**i în Moldova pe stema familiei Ghica. Introducerea tricolorului a fost un fapt sugestiv pentru că exprima împotrivirea lui fa**ță** de **ș**tirbirea unit**ății** teritoriale **și** a autonomiei țării. Tricolorul avea **în dreapta pe albastru, acvila cruciată** de aur (galben**ă**), iar în stânga pe ro**ș**u, capul de bour, de asemenea de culoare galbenă.

Tricolorul a fost adoptat în Țara Românească pentru prima dată ca drapel de luptă al oștirilor armatei în 1834, având cele trei culori: roşu, galben şi albastru şi un vultur la mijloc. La numai câ**ț**iva ani dup**ă** introducerea în 1834, de către Alexandru Dimitrie Ghica, a culorilor na**ționale pe steagurile o**ș**tirii muntene, în Transilvania, la marea adunare de la Blaj din 3 / 15 mai 1848, deasupra mulțimii se va înălța demnă " flamura cea mare tricoloră a națiunii române", pe care erau însemnate cuvintele: „Virtus Romana Rediviva " adică „Virtutea romană reînviată ". Era un steag mare, confecționat cu o săptămână mai devreme și declarat drept drapel național de Conferința de la Sibiu din 26 aprilie / 8 mai 1848, dovedindu-se prin aceasta că și românii doreau să fie o națiune cu aceleași drepturi la viață proprie ca și celelalte națiuni ale principatului și nu doar tolerată, ca până atunci. Aveau dreptul la un drapel național, cu simbolurile heraldice specifice românilor. Un astfel de steag, având culorile așezate orizontal, în ordinea: albastru jos, galben la mijloc si roșu sus, a servit și lui Avram Iancu „Craiul Moților ", general al legiunii „Auraria Gaemina " ca steag al oștirii sale de lăncieri moți în lupta directă cu honvezii unguri. Pe Câmpia Libertății au venit să asiste la acest mare eveniment și reprezentanți străini. Înțelegând mesajul norodului și a conducătorilor săi și impresionat de entuziasmul și emoția cu care mulțimea de pe întinsul Câmpiei Libertății s-a strâns sub faldurile steagului național, cărturarul sas, Stephan Ludwig Roth, aflat de față la acea grandioasă manifestare, afirma că: „deși drapelul național nu a fost ridicat atât de sus ca să fie văzut de la Dunăre, totuși, cunoscând comunitatea spirituală unită a românilor, cred c**ă** fluturarea acestor culori aici, în acest loc, trebuie s**ă** fi produs b**ă**t**ă**i de inim**ă** la Bucure**ș**ti **ș**i Iași ". De asemenea, este semnificativă în acest sens, precizarea făcută în zilele revoluției de la 1848 de ministrul de externe al Țării Românești, într-o notă adresată turcului Emin Pașa: „Culorile eșarfului ce purtăm noi nu sunt de datină modernă. Noi le-am avut încă de mai înainte pe steagurile noastre". Culorile și stemele aveau semnificații străvechi, exprimând specificul fiecărei țărișoare românești. La 14 iunie 1848, tricolorul se instituia ca steag național având înscris**ă** deviza „Dreptate, Fr**ăț**ie" Decretul guvernamental nr. 252, din 13 iulie 1848, preciza că: „stindardele vor fi tricolore; albastru închis, galben deschis și roșu carmin". Ele vor fi dispuse vertical și vor fi aranjate în ordinea următoare: „lângă lemn vine albastru, apoi galben și apoi roșu fâlfâind ". **În cartea istoricului german J. F.** Neigebaur, consacrată Transilvaniei și publicată la Brașov în 1851, se face menționea că: " cele trei culori ale drapelului românesc sunt o moștenire de pe timpul Daciei Traiane".

După o istorie zbuciumată, pe 26 iunie 1848, IA NAȘTERE OFICIAL, DRAPELUL NAȚIONAL, fiind decretat de Guvernul revoluționar provizoriu din Țara Românească.

Drapelul cu inscripția Dreptate, Frăție!

Afirmația istoricului german J. F. Neigebauer că: „tricolorul românesc este o moștenire de pe timpul Daciei Traiane " vine să confirme vechimea multimilenară a steagului și drapelului nostru. Mai târziu, Divanurile Ad-hoc din Moldova și Muntenia exprimau voința unirii românilor din cele două principate într-un singur stat, fapt devenit realitate la 24 Ianuarie 1859. Baronul Talleyrand de Perigord, președintele Comisiei europene de supraveghere a constituirii Divanurilor Ad-hoc, scria în 1857 contelui Walewski, ministrul de externe al Franței, că în drumul său spre Iași a fost întâmpinat la Bacău de peste trei mii de oameni purtând pieptare cu tricolorul național al

unirii, iar la intrarea în capitala Moldovei a fost primit de populația orașului care avea în frunte pe mitropolit, pe episcopi și nouăzeci de preoți, toți îmbrăcați în haine negre și având brâie și cocarde tricolore. Alexandru Ion Cuza, noul domn, a avut un rol istoric de a trasa și de a da viață cerințelor legate de consolidarea statului național român, modern, iar între acestea s-a înscris, la loc de cinste, reintroducerea oficială a tricolorului ca drapel național. Însuși domnitorul Cuza, la 1 septembrie 1863, în discursul ținut cu ocazia înmânării noilor drapele unităților militare spune: „Steagul e România, acest pământ binecuvântat al patriei, stropit cu sângele străbunilor noștri și îmbelșugat cu sudoarea muncitorului. El este familia, ogorul fiecăruia, casa în care s-au născut părinții noștri și unde se vor naște copiii voștri. Steagul e totodată trecutul, prezentul și viitorul țării, întreaga istorie a României!" Pe una din fețele steagului era imprimată stema Principatelor Unite, iar dedesubt înscrise cuvintele pline de semnificație: „Unirea Principatelor-Fericirea Românilor" Prin Constituția din 1866 articolul 124 și prin legile pentru fixarea armeriilor României din 1867 și 1872 s-a stabilit ca tricolorul să aibă culorile așezate vertical, în ordinea: albastru alături de hampă, galben la mijloc și roșu la margine „flotând" liber în aer, iar în centrul uneia din fețe stema țării". Mihail Kogălniceanu preciza în ședința parlamentului din 26 martie 1867 că: „Drapelul tricolor, cum este astăzi, nu este drapelul Unirii Principatelor. El este acel ceva sfânt și mai înalt! El este însuși drapelul neamului nostru, din toate țările locuite de români." Tricolorul astfel instituit, avea să triumfe la 9 Mai 1877, când Parlamentul României, într-un glas cu întreaga națiune, a proclamat independența noastră de stat, cea care a fost „gândul ce domina cugetele și simțământul ce încălzea inimile".

Cucerirea independenței de stat a României a dat un puternic imbold mișcării de eliberare națională a românilor din Transilvania, constituind o premiză importantă a desăvârșirii unificării național- statale, ce se va înfăptui la 1 Decembrie 1918. În acea memorabilă zi a Unirii, seminția lui Decebal și Traian și-a dat întâlnire între zidurile cetății milenare Alba Iulia. În acest moment solemn, cei de față îl reprezentau pe „Poporul Împărat". Tricolorul românesc a fost arborat cu mândrie în prezența a 100.000 de bărbați, femei, bătrâni și tineri într-o atmosferă înălțătoare. Sub faldurile tricolorului ce strălucea mândru sub soare, au aclamat o zi întreagă UNIREA!... mărețul ideal împlinit: unirea pentru toate veacurile a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România. Cântau cu toții într-un singur glas, „Deșteaptă-te române!" și „Pe-al nostru steag e scris Unire"! Românii au trăit cu entuziasm acest moment astral, de vis împlinit, clipe de înălțare și exaltare! Epopeea Unirii! Un vis de veacuri biruise! Era cea mai mare izbândă a neamului nostru!

Pe drapelul care flutura peste tot, culorile erau împărţite egal pentru a reprezenta principiul egalităţii, iar orientarea în sus semnifica verticalitatea noastră ca națiune, ca gândire și acțiune. S*emnificaţia actuală a culorilor drapelului vine din străbuni:a*lbastrul semnifică libertatea, seninul cerului, al cugetului şi gândirii neamului românesc, credinţa şi puterea cu care suntem legaţi de pământul patriei-galbenul exprimă bogăţia ogoarelor, grandoarea ţării, prestigiul şi virtutea-roşul semnifică sângele înaintaşilor noştri vărsat pe pământul românesc de-a lungul veacurilor și frăția noastră de sânge. El îndeamnă ca dragostea faţă de neam şi de ţară să fie la fel de aprinsă ca focul roşului din steag.

De la simbolul dacilor în luptă, la culorile de pe diplomele emise de Mihai- Viteazul şi trecând cu brio de Revoluţia Paşoptistă și apoi până la înălțătorul moment al Marii Uniri, drapelul României a trăit împreună cu românii, istoria țării noastre. Simbol naţional, drapelul, care i-a însufleţit pe români în momente grele de luptă, dar şi de bucurie, este sărbătorit în fiecare an, la 26 iunie. Data a fost aleasă în amintirea zilei când, în timpul Revoluţiei de la 1848, tricolorul roşu-galben-albastru a fost adoptat ca simbol al naţiunii române. Ziua Drapelului Naţional, este zi de sărbătoare, hotărâre adoptată prin legea nr. 96 din 20 mai 1998.

Să nu uităm spusele unei mari personalități: „Pentru a lichida popoarele se începe prin a le altera, prin a le şterge memoria. Le distrugi cărţile, istoria, cultura şi altcineva le scrie alte cărți, le dă altă cultură, le inventează o altă istorie. Între timp, poporul începe să uite ceea ce este și ceea ce a fost, iar cei din jur îl vor uita și mai repede, iar limba nu va mai fi decât un simplu element de folclor, care mai devreme sau mai târziu va muri de moarte naturală. *„Milan Hubl (1927-1989), istoric și profesor universitar ceh*

Din acest motiv, este de datoria noastră să repetăm mereu „poveștile" pe care mulți le-ar vrea uitate și să aclamăm cu toții: Trăiască TRICOLORUL !

prof. Angela FAINA
Canada - Quebec

Surse: Constantin Botoran și Olimpiu Matichescu „Documente străine despre lupta poporului român pentru făurirea statului național unitar" -Editura Dacia – 1980, Gh. Bulgăr "Românii toți se-adună" -antologie de - Editura Militară 1977, Liviu Maior "Mișcarea națională românească din Transilvania 1900 – 1914 "– Editura Dacia Cluj Napoca 1986, Vasile Netea - " Carmen Saeculare Valachicum " – Editura Minerva 1979, Ștefan Pascu și C. Gh. Marinescu "Răsunetul internațional al luptei românilor pentru unitate națională "- Editura Dacia 1980, acad. Ștefan Pascu "Transilvania "– Editura Vatra Românească Cluj Napoca 1990

Domnitorul Ţării Româneşti Constantin Brâncoveanu, Mitropolia Bălgradului (Alba Iulia) şi Arhiepiscopia Ţării Ardealului

Domnul Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu s-a născut la data de 15 august 1654, în ţinutul Romanaţi, satul Brâncoveni, provenind după mamă dintr-o familie importantă de boieri, ai Cantacuzinilor.

Datorită calităţilor sale intelectuale şi morale deosebite, înainte de a urca pe tronul Ţării Româneşti, a ocupat diferite funcţii importante, de mare logofăt în Divanul domnitorului Duca Vodă, precum şi al lui Şerban Cantacuzino.

Constantin Brâncoveanu nu şi-a dorit să ajungă la domnie. La insistenţele boierilor şi a promisiunilor de a fi sprijinit la domnie cu devotament de către aceştia, Constantin Brâncoveanu a acceptat urcarea pe tron la vârsta de 34 de ani, în anul 1688, imediat după moartea lui Şerban Cantacuzino care l-a dorit şi i-a lăsat "pecetea" domnească.

În aceste împrejurări, afirmaţiile domnitorului sunt concludente ***"Domnia aceasta, eu nu o pohtesc, ca să-mi înmulţesc grijile şi nevoile… în vremi ca acestea turburate, încongiuraţi de oşti de vrăşmaşi".***

Constantin Brâncoveanu a domnit 26 de ani fiind printre cei mai importanţi domnitori ai Ţării Româneşti, situându-se ca durată de timp în domnie, după Mircea cel Bătrân (32 ani).

Din căsătoria cu Maria (nepoată de domn), a avut 11 copii: 4 băieţi (Constantin, Ştefan, Radu şi Matei) şi 7 fete (Stanca, Maria, Ilinca, Safta, Anca, Bălaşa şi Smaranda).

Constantin Brâncoveanu şi fiii săi (stampă contemporană).

Datorită calităţilor diplomatice a reuşit ca în lunga sa domnie de 24 de ani să menţină ţara în stare de pace purtând doar o singură bătălie, în august 1690, alături de turci şi "curuţii" lui E. Thokoly, la Zărneşti/Tohan când au înfrânt pe austrieci iar comandantul acestora Heissler, a fost luat prizonier.

Marele istoric N. Iorga la caracterizat astfel: ***"osândit să nu facă politica armelor, Constantin Brâncoveanu a făcut în schimb marea politică a culturii".*** Meritul este cu atât mai mare, dacă ţinem seama de poziţia geografică a Ţărilor Româneşti, aşezate între cele trei mari imperii "hrăpăreţe" (Imperiul Otoman, Habsburgic şi Rusesc) care în decursul istoriei şi până în zilele noastre nu ne-au cruţat.

Acelaş mare istoric N. Iorga afirma ***"Când Nordul a vrut să meargă spre Sud, când Occidentul a vrut să se atingă de Răsărit, aici s-au întâlnit"***, iar parte din dramele şi greutăţile războaielor au fost suportate de neamul românesc cu consecinţe dramatice, inclusiv prin jafuri teritoriale.

Relaţiile diplomatice ale domnitorului cu Franţa, Rusia, Anglia, Austria, Turcia, Suedia etc. au fost valoroase având în vedere şi personalitatea conducătorilor acestor ţări (Ludovic al XIV-lea - Franţa, Petru cel Mare - Rusia, Carol al XII-lea - Suedia, etc.). Importanţa acestor relaţii diplomatice a stat în atenţia multor specialişti şi istorici printre care amintim pe Virgil Cândea cu lucrarea "Diplomaţia românească sub Constantin Brâncoveanu",

în lucrarea "Politica externă şi diplomaţia lui Constantin Brâncoveanu" prin care descriu activitatea diplomatică de la curtea domnitorului. Relaţii intense şi speciale au fost şi cu Moldova şi Transilvania.

Prin tratativele diplomatice cu Poarta, intenţiona să pună domn în Moldova pe ginerele său Constantin, acţiune, care dacă ar fi reuşit, ar fi constituit primul pas spre unitatea naţională a românilor.

Preocupările susţinute şi sprijinul acordat bisericii ortodoxe din Ardeal de Logofătul C. Brâncoveanu şi domnitorul Şerban Cantacuzino rezultă clar din documentul prezentat de T. Cipariu în "Arhivu pentru Filologia şi Istorie" din anul 1867, în limba latină şi care prin bunăvoinţa prof. Ileana Corodeanu avem posibilitatea să-l prezentăm tradus în limba română aşa cum a fost încheiat la Constantinopol la data de 21 august 1681.

Convenţia dintre Constantin Brâncoveanu, plenipotenţiarul României şi preaînalţii capi transilvani din 21.08.1681.

Preailustrul domn Constantin Brâncoveanu, înaltul principe transilvan plenipotenţiarul şi domnitorul Şerban Cantacuzino cere de la noi ca religia lor să fie practicată liber, după obiceiul strămoşilor, ca înţeleptul Sava numit domn mitropolit, luat pe nedrept prizonier de actualul tiran Apafius Gubernius, să fie redat îndatoririi dinainte, cu reînoirea onoarei pătate şi să-i fie redate demnităţile celui care le cere după merit.

Averea lui Dumnezeu este deasupra sufletelor şi ea nici nu poate fi împiedicată de cele lumeşti, nici nu le-o ia înainte. Cine poate să treacă peste legile strămoşilor?

Furia tiranică tulbură religiile, mintea sănătoasă şi (liniştită) chibzuită o înviorează.

Astfel noi, subsemnaţii, curatorii păcii publice şi ai ţării dragi Transilvania, facem cunoscută ştirea folositoare tuturor, că, dacă Dumnezeu ajută după cum sperăm noi, vom putea să ajungem la scopul dorit, ca aceştia să folosească religia ortodoxă valahică, prin ceremoniile obişnuite de popor din strămoşi, prin practica liberă, după canoanele patriei şi care, împotriva voinţei acestora a fost oprimată în hotarele ei.

Vom face astfel ca în faţa legilor libertăţii Mitropolitului Vlădica Sava să-i fie restituită pe deplin onoarea, să folosească cu deplină autoritate vechea datorie.

Vom acţiona cu toată puterea împotriva nelegiuiţilor atât în ce priveşte religia, cât şi în ce priveşte practicarea ei, vom fi protejaţi de aceleaşi legi ale libertăţii.

Asupra celor pe care le-am spus şi trebuie reţinute, noi ne punem girul şi le confirmăm prin sigiliul uzual şi semnătura.

Alcătuit la Constantinopol, la 21 august 1681.
Ladislau Csaky (L.S.)
Christophorus Pasko (L.S.)

Constantin Brâncoveanu după ce a ajuns domnul Ţării Româneşti a fost considerat patronul Mitropoliei Ardealului, iar după ce a încheiat pactul de amiciţie cu împăratul Leopold I a obţinut titlul de - Principe al Imperiului.

O situaţie deosebită din timpul domniei lui C. Brâncoveanu a constituit-o însă fiscalitatea ridicată, care s-a accentuat mai ales după anul 1703, când domnitorul a trecut prin momente critice prezentându-se, pentru reconfirmarea domniei, concomitent cu mărirea haraciului, care la porunca sultanului Ahmed al III-lea pentru Ţara Românească a ajuns la 141000 groşi. Destăinuirea stolnicului C. Cantacuzino despre prezentarea sa la Poartă este cutremurătoare: ***"Mai bine aş dori să mor cerşind o bucată de pâine în pământ creştinesc decât să mai trec odată Dunărea spre a merge la Ţarigrad"***, C. Brâncoveanu în întreaga sa activitate s-a remarcat în ceeace priveşte învăţământul, cultura, artele şi în special în apărarea credinţei străbune - ortodoxia, având un sprijin substanţial din partea mitropolitului Teodosie, până în anul 1708, când a decedat, precum şi în continuare de la renumitul Antim Ivireanul (1708-1716).

Constantin Brâncoveanu în perioada 1694-1695 a înfiinţat Academia de la Sf. Sava care a devenit una dintre cele mai importante instituţii de învăţământ din această parte a Europei.

După ce în perioada 1698-1699 a construit la Potlogi /Dâmboviţa un palat cunoscut prin frumuseţea dată de armonia şi bogăţia decorului, domnitorul în anul 1702 la Mogoşoaia a construit un alt palat de reşedinţă care după specialişti, reprezintă monumentul de vârf al arhitecturii brâncoveneşti.

Legăturile românilor din Transilvania cu cei din Ţara Românească şi Moldova au existat din cele mai vechi timpuri şi ele s-au bazat în special pe relaţiile ierarhice care au dăinuit între biserica ortodoxă din Principatele Române şi Transilvania precum şi din partea domnitorilor respectivi. Exemplele menţionate mai jos sunt cât se poate de convingătoare.

A - Episcopia Vadului (jud. Cluj) a fost întemeiată la sfârşitul sec.- XV-lea de către vestitul voevod al Moldovei, Ştefan cel Mare.

- Cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti, Neagoe Basarab s-a zidit biserica Sf. Nicolae din Braşov.

- Episcopia Geoagiului a luat fiinţă la începutul sec. XVI-lea cu ajutorul domnitorilor din Ţara Românească.

- Mihai Viteazul a construit în anul 1597 noua clădire a Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei de la Alba Iulia.

B. -Mitropoliţii Ţării Româneşti erau împuterniciţi de Patriarhia din Constantinopol de a hirotoni mitropoliţii din Ardeal, cum au fost: Ghenadie I, Ghenadie II, Ilie Iorest, Sava Brancovici, Iosif din Pischinţi (Orăştie), Varlaam, Teofil şi Atanasie.

- De asemenea şi preoţii ortodocşi erau hirotoniţi dincolo de Carpaţi. Această situaţie care preocupa Curtea de la Viena, procatolică, rezultă şi din informarea scrisă a episcopului greco catolic Petru Pavel Aaron către împărat, în care arată că "400 de preoţi au fost hirotoniţi în Ţara Românească".

C. Din cele două principate au venit mulţi călugări care s-au aşezat la mănăstirile din Ardeal.

D. Cărţile bisericeşti tipărite în Ţara Românească şi Moldova atât de necesare în perioada respectivă, au ajuns în bisericile şi mănăstirile din Ardeal.

E. Biserica din Ardeal a fost sprijinită cu meşteri tipografi, meşteri zidari şi zugravi.

- Sprijinirea unor biserici şi mănăstiri ale credinţei străbune din Transilvania şi mai ales a Mitropoliei Bălgradului şi Arhiepiscopia Ţării Ardealului, rezultă din documentele prezentate în continuare (probabil apărute pentru prima dată) precum şi din conţinutul traducerii acestora. Cu ocazia pregătirii acestui material, cu eforturile colegului de liceu, Dumitru Haţegan şi a bunăvoinţei directorului Alexiu Tatu de la Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Sibiu, am posibilitatea de a prezenta la pag. 29-30 copia actului de danie a domnitorului Ţării Româneşti Antonie Vodă din anul 1670, precum şi cel al domnitorului Constantin Brâncoveanu, dat în favoarea Mitropoliei Bălgradului (Alba Iulia) şi Arhiepiscopiei Ţării Ardealului din anul 1698. Aceste documente au ajuns la Arhivele Naţionale Sibiu după ce iniţial au fost însuşite de greco catolici (1701) de la Mitropolia Bălgradului, împreună cu întreaga arhivă şi avere urmând următorul traseu: Biserica din Maieri (1713) - Biserica Sf. Nicolae Făgăraş (1721), Episcopia greco-catolică din Blaj (1737) iar in anul 1867 istoricul N. Densuşianu aflat la Sibiu a comunicat lui T. Cipariu, despre existenţa actului de danie din 1698 a domnitorului C. Brâncoveanu în arhiva Muzeului Brukental, de unde după anul 1955 a ajuns la Arhivele Naţionale Sibiu.

Odată cu distrugerea bisericilor româneşti din Alba Iulia, trebuie să dispară şi orice urmă de existenţă a acestora, acţiune care s-a desfăşurat după moartea episcopului Athanasie Anghel (1713).

Actele de danie ale domnitorului Constantin Brâncoveanu către Mitropolia Bălgradului şi Arhiepiscopia Ţării Ardealului, din anul 1698 privind suma de 6000, anual, precum şi actul de danie a moşiei de la Merişani din anul 1700 sunt menţionate (cu litere chirilice) de T. Cipariu în "Archivu pentru Filologie şi Istorie" (pag. 452-456) din anul 1867 de unde au fost transcrise "ad. literam" după cum urmează:

Donaţiunea Principelui Ţării Româneşti Constantin Basarab pentru Mitropolia Bălgradului şi Arhiepiscopiei Ardealului din anul 1898

Cuvintele Domnului sunt cuvinte curate, grăieşte prorocul David, împăratul, argint lămurit şi ispitit cu pământ de 3 ori este curăţit şi credincios domnul întru toate cuvintele sale.

Cuvintele cele curate şi credincioase ale aceluia aşa ne îndreaptă pre noi întru Sfânta Evanghelie către calea cea mai aleasă a mântuirii tuturor, - zicând "fericiţi sunt cei milostivi că aceia se vor milui". Şi iarăşi fiţi îndurători, precum tatăl vostru cel ceresc este îndurător ca să vă primească pre voi în lăcaşurile sale cele cereşti şi a căror cuvinte să ne lumineze şi pe noi. Dumnezeu carele cu a sa putere şi pre noi miluindu-ne Domnul Dumnezeu înfrumuseţându-ne şi miluindu-ne la cinstitul scaunul bătrânilor şi răposaţilor strămoşilor domnii mele a Ţării Româneşti. IO Constantin Basarab voevod dintru toată voia inimii domnii mele, am pohtit cu ajutorul lui Dumnezeu a urma cu milostenie precum scrie şi Sfânta Evanghelie că milostenia curăţeşte păcatele, întru care să facem ca şi pre noi să ne primească în lăcaşurile sale cele cereşti şi aşa temându-ne, nu puţin, cu adevărat de cel ce îngrozeşte întru a sa Sfânta Evanghelie cu judecata acolo este fără milă celor care nu fac milă.

Iată dară, ne făgăduim că din agoniseala cea ce nouă ne este dat de la Dumnezeu, sfinţii şi marii Biserici a Mitropoliei Bălgradului Arhiepiscopiei Ardealului unde se cinsteşte hramul al sfintei şi de viaţă făcătoarei Troiţe (treimi) care scaun al acestei mitropolii ce mai sus s-a zis, dintru a sa temelie este făcută şi înălţată de răposatul Mihai Voevod pe vremea când a fost crai întraceia parte de loc.

Deci dară, dator, ne rânduim ca în toţi anii vieţii noastre de la această sfântă mitropolie anual bani - şase mii, care număr să fie neschimbat, şi nemutat, pentrucă o ştim pre această sfântă mitropolie că se învaluieşte ca o corabie în mijlocul valurilor mării fiind între multe feluri de eretici necredincioşi şi se năpăstuieşte de la dânşii în multe chipuri (feluri).

Întraceia şi glasul nostru cel curat cu minte, cu tot dinadinsul pohtim o credincioşilor domni ca ori şi care ar fi dintre aleşii de Dumnezeu, ar ajunge în viitor stăpâni în urma domniei noastre, domnind şi stăpânind scaunul acesta sau din sângele neamului nostru sau dintraltul străin, dintru a sa avuţie care de la Dumnezeu iar fi lui dat, să nu se îndoiască cu firea ca să hie lipsită această sfântă mitropolie de acest număr de bani, ci faţă de numărul cel de mai sus, cu mai mare sumă, precum îl va îndura Dumnezeu

şi aşa urmaţi pohta noastră precum şi noi am primit şi am făgăduit (promis) primind urmarea acestor răposaţi şi pravloslovnici domni ca şi Domnul Dumnezeu ce este în Treime slăvit să-l cinstească şi să-l miluiască întru a sa domnie şi în acel veac ce va să fie la repaosul veşnic, în pace.

Şi iată că punem şi vremea viitorilor de acolo pentru luarea acestei mile, ziua de întâi septembrie, această danie am făcut-o şi am întărit-o, îndemnându-ne văzând şi hrisoavele iscălite şi pecetluite ale acelora ce mai înainte de noi au domnit întru Dumnezeu răposaţi strămoşului domnii mele lui Matei Basarab voevod şi a lui Constantin Vodă Şerban şi întru hrisovul lui Antonie Vodă.

Drept aceia şi noi am voit şi am pohtit de-am înnoit dania aceasta şi cu acest cinstit hrisov a domniei mele ca să aibă la venirea în toţi anii trimişii de acolo, la vreme ce mai sus s-a zis, să ia această milă în sumă deplină să hie (fie) sfintei mitropolii de întărire şi de ajutor, iar domnii mele şi răposaţilor părinţilor domnii mele veşnică pomenire.

Şi am întărit hrisovul acesta cu tot sfatul şi credincioşii boieri ai divanului domnii mele.

pan Cornea Brăiloiu vel ban Cralebski
pan Stroe Leurdeanu vel vonic pan Mihai Cantacuzino vel spătar
pan Dicu Rudeanu vel logofăt şi pan Şerban vel vistiernic
pan VERG vel clucer şi pan Dumitrache Caramalbul vel post
pan Scarlat vel paharnic şi pan Radu Izvoreanu vel stolnic
pan Radu Golescu vel com. şi pan Iorga vel slujer
pan Constantin Corbeanu vel pitar şi ispravnic Ştefan Cantacuzino vel logofăt.

Şi s-a scris hrisovul acesta în oraşul scaunului domnii mele în Bucureşti întru al zecelea an din domnia domniei mele

Io Constantin Voevod ***Ştefan Cantacuzino v. logof.***

Actul prin care Constantin Brâncoveanu a donat Mitropoliei Bălgradului (Alba Iulia) şi Arhiepiscopiei Ţării Ardealului moşia Merişani - Argeş

Cu mila lui Dumnezeu IO Constantin Basarab, voevod şi Domn a toată ţara Ungrovlahiei, datam Domnia mea, această poruncă a domniei mele.

- Sfintei şi dumnezeieşti mitropolii a Bălgradului şi Arhiepiscopiei ţării Ardealului unde se cinsteşte hramul al sfinţilor şi de viaţă făcătoarei Treimi, care dintru a sa temelie este făcută, şi înălţată de răposatul IO - Mihai Voevod şi Sfinţiei sale părintelui Atanasie mitropolitul, şi a tot soborul Sfintei mitropolii.

- Ca să fie Sfintei mitropolii moşia din câmpul Merişanilor din sudul Argeşului de peste tot, 700 stânjeni de câmp, de pădure, de ape cu vaduri de mori şi cu pometul satului, cu tot venitul ce ar fi.

Pentru că această moşie de care scrie mai sus, cumpăratam domnia mea de la Stoica, feciorul lui Ştefan stolnicul din Vâlcele, jumătate de hotar de preste toată moşia Merişanilor încă 50 stânjeni şi iar din cealaltă jumătate de hotar am mai cumpărat domnia mea de la metiaşii din Dolbuneşti de la Pătru, feciorul lui Apostol, nepotul lui Pătru răspopul şi de la Ion feciorul lui Stoica zidarul nepotul lui Pătru şi de la Vlad diaconul, feciorul lui Ţalapie robul şi dela Eftenie Dragotă nepotul lui Ţalapie Butuca cu 150 stânjeni.

Afară dintr-o funie de moşie dintracest hotar ce ş-au lăsat meţiaşii nevândut pre din sus pre lângă hotarul Mănăstirii Tutani însă afară dintracestă funie, care se fac împreună stânjeni, pecum şi mai sus sunt zişi cu tocmeala în preţul stânjenului pe 60 bani, care se fac împreună 317, care se fac cu zapise de vânzare întărite cu numele şi cu peceţile lor şi cu boierii cei mari ai divanului iscăliţi ca martori.

Şi după ce am cumpărat domnia mea această moşie fiind această sfântă mitropolie, ce se învaluieşte ca o corabie în mijlocul valurilor mării aflându-se între multe feluri de limbi străine, fiind şi lipsiţi de cele ce sunt de ajutorul sfintei mitropolii. Domnia mea am socotit a da şi a milui această sfântă mitropolie cu această moşie, ca să aibă a ţine predânsa oameni şi alte bucate (culturi) dobitoace (animale) sau orice le-ar fi voia ca să fie sfintei mitropolii de întreţinere şi de ajutor, iar domniei mele şi răposaţilor părinţilor domniei mele, veşnică pomenire.

Drept aceia domnia mea am dat şi această carte a domniei mele împreună şi cu toate zapisele (documentele) de cumpărare a acestei moşii sfinţiei sale părintelui Atanasie, Mitropolitul şi a tot soborul sfintei mitropolii, ca să aibă ţinerea şi a stăpânii această moşie din Merişani cu tot venitul ce ar fi din

hotar până în hotar, înafară numai dintr-o funie de moşie ce sa spus mai sus, care şi-au lăsat meţiaşii lor, ca sa le hie lor loc de hrană iar cealaltă moşie să hie toată pre sama Sfintei Mitropolii a Bălgradului de întărire şi **neclintită în veci.**

Şi am întărit această carte a domniei mele cu tot sfatul şi cu credincioşii boieri cei mari ai divanului domniei mele:

Pan Cornea Brăiloiul vel Ban Cralebski şi Pan Stroe Leurdeanul vel Vornic, şi Pan Dicu Rudeanu vel Logofăt, Pan Mihai Cantacuzino vel Spătar şi Pan Şerban vel Vistiernic şi Pan Vergo vel Clucer şi Pan Dumitrache Caramalbu vel Postelnic şi Pan Şerban Cantacuzino vel Paharnic, şi Radu Izvoranu vel Stolnic, Pan Radu Golescu vel Comis şi Pan Iorga vel Slujer şi Pan Constantin Corbeanul vel Pitar şi Ispravnic Ştefan Cantacuzino Logofăt.

Scriindu-se această carte în oraşul scaunului domniei mele în Bucureşti întru al 12-lea an din Domnia Domniei Mele.

IO Constantin Voevod - milostiv gospodar

Valoarea istorică în general, dar mai ales pentru Mitropolia Bălgradului şi Arhiepiscopia Ţării Ardealului a acestor documente deosebit de importante, este dată de conţinutul lor.

În primul rând onoarea şi recunoaşterea care s-a acordat Mitropoliei Bălgradului prin denumirea şi de "Arhiepiscopia Ţării Ardealului", fapt mai puţin cunoscut până în prezent.

Din aceste acte de danii (1670 şi 1698) prezentate, rezultă fără echivoc că ele au constituit acte testamentare ale domnitorilor Ţării Româneşti începând cu Mihai Viteazul, primul unificator al neamului şi încheind cu C. Brâncoveanu, întrerupere determinată de Curtea de la Viena în urma trecerii Transilvaniei sub stăpânirea Imperiului Habsburgic.

Aceste hrisoave, pe lângă altele, dovedesc cu prisosinţă existenţa relaţiilor bune care au existat între românii din Ţara Românească şi cei din Ţara Ardealului, în perioada de cca. 100 de ani (sec. XVII). Hotărârile privind aceste danii în bani rezultă, că erau luate de domnitor împreună cu boierii şi sfetnicii săi (divanul) care respectau dorinţa înaintaşilor şi care cunoaşteau situaţia credinţei străbune a românilor, din Transilvania, pe care de fapt o şi menţionează astfel: "…Pentru că o ştim pre această Sfântă Mitropolie că se învaluieşte ca o corabie în mijlocul valurilor mării fiind între multe feluri de eretici şi se năpăstuiesc de la dânşii în multe chipuri (variante)".

Actul de danie a moşiei de la Merişani (Argeş) a lui Constantin Brâncoveanu, dela data de 15 VI 1700 confirmă la acea dată situaţia incertă a lui Atanasie Anghel privind catolicizarea.

Amândouă actele de danie (copii) ale domnitorului Antonie Vodă (1670) şi ale lui Constantin Brâncoveanu (1698) vor fi donate Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Alba Iulia pentru muzeul pe care-l organizează în prezent, cu dorinţa şi speranţa de a identifica şi a obţine în acelaşi scop şi actele de danie ale celorlalţi domnitori ai Ţării Româneşti din sec. XVII-lea al căror loc de păstrare de drept ar trebui să fie la această arhiepiscopie, iar tinerii studenţi de la facultăţile de teologie să aibă posibilitatea să-şi aleagă pentru diferite lucrări şi această temă.

Constantin Brâncoveanu a acordat o atenţie deosebită tipografiilor, meşterilor tipografi şi editarea de cărţi bisericeşti, care erau în timpul respectiv deficitare, dar atât de necesare în toate ţările româneşti.

Domnitorul, împreună cu sfetnicii săi cunoscând îndeaproape starea precară în care se afla biserica neamului românesc din Transilvania, au hotărât ca pe lângă sprijinul financiar şi material acordat, să trimită şi un meşter tipograf care să revigoreze tiparniţele Mitropoliei Bălgradului.

Astfel domnitorul Constantin Brâncoveanu împreună cu mitropolitul Teodosie, au trimis la Alba Iulia pe Mihai Ştefan (Istvanovici) şcolit de renumitul Antim Ivireanul la Mănăstirea Snagov. Mihai Ştefan, ardelean de origine, fiul renumitului Ştefan care a tipărit la Alba Iulia, în anul 1648 "Noul Testament de la Bălgrad", a revigorat activitatea tipografiei Mitropoliei Bălgradului, iar în anul 1699 a tipărit două cărţi deosebit de importante pentru nevoile românilor: "Kiriacodromion" şi "Bucoavna", ambele în limba română. Chiriacodromionul a fost tipărit în perioada 1 martie - 20 dec. 1699 şi reprezintă reeditarea Cazaniei lui Varlaam cu unele completări. Contribuţia lui Constantin Brâncoveanu la realizarea acestei lucrări rezultă şi din prefaţa acesteia ***"… însă ajutoriu nelipsind şi dela prea luminatul şi înălţatul biruitor al toatei ungrovalahii IO Constandin Brâncoveanu Basarab Voevod, care nu cu puţin s-au arătat (şi pururi ea se arată) luminator al credinţei pravoslavnice, întărind-o cu Dumnezeieştile cărţi, în tot chipul tipărindu-le, care fiind patronosul adevărat a Sfintei Mitropolii de aici şi tuturor celor ce se năzuiesc sub a mării sale milă, nici sfinţii tale (lui Atanasie) nu ţi-au trecut cererea, ce după pohta Sfinţii tale şi a cinstitului sobor, neîntâmplându-se de aciastă dată neamului nostru rumânesc, aici în Ardeal, meşter pentru lucrul tipografiei, Măria-Sa la trimis pe Mihai Istavanovici".***

În acelaşi an, 1699 Mihai Istvanovici a mai tipărit renumita carte "BUCOVNA" de la Bălgrad, fiind primul abecedar care a stat la baza învăţământului românesc.

Specialistele Doina Lupan şi Lucia Haţegan (Muzeul Naţional al Unirii Alba Iulia) au scos în evidenţă că: "aceste două cărţi şi-au atins scopul la timpul respectiv, deoarece au circulat intens în ţările române şi a contribuit astfel la menţinerea unităţii spirituale a majorităţii românilor transilvăneni cu fraţii lor de dincolo de Carpaţi, precum şi la triumful graiului strămoşesc în scrierile româneşti transilvănene."

După marea trădare a credinţei străbune, săvârşită aici la Alba Iulia (1698) a urmat alungarea românilor ortodocşi din Mitropolia Bălgradului şi Arhiepiscopia Ţării Ardealului şi luarea tuturor bunurilor acesteia în care erau cuprinse şi documentele istorice referitoare la "cel mai trainic şi mai de folos aşezământ al neamului românesc de peste munţi" aşa cum afirma şi marele istoric N. Iorga.

Odată cu desfăşurarea acestor evenimente, tipografia şi-a încetat activitatea, iar meşterul tipograf Mihai Istvanovici a fost retras de la Alba Iulia în anul 1702, încetând a mai funcţiona acest focar de cultură al românilor transilvăneni. Timp de 50 de ani (prima parte a sec. XVIII-lea) nu a mai funcţionat nici o tipografie pe meleagurile Albei.

Tiparniţa Mitropoliei Ortodoxe din Alba Iulia a fost repusă în funcţiune la Blaj după anul 1750 de către Episcopia Greco-catolică în baza decretului Imperial din 14 oct. 1746 cu scopul "de a tipării cărţi după înţelesul unirii şi să nu se mai aducă cărţi din provinţi străine" (Ţara Românească şi Moldova).

Realizarea Muzeului credinţei străbune în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Alba Iulia reprezintă o iniţiativă deosebit de importantă şi lăudabilă iar tiparniţa menţionată mai sus, care se găseşte în prezent expusă la Muzeul din Blaj, după 300 de ani de înstrăinare, trebuie să revină şi să-şi găsească locul cuvenit de drept, în acest muzeu.

La cumpăna "secolului XVII şi XVIII şi la mijlocul domniei lui Constantin Brâncoveanu, după trecerea Transilvaniei sub stăpânirea Imperiului Habsburgic, aici la Alba Iulia printre alte evenimente deosebite, unul a fost deosebit de important şi grav, pentru unitatea neamului românesc.

Duşmanii noştri în mintea lor malefică, au căutat soluţii pentru spargerea unităţii românilor, de departe majoritari, şi atragerea lor prin deznaţionalizare de partea minorităţilor asupritoare. Atacul s-a produs curând şi unde putea el să fie mai eficient decât asupra bisericii ortodoxe strămoşeşti care până atunci i-a ţinut uniţi la sânul său pe toţi românii.

Acţiunea de catolicizare a început de către Mitropolitul Teofil (Szeremi T. din Teiuş) în anul 1697, fiind înainte hirotonit în Ţara Românească de Teodosie şi onorat cu odăjdii preoţeşti şi obiecte bisericeşti de către domnitorul Constantin Brâncoveanu. Decesul pe neaşteptate a mitropolitului Teofil aşa cum afirma Nilles "Lucrul început a stagnat câtva timp".

Acţiunea a fost bine organizată de către Primatul Catolic al Ungariei de la Eszetergon (Strigoniu) cardinalul L. Kollonich sprijinit de Curtea de la Viena procatolică, prin iezuiţi, iar L. Baranyi a avut rolul principal pe lângă mitropolitul ortodox Atanasie Anghel.

Constantin Brâncoveanu şi Mitropolitul Teodosie (ardelean originar din Veştem/Sibiu) cunoscând acţiunile şi pericolul pentru biserica şi credinţa străbună din Transilvania, la invitat la Bucureşti pentru pregătire cu câteva luni înainte de a fi hirotonit.

La data de 22 ianuarie 1698 Athanasie Anghel, a fost hirotonit ca mitropolit ortodox al Mitropoliei Bălgradului şi Arhiepiscopia Ţării Ardealului, de către mitropolitul Teodosie, în prezenţa patriarhului Ierusalimului Dositeiu, care ia dat instrucţiuni care cuprindeau 22 de indicaţii, privind modul de urmat, pentru funcţionarea şi apărarea bisericii şi a credinţei străbune. Domnitorul Constantin Brâncoveanu cu această ocazie solemnă, la înzestrat cu o serie de obiecte bisericeşti. La scurt timp însă, în acelaşi an, la data de 7 Oct. 1698, mitropolitul Athanasie, a uitat de canoanele bisericeşti şi jurământul depus la sfinţirea sa, convocând la Alba Iulia un sinod, la care au participat 38 preoţi şi protopopi ortodocşi, sinod prin care au trădat credinţa în care au fost botezaţi şi sfinţiţi, hotărând unirea cu Biserica Romei în condiţiile cunoscute şi mai puţin cunoscute.

Având "spatele" asigurat prin Curtea de la Viena şi Primatul Catolic de la Esztergon, credincioşii ortodocşi au fost alungaţi din cele două biserici ortodoxe din Alba Iulia iar la data de 25 Iunie 1701 Athanasie Anghel a fost instalat cu multă pompă, în Mitropolia Ortodoxă a Transilvaniei construită în anul 1597 de către primul unificator de neam Mihai Viteazul. Astfel Athanasie Anghel a ajuns primul episcop greco-catolic din mitropolit ortodox.

Dezamăgirea românilor din Ţara Românească în frunte cu domnitorul Constantin Brâncoveanu şi sfetnicii săi, la fel ca şi afuriseniile trimise noului episcop de către Patriarhul Ierusalimului Dositeiu, şi Colonic al Constantinopolului, precum şi a mitropolitului român Teodosie au fost zadarnice.

Acţiunile şi evenimentele desfăşurate în continuare în mare parte sunt cunoscute. Merită însă a fi amintite unele momente mai puţin cunoscute dar cu multă semnificaţie.

Athanasie Anghel dezamăgit de promisiunile deşarte mai ales de cele prevăzute în diplomele Leopoldine, către sfârşitul vieţii a regretat parte din faptele sale, care prin iezuitul din preajma sa (politrucul) probabil a ajuns la cunoştinţa mai marilor, care la înmormântarea

sa (19 august 1713) au luat măsuri speciale iar slujba respectivă s-a ţinut numai în limba maghiară şi latină, iar românii au avut voie să participe la înmormântare.

De teama revenirii celor care au îmbrăţişat uniaţia, la credinţa străbună, timp de peste 8 ani Episcopia greco-catolică a românilor a fost condusă de 3 iezuiţi maghiari, până la instalarea episcopului Ioan Pataki.

Atanasie Anghel a fost îngropat într-o marigine a cimitirului de la biserica din cartierul Maieri iar piatra funerară actuală a fost aşezată prin grija mitropolitului Ioan Vancea abia după 150 de ani.

Fără a fi o ironie, consider că locul de veci al episcopului Athanasie Anghel, cel care a consfinţit greco-catolicismul la românii din Transilvania ar fi trebuit să fie în biserica din Maieri şi nu uitat într-o margine a cimitirului, chiar dacă construcţia bisericii s-a realizat din materialele rezultate în urma demolării clădirilor Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei (clădirea veche a mitropoliei precum şi a celei construite de domnitorul Mihai Viteazul în anul 1597) având în vedere şi faptul că o perioadă de peste 200 de ani, Transilvania a fost sub stăpânirea Imperiului Habsburgic şi cel Austroungar, procatolic, care au dovedit în decursul istoriei puteri nelimitate faţă de români.

Întrucât majoritatea acţiunilor importante privind catolicizarea românilor din Transilvania s-au desfăşurat pe meleagurile Albei şi în zonele limitrofe, pentru cunoaşterea adevărului, se impune continuarea cercetărilor şi mai ales efectuarea traducerilor documentelor privitoare la această temă care, deşi au trecut 200-300 de ani, nici în prezent nu se cunoaşte conţinutul lor.

Fundaţia "Alba Iulia 1918 pentru unitatea şi integritatea României" şi-a propus ca în anul 2007 să organizeze un simpozion cu tema "Creştinismul pe meleagurile Albei, în decursul istoriei".

Începând din perioada anilor 1704-1705, relaţiile domnitorului Constantin Brâncoveanu cu boierii familiei Cantacuzino s-au deteriorat iar tensiunea a devenit maximă în anul 1711.

Intrigile unor familii boiereşti, trădările altora, alături de activitatea diplomatică a ambasadorului Franţei, De Castagneres, continuată de Ferriol au contribuit la mazilirea domnitorului creştin Constantin Brâncoveanu, deşi, în anul 1699, "Poarta" i-a acordat domnia pe viaţă.

În ziua de duminică 15 august 1714 creştinul domn al Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu împreună cu fiii săi, Constantin, Ştefan, Radu, Matei şi ginerele Ianache Văcărescu au fost ucişi în prezenţa sultanului, care a avut ca invitaţi la acest "spectacol" tragic pe reprezentanţii ţărilor creştine şi puternice din Europa (Franţa, Germania, Rusia, Anglia, Veneţia, Olanda şi Suedia).

În anul 1914 s-a descoperit mormântul domnitorului în biserica Sf. Gheorghe Nou din Bucureşti ctitoria acestuia.

Biserica Ortodoxă Română în anul 1992 a sanctificat pe domnitorul Constantin Brâncoveanu, împreună cu fiii şi ginerele său.

Istoricul N. Iorga susţinea despre Constantin Brâncoveanu faptul că "... nu greşelile politice i-a adus mazilirea şi decapitarea, ci intrigile unor boieri şi a unor străini de neamul românesc".

Andrei Busuioceanu afirma că "Constantin Brâncoveanu în viziunea istoriografiei române şi străine este prezentat în cinci ipostaze: **martir, diplomat, precursorul politicei de reforme din secolul XVIII, patron cultural** şi **reprezentant tipic al sensibilităţii baroce**".

Activitatea bogată a domnitorului Constantin Brâncoveanu, în îndelungata sa domnie, a fost cercetată şi redată istoriografiei noastre din partea istoricilor şi specialiştilor de renume, printre care amintim: N. Iorga, Hurmuzaki, A.D. Xenopol, Dan Berindei, Florin Constantiniu, N. Stoicescu, Virgil Cândea, Radu Greceanu, Andrei Busuioceanu, Paul Cernovodeanu, Anca Vasiliu, Constantin Râmniceanu, V. Papahagi, George Potra, etc.

Secolul al XVIII-lea, de la început, a fost nefast pentru neamul românesc. Transilvania a trecut sub stăpânirea habsburgilor şi a început catolicizarea românilor, iar în Ţara Românească (1716) şi Moldova (1711) s-au instalat domniile fanariote.

Pământul românesc binecuvântat de Dumnezeu cu atâtea bogăţii şi frumuseţi naturale, denumit din vechime "Grădina Maicii Domnului" răspândit lumii întregi prin glasul pontifului de la Roma, Sanctitatea Sa Papa Ioan al II-lea, a trebuit să "plătească" în decursul istoriei şi astfel de tribut, prin sacrificarea unor buni conducători români prin uciderea sau alungarea lor, începând cu Burebista, Decebal, M. Brâncoveanu, Alexandru Ioan Cuza etc., împreună cu mulţi fii nevinovaţi ai neamului românesc din fiecare generaţie.

Este timpul să ne trezim la realitate...

ec. Ioan STRĂJAN

BIBLIOGRAFIE

A.D. Xenopol, *Istorie a Românilor din Dacia Traiană,* vol. IV, pag. 278-342
Şematismul Arhidiecezei Metropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia şi Făgăraş
Ștefan Meteş, *Istoria bisericii şi a vieţii religioase a românilor din Transilvania şi Ungaria.*
Disertaţie despre Tipografiile Româneşti în Transilvania şi învecinatele ţări de la începuturile lor până îm vremea noastră, Sibiu, 1888
Silviu Dragomir, *Românii din Transilvania şi Unirea cu biserica Romei*
Bucoavna - reeditate, 1989
Teodor Damşa, *Biserica Greco-Catolică din România în perspectiva istorică.*

N.R. *Articol readus în pagină din Revista DACOROMANIA nr. 27 din anul 2006*

Document adresat Mitropoliei ortodoxe din Alba Iulia
și semnat de domnul Țării Românești, Antonie Vodă.

1698 mai 25, București

Constantin Brâncoveanu, domnul Țării Românești, face mitropoliei ortodoxe din Alba Iulia o danie de 6000 de galbeni pe an.

Hrisov de la Constantin Brâncoveanu prin care donează Mitropoliei din Alba Iulia moşia Merişani - Argeş (1700)

Balada Sfântului Constantin Brâncoveanu

Într-o joi de dimineaţă,
Zi scurtării lui din viaţă,
Brâncoveanu se scula,
Faţa blândă el spăla,
Barba albă-şi pieptăna,
La icoane se-nchina;
Pe fereastră el căta
Şi amar se spăimânta!

-Dragii mei, coconi iubiţi!
Lăsaţi somnul, vă treziţi,
Armele vi le gătiţi,
Că pe noi ne-a-nconjurat
Paşa cel neîmpăcat,
Ieniceri cu tunuri mari
Ce sparg ziduri cât de tari!

Bine vorba nu sfârşea,
Turcii-n casă năvălea,
Pe toţi şase mi-i prindea
Şi-i ducea de-i închidea
La Stambul, în turnul mare
Ce se-nalţă lângă mare,
Unde zac feţe domneşti
Şi soli mari împărăteşti.
Mult acolo nu zăceau
Că sultanu-i aducea
Lângă foişorul lui
Pe malul Bosforului.

-Brâncovene Constantin,
Boier vechi şi domn creştin,
Adevăr e c-ai gândit,
Pân-a nu fi mazilit,
Să desparţi a ta domnie
De a noastră-mpărăţie?
Bani de aur ai bătut,
Făr-a-ţi fi de mine teamă,
Făr-a vrea ca să dai seamă!

-De-am fost bun, rău la domnie
Dumnezeu singur o ştie;
De-am fost mare pre pământ,
Cată-acum de vezi ce sunt!

-Constantine Brâncovene!
Nu-mi grăi vorbe viclene!
De ţi-e milă de copii
Şi de vrei ca să mai fii,
Lasă legea creştinească
Şi te dă-n legea turcească!

-Facă Dumnezeu ce-o vrea!
Chiar pe toţi de ne-aţi tăia
Nu mă las de legea mea!

Sultanul din foişor
Dete semn lui imbrohor,
Doi gealaţi veneau curând
Săbiile fluturând,
Şi spre robi dacă mergeau
Din coconi îşi alegeau
Pe cel mare şi frumos
Şi-l puneau pe scaun jos.
Şi când spada repezea
Capul iute-i reteza!
Brâncoveanu greu ofta:
„Doamne, fie voia Ta!"

Cei gealaţi iarăşi mergeau
Şi din doi îşi alegeau
Pe cel gingaş mijlociu,
Cu păr neted şi gălbiu,
Şi pe scaun îl punea
Şi capul îi reteza!
Brâncoveanu greu ofta:
„Doamne, fie voia Ta!"

Sultanul se minuna
Şi cu milă îi grăia:
-Brâncovene Constantin,
Boier vechi şi domn creştin!
Patru fii tu ai avut,
Din ei, trei ţi i-ai pierdut,
Numai unul ţi-a rămas!
Cu zile de vrei să-l las,
Lasă legea creştinească
Şi te dă-n legea turcească!

-Mare-i Domnul Dumnezeu!
Creştin bun m-am născut eu,
Creştin bun a muri vreu…
Taci drăguţă nu mai plânge
Că-n piept inima-mi se frânge,
Taci şi mori în legea ta,
Că tu ceru-i căpăta!

Imbrohorul se-ncrunta,
Gealaţii înainta,
Şi pe blândul copilaş,
Dragul tatii fecioraş,
La pământ îl arunca
Şi zilele-i ridica
Brâncoveanu greu ofta
Şi din suflet cuvânta:
„Doamne, fie voia Ta!"

Apoi el se-ntuneca,
Inima-i se despica,
Pe copii se arunca,
Îi bocea, îi săruta,
Şi turbând apoi striga:
-Alelei! Tâlhari păgâni!
Alei! Voi feciori de câini!
Patru fii eu am avut,
Pe toţi patru i-aţi pierdut!
Dar-ar Domnul Dumnezeu
Să fie pe gândul meu:
Să vă ştergeţi pre pământ
Cum se şterg norii de vânt,
Să n-aveţi loc de îngropat,
Nici copii de sărutat!

Turcii crunt se oţărau
Şi pe dânsul tăbărau
Şi zilele-i ridicau…
-Câini turbaţi, turci, liftă rea!
De-aţi mânca şi carnea mea,
Să ştiţi c-a murit creştin
Brâncoveanu Constantin!

Reîntâlnirea astriştilor români cu fraţii astrişti de peste Prut, din Republica Moldova, pe pământul românesc

Întâlnirea ASTRIȘTILOR din România cu frații de peste Prut, care activează în cadrul Despărță-mintelor și Cercurilor ASTREI a fost în data de 9 iunie, prima zi, la Gura Căinarului, raionul Florești. Această reîntâlnire poate fi numită ca o mare realizare a familiei Olga și Vladimir Leșenco, cât și a Dnei Primar Aliona Cojocaru care, a susținut aceste mărețe evenimente. D-na Olga Leșenco președinte al Despărțământului ASTRA „Areta Moșu" din Gura Căinarului a fost cea care s-a ocupat de buna organizare și realizare a manifestărilor, cu ocazia împlinirii a 10 ani de la înființare, sprijinită desigur și de soțul dânsei Vladimir. Și-au adus o contribuție substanțială la buna desfășurare a evenimentelor și președinții Cercurilor care aparțin de Despărțământul „Areta Moșu". Cei care prețuiesc spiritualitatea românească, obiceiurile și tradițiile strămoșești, s-au bucurat de momente cultural-patriotice românești, autentice.

Atât noi ardelenii, Președintele Astrei Centrale de la Sibiu D-nul prof.univ.dr. Dumitru Acu, vicepreședinte prof.univ. Mircea Cosma, Președinte prof., actor Maria Cioica al Astrei „Eugen Hulea" Alba Iulia, prof. univ. dr. Luminița Cornea, Vicepreședinte Astra pe Țară, prof. Areta Moșu, cât și delegați de la Ialoveni, astriști din partea d-nei președinte Vera Bălan și alți astriști de la Soroca, Președinte și Primar Lidia Jubea de la Căușeni etc. am fost plăcut surprinși de frumoasa și buna organizare dedicată celor zece ani de la înființarea Despărțământului ASTRA de la Gura Căinarului, pentru care s-a dezvelit o placă comemorativă, în parcul localității.

Faptul că Dinastia de Preoți Lisnic din Gura Căinarului sunt conectați la agenda cultural-românească organizată de astriștii de acolo, este o mare binecuvântare pentru această Comunitate. Preotul din Comunitatea rurală, vrednicul Preot Ion Lisnic a recitat versuri ale marelui poet Mihai Eminescu, a vorbit de Istoria zbuciumată a basarabenilor fapt ce a dovedit că iubește atât de mult românismul, încât a fost pentru toți cei prezenți, o frumoasă, hotărâtă și o mare realizare, demnă de urmat.

Aș dori să vă spun că, nu trebuie să uităm și le reamintesc tuturor românilor, că, Asociațiunea ASTRA a luat ființă la ideea, îndemnul și susținerea financiară a Marelui EROU ȘI MARTIR NAȚIONAL AVRAM IANCU , Regele Munților, Craiul Munților și Crăișorul Moților! La mulți ani ASTRA!!! La mulți ani Români!!!

Gândurile înaintașilor noștri care au înființat ASTRA la Sibiu, în anul 1861, au fost mult inspirate și binecuvântate de Dumnezeu, având principalele idealuri: păstrarea și promovarea limbii române, literaturii române, moralei creștine, patriotismului și adevărului istoric etc.

„Să ne rugăm Sfântului Andrei Șaguna, Mitropolit al Ardealului și primul Președinte ASTRA, canonizat de Biserica ortodoxă română, moaștele căruia se află în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, să ne ajute în tot cugetul bun pentru Neamul nostru" a scris Nina Neculce.

Mulțumim tuturor celor implicați în realizarea mărețului eveniment și în mod deosebit Familiei Vladimir și Olga Leșenco, dar și Dnei Primar Aliona Cojocaru, pentru primirea făcută de toți cei prezenți, găzduirea frumoasă și caldă și însoțirea noastră prin toate localitățile. Primul popas la evenimentele pregătite, l-am făcut în localitatea Hârbovăț, la „Biserica copiilor" ridicată de familia prof.univ. Ioan și Maria Toma de la Sibiu, care a organizat o slujbă de pomenire pentru fiica lor. Dumnezeu s-o odihnească în liniște și pace ! Au urmat apoi momente cultural –patriotice, prezentate de către elevi din localitate. Și acolo Astra se face cunoscută și promovează cultura poporului român. Cinste lor!

Primar Aliona Cojocaru, Areta Moșu, Grupul de participanți, președinți astriști și nu numai. Nicolae Tudoreanu, Dumitru Acu, Maria Cioica....

Am trăit un eveniment deosebit de plăcut în satul Gura Căinarului din Raionul Florești. În parcul din centrul satului a fost inaugurată o placă cu prilejul a 10 ani de activitate al Despărțământului Asociației ASTRA, din localitate. Activitatea a întrunit oaspeții menționați mai sus, din Iași, Alba Iulia, Sibiu și Cluj, România, dar și din mai multe localități din Raionul Florești. În aceeași zi, placa a fost sfințită de către mai mulți preoți, apoi, Președinta Despărțământului „ Areta Moșu" a Asociației ASTRA, din comuna Gura Căinarului, **Olga Leșenco** ne-a spus că filiala include 7 Cercuri din localitățile învecinate.

Datorită colaborării frumoase și fructuoase a reprezentanților ASTRA din România și Republica Moldova, mai mulți elevi, profesori și părinți au avut posibilitatea să participe și viziteze diferite ateliere de lucru, lecturi în aer liber, simpozioane, precum și tabere de pictură și poezie, așa după cum a afimat și d-na Primar Aliona Cojocaru.

Despărțământul din Gura Căinarului a fost numit „ Areta Moșu", numele Vicepreședintei ASTRA pe Țară numele căreia a fost înveșnicit în această comună, susține Dna președinte Olga Leșnco, cea care menționează că Asociațiunea din Iași a înființat circa 70 de filiale, dintre acestea 20 în Republica Moldova.

Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA) a fost înființată la Sibiu în anul 1861, având un rol însemnat în emanciparea culturală și patriotică a românilor din Transilvania, dar și păstrarea și promovarea culturii românești.

Grupul de participanți români, de pe ambele maluri ale Prutului, la sfințirea plăcii

Președintele Academiei Națiunii Române de la Chișinău, Valeriu Mocanu care este și membru de onoare al ASTREI Alba Iulia, a acordat Diplome celor care le-au meritat cu adevărat!

Prezentarea activităților Despărțământului ASTRA ,,Areta Moșu" și a Cercurilor acestui Despărțământ

O astfel de organizare ireproșabilă am întâlnit și în localitățile Soroca, Bălți și Feștelița. Destoinicul Primar Niolae Tudoreanu din Feșelița ne-a impresionat profund cu primirea făcută, prin tot ceea ce a realizat în localitate și cu proiectele sale pentru viitor. În urma discuțiilor purtate cu Președintele ASTREI pe țară, prof.univ.dr.Dumitru Acu și cu alți astriști de pe ambele maluri ale Prutului, D-nul primar Nicolae Tudoreanu ne-a spus că o să organizăm Adunarea Generală pe Țară, în zilele de 25,26,27 august, la Feștelița. Doamne ajută să ne reîntâlnim câți mai mulți români de pretutindeni!

Despărțământul ASTRA
,,Eugen Hulea" –Alba Iulia
Președinte: Maria CIOICA

Renaşterea identităţii naţionale

Fiecare gânditor român a numit identitatea națională într-un anumit fel. Garabet Ibrăileanu: ”spirit românesc”, Mircea Vulcănescu: ”spiritualitate românească”, profesorul Rădulescu-Motru: ”românism”, Lucian Blaga: ”spațiu mioritic”. Pentru mine identitatea națională este legată de limba română, de cultura națională, de simbolurle naționale, imnul și steagul României, de teritoriul istoric în care trăim de peste 2000 de ani. Sigur că peste noi vine tăvălugul uniformizant și dizolvant al globalizării care ne obligă să ne negăm istoria națională, să nu-i mai cunoaștem pe martirii și eroii neamului, să ne trădăm menirea ca neam românesc în epoca globalizării. Omenirea a ajuns la cele mai înalte cote de prostie, nebunie și corupție și îmi pun întrebarea, ca român, de ce acest popor frumos și drept este atât de dezbinat, de ce în acest popor frumos și drept au apărut lașii, ticăloșii și trădătorii? Din păcate noi, românii, după o pandemie de doi ani ne simțim ca într-o imensă mașină de tocat care ne strivește țara și credința în Isus Cristos iar mass-media, asemenea lui Irod, împrăștie mesaje false care doresc să ne fure, din păcate și sufletul. Din 1989 încoace, o mână de oameni politici au vândut țara încet, încet, bucată cu bucată transformându-ne într-o jalnică colonie a occidentului și a FMI-ului în timp ce noi, poporul, privind hipnotizați la TV sau la alte forme de mass-media suntem spălați neîncetat pe creier și vorba lui Nero, de la pâine și circ și până la a da foc Romei, adică României, nu este decât un singur pas. Noi, cetățenii, trăim într-o narcoză continuă din care ar trebui să fim deșteptați de intelectualii neamului care din păcate tac, cu excepția președintelui Academiei Române, Ioan Aurel Pop. Și uluiți ne punem întrebarea: cine ne strică copiii și tinerii, cine ne strică familia, școala, societatea și ne-au schimbat obiectivele și valorile morale ale românismului? Dacă astăzi vorbești cu un tânăr, dar sunt și excepții totuși, îți spune că el are o singură valoare, banul, pentru el contează să aibă o meserie din care să câștige cât mai mult și cât mai repede pentru a-și cumpăra o mașină ”bengoasă”, un adevărat aspirator de femei, excursii în străinătate și cât mai multe chefuri. Toate acestea ar dori să le obțină ușor, fără muncă grea și cinstită. Ce să facem? Care este drumul nostru, al românilor? Cu cât vom accepta mai repede că vina este a noastră, a tuturor, vina colectivă, cu atât mai repede vom ști ce să facem. Să găsim ceva urgent ce ne poate uni atât pe românii din țară cât și pe românii din diaspora. Acest lucru este identitatea națională pierdută. Avem nevoie urgent de trezirea conştiinței naționale fiindcă în toți acești ani de la revoluție încoace am avut un contract social cu politicienii, adică cu cei ce ne conduc iar noi, românii, ne-am respectat contractul și i-am votat pentru o viață mai bună iar ei, vorba Elenei Udrea, după ce s-au văzut pe cai mari nu numai că nu și-au respectat contractul social cu noi dar ne-au trădat și ne-au vândut. Pentru a schimba totul din temelii este nevoie de noi toți românii și cei din țară și cei din diaspora. Așa se întâmplă când guvernele naționale sunt penetrate de cei care vor să ne jufuiască. Un președinte adevărat își sacrifică și viața pentru națiunea lui. Un președinte demagog își sacrifică națiunea pentru sine, pentru interesul lui personal sau de grup. Noi, românii, în fiecare timp ne-am găsit conducătorii adevărați începând de la Burebista, Decebal, Mircea, Vlad, Mihai, Brâncoveanu, Cuza, care și-au dat viața pentru această țară numită Maica România și pentru acest popor numit poporul român. Mă doare sufletul când văd foarte mulți români care nu știu că binele României nu ne-a picat din cer ci a fost înfăptuit de martirii și eroii neamului care în cele mai multe cazuri au fost trădați și și-au dat viața pentru acest pământ. Doamne îndură-te spre noi și dă-ne un președinte adevărat ca să facă din România Grădina Maicii Domnului!

Dr. Mircea FRENȚIU

Treziţi-vă români, tinerii în pericol!

Nu ne despart decât trei decenii de la Cenaclul Falcăra condus de poetul Adrian Păunescu în care copii, tineri și părinți cântau împreună pe stadioane și în piețe și slăveau pe Maica România, pe martirii și eroii neamului dar și pacea în lume. S-au lansat atunci artiști renumiți printre care aș aminti pe: Ștefan Hrușcă, Mircea Vintilă, Doru Stănculescu, Florian Pittiș, Anda Călugăreanu, Zoia Alecu, Tatiana Stepa, Vasile Șeicaru și mulți alții. Pentru prima oară în epoca comunistă Păunescu a adus în atenția românilor mișcarea flower-power, muzica folk și muzica rock.

Și astăzi există un anumit cenaclu care se numește Untold ce se desfăşoară în centrul universitar Cluj-Napoca unde copiii și tinerii frumoși ai României sunt supuși cu voia sau fără voia lor la un proces ”criminal” de spălare pe creier prin repetare de versuri cu conținut indecent, violent și criminal. Este un proces complex numit mesaj subliminal folosit peste tot în lume și lansat de serviciile secrete pentru a spăla creierele votanților nehotărâți. Cum Dumnezeu, domnule primar Boc, ați adus la un astfel de festival acești așa-ziși cântăreți de mahala alături de Armin Van Buuren, un nume important pe scena trance atât ca DJ și ca producător de muzică electronică. Iată cum un artist pe nume Gheboasă din junglă care repetă în versuri de o slabă calitate cuvinte ca ”trage la pungă” (droguri) și organele sexuale masculine în diferite ipostaze folosind indecent și cuvântul ”găoază țigănească”. Un alt participant la Untold, artistul Rava, cântă despre cultura vaginului tinerilor care, ca apucați dansează cu mișcări epileptiforme. Oare părinții care au plătit biletul acestor minori fiindcă erau cât vezi cu ochii, fete și băieți între 16 și 18 ani ce urlau aceste versuri pe care cred că le cunoșteau dinainte.

Sigur, ne punem întrebarea care sunt diferențele între tinerii din epoca Cenaclului Flacăra și tinerii de la ”cenaclul” Untold? Desigur că dificultățile mai mari cu care se confruntă tinerii de astăzi față de tinerii din trecut sunt mai numeroase fiindcă astăzi tinerii au o anumită calitate, singurătatea în doi. Generația Cenaclului Flacăra a fost obișnuită cu imaginea tânărului înconjurat cu dragoste de familie, înconjurat cu dragoste de un grup de prieteni cu care-și petrece copilăria, adolescența, cu care învață, cu care se distrează și cu care rămân prieteni și la maturitate. Și o să le dau exemplu tinerilor filmul clasic Liceenii pe care aș dori să-l vadă și să-l interpreteze în mintea și sufletul lor. Astăzi tehnologia digitală dezvoltată este la îndemâna copiilor și tinerilor care-și petrec timp îndelungat în compania telefonului mobil, care ține loc de tată și mamă, în compania internetului și sms-urilor și nu în compania familiei și a prietenilor. Este clar că au tendință de izolare și chiar când sunt împreună pe o bancă în parc în loc să se uite ochi în ochi se uită și butonează fiecare telefonul lui. Așa cum ați văzut la Untold și în viața de zi cu zi sunt presiuni mari psihice ca tinerii să aibă relații sexuale și să se drogheze. Cei ce nu fac sex sunt considerați la ora actuală niște ciudați, niște retrograzi. De aceea foarte mulți tineri ai zilelor noastre au un comportament autodistructiv în sensul consumului de alcool și droguri. Și ați văzut știrile, o adolescentă moare după un consum de un drog la modă numit Cristal. Tinerii își expun zbuciumul sufletesc prin automutilare, violență, tatuaje de tot felul, bineînțeles cu acordul părinților care le dau lor tot mai multă libertate. Libertatea nu înseamnă aceste lucruri. Fii dispus deci tânăr sau tânără din România să le spui părinților ce se întâmplă în viața ta. Dacă nu le spui este rău și vei păți ca cele două fete răpite și de negăsit din Caracal. Vorbeşte deschis și respectuos și nu uita că părinții ți-au dat viață, ți-au dat dragostea lor. Dacă te închizi în carapacea ta ei nu pot avea deplină încredere în tine iar încrederea e cheia spre libertatea ta. Capacitatea de a comunica cu părinții este ca o piatră prețioasă, ca o bijuterie de pe coroana regală de care vei avea nevoie și când vei fi adult, fiindcă adolescentul de astăzi va fi adultul de mâine.

Dr. Mircea FRENȚIU

„ISTORIE ALTERNATIVĂ" (AM COBIT?)

Istoria poate fi privită ca știință, ca document, ca act de identitate, sau, într-un sens mai larg, ca punct de reper, termen de raportare, simbol de referință, element formativ. Prima categorie este, firește, de competența istoricilor. Cea de a doua ar aparține mai degrabă psihologilor, sociologilor, pedagogilor. Aceștia ar fi chemați să se pronunțe dacă românii sunt sau nu „bolnavi de istorie" și în ce măsură „demitizarea" acesteia ar contribui la însănătoșirea lor. Și nu istoricii. A căror menire este să studieze istoria, s-o scrie, cu probitate și rigoare științifică, și nu să cerceteze și aprecieze impactul acesteia asupra mentalului comun. Și cu atât mai puțin să inițieze și să întreprindă „asanări morale" prin „demitizarea" (citește *revizuirea)* istoriei.

Desigur, ceea ce se scrie în niște reviste sau în câteva cărți, cu public restrâns, nu ne sperie. Dar, pentru că „incineratorii de clișee" vorbesc, la unison, de greața și scârba cu care receptau istoria predată la școală, ne îngrijorează soarta manualelor școlare. Și cea a elevilor care ar urma să studieze (și studiază deja!) o „altă" istorie a românilor. O istorie epurată de „dogmele", „anchilozele", „tabuurile", „tabieturile" și „metehnele" istoriografiei tradiționale românești. (Încercările făcute în acest sens în ultimii 20-30 de ani sunt arhicunoscute și au stârnit dezbateri și proteste numeroase. Nu am un bilanț al chestiunii, dar un lucru e cert: generațiile tinere sunt, astăzi, totalmente străine, cu foarte rare excepții, de ceea ce ar trebui să se numească *un minim de cunoștințe în domeniul istoriei naționale*.)

Mi-am exprimat, nu o dată, disponibilitatea de a acorda „incineratorilor de clișee" prezumția de bună-credință. Mă străduiesc, încă, s-o mai respect. În acest sens, să apelăm și la părerea psihologilor, sociologilor și pedagogilor asupra subiectului în discuție. Ce spun aceștia? Spun că identitatea individuală și colectivă, cristalizarea eului psihologic și social, percepția de sine, imaginea de sine, conștiința de sine, percepția socială, tiparele de comportare proprii, comportamentul prosocial al individului sunt indisolubil legate de contextul social, de un cadru socio-cultural, de un grup mai mic sau mai mare, de la familie și școală până la întreaga societate. Mai mult, însuși obiectul psihologiei sociale este, după Allport, efortul de a înțelege și explica modul în care prezența ALTUIA (real sau imaginar) modifică gândurile și comportamentul unui individ. Pe de altă parte, nevoia de modele este una din constantele fundamentale în procesul de devenire al oricărui copil sau tânăr. Or, modelul istoric, cel al personajului istoric, situat undeva între real și imaginar, este cel mai la îndemână și cel mai motivat. Din istoria națională, firește, pentru că întreg procesul de devenire, de conturare a personalității este indisolubil legat de etnic, de apartenența etnică. În aceste condiții, negarea virtuților individuale și colective ale unui popor, ale unui neam, pe tot parcursul existenței sale istorice, minimalizarea și denigrarea valorilor și mărimilor sale, nu poate fi decât o întreprindere demolatoare cu urmări dezastruoase asupra formării tinerelor generații (aparținătoare acelui

popor, acelui neam) și nicidecum o acțiune de însănătoșire a minților și moravurilor. (A se vedea, în acest sens, și conceptele de *stigmat – stigmatizare.)*

În aceeași ordine de idei, dar la alt nivel de abordare, ne-am putea întreba dacă există vreo țară, în lumea largă, unde elevii să învețe o istorie națională demitizată, fără clișee și fără tabuuri? Oare în SUA, în manualele școlare de istorie se poate întâlni ceva de genul: *Suntem urmașii aventurierilor apatrizi care și-au luat în stăpânire țara prin exterminarea quasi totală a populației băștinașe și și-au întemeiat bunăstarea pe exploatarea muncii sclavilor?* Sau în Spania, descoperirea și ocuparea Americii de Sud este prezentată elevilor ca un act samavolnic care a distrus o civilizație înfloritoare și una din cele mai echilibrate organizări statale și sociale din toate timpurile? Sau, în general, în metropolele fostelor imperii coloniale s-a învățat sau se învață la școală că acțiunea de colonizare n-a fost altceva decât jaf, exploatare și îmbogățire frauduloasă? Să fim serioși! Toate acestea sunt prezentate ca demersuri civilizatoare și ca acțiuni de convertire a păgânilor la creștinism. Și-atunci, de ce trebuie numai noi, românii, să ne culpabilizăm, să ne ardem „clișeele", să ne pocăim? Să insuflăm copiiilor noștri nu mândria, ci rușinea de-a fi români? De ce și pentru ce? În baza cărui temei, cu ce finalitate și în beneficiul cui? Suntem noi, românii, mai păcătoși decât alții? Avem ceva din infatuarea, din aroganța pomeniților „civilizatori"? Câtuși de puțin. Ba, am zice că dimpotrivă. Ceea ce este inculcat în mentalitatea comună este mai degrabă sentimentul de inferioritate, servilismul, ploconirea în fața valorilor altora. Cum altfel s-ar putea explica expresii uzuale ca ; *treabă românească, numai la noi se poate întâmpla!, suntem o nație…!?* Cum altfel se poate interpreta „anglomania" care se manifestă atât în limbajul curent sau în conceperea firmelor și reclamelor, cât și în copierea unor moravuri, obiceiuri sau tradiții străine care ni se potrivesc ca nuca-n perete?

Cât privește exacerbarea naționalismului în perioada comunistă (căreia i-am fi tributari și astăzi), se „uită" un fapt esențial: în primii 20 de ani, dimpotrivă, s-a făcut totul pentru înlocuirea naționalismului cu internaționalismul (proletar), ba, mai mult, s-a încercat, pe toate căile, pregătirea României pentru sovietizare. Așa că amintita exacerbare, produsă în următorii 20 de ani, a fost, în primul rând, o reacție firească și necesară la cele petrecute anterior. Că s-a întrecut măsura este adevărat, dar „intoxicarea" a fost mai degrabă cantitativă. Drept care, nu și-a atins decât în parte și temporar scopul. În consecință, românii au trecut pragul lui Decembrie '89 nu cu un bagaj excesiv de naționalism, ci cu unul deficitar. Care s-ar cere revigorat.

Și-atunci, pentru a ne redobândi încrederea în noi, pentru a ne recâștiga demnitatea individuală și națională trebuie să ne „demitizăm" istoria, să ne ardem clișeele, să ne discredităm modelele? Sau dimpotrivă?

P.S. Textul de mai sus este vechi de peste zece ani, de pe vremea când nu știam mai nimic despre „Școala de la Frankfurt" și cu atât mai puțin despre principala armă a „neomarxiștilor" pe cale să cucerească lumea. Deci, rog pe toți cititorii să fie convinși că am fost (și am rămas) la fel de de român autohtonist (că naționalist nu sună bine!), la fel de tradiționalist și la fel de antiglobalist!!!

Oricum, noi (românii) n-am avut imperii coloniale și nici nu ne-am întins peste alții. Alții s-au întins peste noi!!! (Dar, în textul reprodus, se pare că am cobit!).

***Dr.* Zeno MILLEA**

De ce avem nevoie de un europenism echilibrat?

Nevoia României ca stat pentru integrarea reală în Uniunea Europeană ar trebui înțeleasă pornind dela nevoia de solidaritate și de cooperare între oameni, instituții și structuri statale, pentru pace și bună înțelegere, pentru conștientizarea energiilor Iubirii la toate nivelurile! Ce înseamnă un europenism echilibrat? Acesta reprezintă o nevoie de asumare a identității zonale specifice, un europenism bine înțeles, adică o raportare identitară adecvată nevoilor tuturor locuitorilor acestui continent și ai întregii lumi. Ajutorul reciproc și buna înțelegere, cu acceptarea rezonabilă a asemănărilor, deosebirilor și a diferențelor de niveluri de evoluție în toate domeniile și structurile statale este cheia reală a colaborării și a cooperării României cu structurile de putere europene. Organizarea puterii la toate nivelurile, economic, politic, social, cultural, artistic și religios, ale Uniunii Europene de state, poate să fie în mod evident un reper pentru România ca și entitate statală, care are însă nevoie să știe să conserve și specificul național autentic și elevat, tradițiile și inovațiile proprii, să știe să se integreze, dar în același timp să se detașeze, să își păstreze individualitatea, structurile de putere și de decizie specifice. Este o individuare statală, ca să parafrazăm ideea medicului Carl Gustav Jung adecvată înțelegerii și a asumării reale a identităților și a mecanicii relaționărilor. Cultura și civilizația pot să fie cultivate în mod constructiv doar atunci când este înțeleasă nevoia de integrare reală, dar în același timp și nevoia de individualizare pe toate planurile, inclusiv ca și coeziune statală. Europa poate fi un model, un reper, dar numai în acele aspecte în care europenismul găsește un numitor comun cu nevoia de conservare a unui tradiționalism sănătos, echilibrat, care să știe să evite naționalismul insistent în favoarea promovării unui individualism statal care să cultive armonia și echilibrul în relațiile cu alte state. Ce înseamnă un individualism statal sănătos? Înseamnă o orientare de strategie politică, cea care să știe să promoveze identitatea, dar în același timp să reușească adecvarea la identitățile statelor aparținând Uniunii Europene, într-un mod constructiv, pozitiv, o fiziologie politică potrivită pentru a spori aspectele bune ale relațiilor dintre state, popoare, etnii din regiuni diferite ale aceluiași bătrân continent. Europenismul echilibrat este a ști să se discearnă care dintre deciziile factorilor politici din România sunt utile și favorabile în mod real statului român, dar și statelor europene, în funcție de reglementările comune de orientare la toate nivelurile. Problemele pot apărea acolo unde tradiționalismul românesc, cu ideile și orientările sale, poate intra în conflict cu europenismul promovat la nivel general. Nevoia de comunicare reală și de colaborare pentru cultivarea binelui comun, a cooperării între state și a păcii este o nevoie dificil de respectat datorită diferențelor de dezvoltare ale statelor, chiar și a celor vecine, față de România. Deși proiectele europene pot fi valoroase, factorii de decizie au nevoie să păstreze discernământul politic de a ști care dintre proiectele europene pot fi implementate în România și cât pot locuitorii României să se adecveze în mod real, la toate nivelurile, față de structurile de putere europene. În această adecvare se întâmpină dificultăți, dar pentru a putea fi aplicată este nevoie de a se găsi un numitor comun între binele românesc și binele european, care să se transpună în decizii și orientări favorabile ambelor părți. Nevoia de europenitate se poate transpune la nivel de coeziune interumană și interstatală, care să favorizeze ajutorul reciproc, comunicarea și înțelegerea reală a nevoilor, orientări care să situeze România dela un stat acceptat la integrare europeană la un partener politic real, care să știe să respecte regulile colaborării generale între state, dar în același timp să satisfacă și nevoile statale individuale, specifice acestei țări. Deși este dificil, România are nevoie să aibă curajul decizional să agreeze doar acele orientări și dezvoltări europene care să susțină progresul statal în toate domeniile, fără să afecteze specificul statal și nici pe cel zonal european, nici orgoliile politice. Europenismul echilibrat este acea orientare de gândire politică înțelegând în același timp specificul statului român și reușind să adecveze acest specific nevoilor și tendințelor Uniunii Europene de State, atât la nivel zonal, cât și la nivel colectiv, general-european. Pentru găsirea echilibrului este nevoie de a găsi un numitor comun între specificul și nevoile naționale și cele europene, de a ține cont de gradul de armonizare a orientărilor și în cadrul Uniunii, dar și în relațiile acesteia cu un membru mai nou, ca și România. Deși comparația nu este întru totul relevantă, aceste probleme pot să fie similare cu cele ale felului în care se armonizează organizările teritoriale în județe și regiuni în cadrul României și în state pe sistem federativ în cadrul Statelor Unite ale Americii, organizări care prin practica raportărilor federative pot oferi un model de experiență politică și la toate nivelurile pentru celelalte forme de organizare statală din lume. Experiența implică studiul adecvării metodelor de organizare și a strategiilor la toate nivelurile față de stadiul de evoluție efectivă a statului respectiv, cu studierea aspectelor pozitive, negative, a echilibrelor și a dezechilibrelor la toate nivelurile. Deci, europenismul adecvat, echilibrat, este o nevoie de căutare și de exersare a unui model aplicabil de organizare și funcționare statală concretă, care să favorizeze progresul, evoluția reală a statului român, care să fie orientat să aplice doar metodele europene adecvate dezvoltării autentice, a elementelor bune, constructive, în orientarea, organizarea și conducerea statală.

Slavă și mulțumire lui Domnului Dumnezeu pentru toate!

Dr. Daniela-Monica MITEA,
doctor în istorie

Creaţia – un reper în patrimonial spiritualităţii umane – Unitatea spirituală, armonie şi valoare

Moto:
„Precum averea casei voastre
E munca bunilor părinți
Așa, învățătura lumii
E truda miilor de minți."
(Victor Eftimiu)

Din gândirea marilor personalități, din diverse domenii de activitate – cultură, știință, artă, educație, etc., personalități care au trăit în diferite epoci istorice, oameni cu un grad de instrucție și educație au desprins/desprind idei pozitive, care în limbaj pedagogic se traduc în act de educație, îndemn la autoeducație și modelare spirituală. Aceste idei servesc unui scop: acela de a crea valori noi. Esop spunea: „mai întâi trebuie să vezi sfârșitul lucrurilor, apoi să te apuci de ele". Profesorii de vocație, sunt modele de virtuți, care împărtășesc elevilor interesul pentru carte, revistă de cultură, comportament, onestitate, prin activitatea de predare care conservă cunoștințele și deprinderile de valoare, transmițându-le către generațiile următoare. Subscriu la ideile acelor oameni, care consideră sistemul de învățământ „un izvorâtor de ape curgătoare, ce poartă în matca sa sensul vieții". Ceea ce iese din școală formează societatea de mâine! Nevoia de carte, de cunoaștere umană este o nevoie reală, continuă, fără sfârșit în devenirea personală. Pare îndreptățită afirmația că „lumea de astăzi se caracterizează printr-o nevoie acută de educație, cea de mâine se va caracteriza prin expansiunea nevoii de autoeducație". Se pare că S. Smiles avea dreptate să afirme: „fiecare din noi este o parte integratoare dintr-un TOT solidar, și fiecare din noi, prin faptele lui, crește sau micșorează pentru o clipă sau pentru totdeauna câtimea binelui sau a răului în umanitate."

„Fiecare clipă câștigată în tinerețe este un prilej în plus de împlinire pentru toată viața."

Creația este un reper în patrimoniul spiritualității umane. Câtă dreptate și adevăr exprimă Al.Odobescu: „Scrisul este urmarea studiului și cugetării." Dând crengile timpului la o parte, nu pot uita, că din floarea pruncieiși primăvara vieții port în suflet o melodie interioară și un poem neasemuit exprimat în sonoritățile blânde ale limbii noastre cu virtuți alese, în care sufletul omenesc se scaldă și tresaltă, țesând frumuseți poetice, care rămân pe cărarea vieții, în dimensiunea vremurilor necuprinse.

Regăsim bucuria superioară în valoarea creației și fructificarea estetică, într-un spațiu generator de matrice stilistică, realizând o simbioză dintre ordinea spirituală și cea materială.

Scriitorii noștri au dat cuvintelor valoare și armonie, sentimentelor adâncime și orizont nemărginit și putere educativă operei. Trebuie să amintesc (deși mă repet), scriitorii noștri transilvăneni, mai ales Ioan Slavici, George Coșbuc, Șt. O. Iosif, O. Goga, L. Rebreanu, L. Blaga, Șt. Augustin Doinaș, etc, spre deosebire de majoritatea confraților din restul țării, au respirat cu toții mai întâi climatul culturii germane, dar fiecare a izbutit în felul său să fie cu strîlucire al locului și al timpului în care au trăit."

Cu imagini păstrate în memoria retinei, vin în întâmpinarea scriitorilor noștri, amintind de oamenii satului meu de altădată Secășel (la 5 km de Blaj), oameni cu privirea vie, cu zâmbetul înflorit, întâmpinându-mă pe ulița copilăriei, dându-mi floarea albă a inimii lor, s-o port cu fiecare anotimp, să trec prin anotimpuri purtând virtutea binelui, iar în râul timpului să-mi amintesc de cuvintele lor din fondul ARHAIC ANCESTRAL – Cuvinte altoite pe OMENIE, ARMONIE, DREPTATE, și pe Lumina ce curge și astăzi din tâmpla strămoșilor, luminând ca o torță pământul satului străbun.

Am înțeles că timpul prelungește valoarea creației, a efortului, a celor care cultivă divinul în omenesc, a celor care au purtat și poartă lumina – izvor al vieții, a poeților care au creat valori de limba. Spre exemplificare, limba poetică a lui Octavian Goga prin folosirea unor termeni din sfera ecleziastică dobândește solemnitate definitorie:

„Să pot și eu la sărbătoare
Să-nalț o rugăciune nouă
Rostind cu sufletul spre soare
Cuvântul tainic „PACE VOUĂ"!

Sau

„Seninătatea slovei din scriptură
În barba lor căruntă ca amurgul

Ei strâng prinosul lacrimilor sfinte
Căci văd aievea întrupat CEASLOVUL
În vorba ta domoală și cuminte."
(Octavian Goga - Dăscălița)

Pentru a realiza adâncimea istorică și vechimea poporului român în Transilvania, O. Goga folosește în limba poetică, mai mult ca perfectul arhaic: „S-a fost pornit un vânt molatic". Neuitată rămâne atitudinea neamului nostru în fața suferinței (războaie, cote, colectivizare) – prin refugiu în CREDINȚĂ, ceea ce s-a convertit în progres moral.

Frumusețea sufletească și morală a mamelor noastre care ne-au crescut cu mari sacrificii nu o putem uita: La umbra spicelor de grâu// La o margine de râu// O măicuță își alăpta cu dor// Pruncușorul sfânt odor// Din ochii mamei, două flori/ Lacrimi îi curg pe obrăjori/ Cununi de raze sfinte/ Împodobeau a lui frunte/ Prin holda galbină fuioară/ Pacea codrului coboară/ Sânul codrilor tresaltă/ Doina frunzelor îl scaldă/ Seninătatea cerului l-alină/ Și șipot tainic de izvoare/ Blânda și tainica lumină/ Ce se revarsă în fuioare!/

Calea îngustă este presărată cu restricții și suferințe, știm din Cartea Sfântă. Ludwig von Beethoven, omul de geniu s-a oțelit toată viața aplicându-și principiu: „Bucuria prin suferință". Dacă Fleming n-ar fi lucrat în condiții atât de grele, n-ar fi descoperit niciodată penicilina ! Oamenii promovează prin scris valorile morale, specificul național și gândurile noastre care reflectă calitatea materialului sufletesc. Polivalența estetică a Naturii se reflectă în opera scriitorilor noștri (M. Eminescu, L. Blaga, Șt.O. Iosif, G. Coșbuc, M. Sadoveanu, V. Alecsandri)precum și în literatura populară: „Natura este locul, de unde satul își trage originea" (Octav Șuluțiu). Muncile agricole - cu obiceiurile de muncă au menținut viu spiritul satului și frumoasele virtuți ale neamului nostru. Pe Valea Secașului Mic s-au născut cântece care însoțesc obiceiurile de muncă și oglindesc aceste virtuți. Între obiceiurile de muncă, cele legate de seceriș sunt mai bine reprezentate. Frumosul izvodit din truda brațelor a dăinuit prin vremi. Încă de la vechii egipteni se cunoaște un cult al vegetației legat de seceriș, de mare răspândire, consemnat în părțile Moldovei de Dimitrie Cantemir într-o formulă asemănătoare, în DESCRIPȚIO MOLDAVIAE. Două creații merită menționate: Vioara, De cătră Cergău. Lanul de grâu este prezentat metaforic la începutul cântecului:

Vioară, vioară/ Galbină fuioară//
Hai văruță hai/ Hai să secerăm / Și să nu legăm/
Cununița mea/ Roagă pe Maica/ Ca să nu mă dea/
După ăl din deal/ Că i-i grâu rar/ Și iarba șofran/
Pe mine să mă dea/ După ăl din șes/ Că i-i grâu des/
Și iarba ovăz/ Drag soare rotund//
Treci dealu curând/Că te-or binecuvânta//
Robii câmpului/ Și-ai pământului/
Plugari de la plug / Și boii din jug.// - folclor secîșean – Ioan Popa

În zona Ardealului, obiceiul este cunoscut sub numele de „peană" sau „Cununa de la seceriș". În zonă circulă sub varianta „ De către Cergău", fiind consemnată pentru prima dată de către T. Burada, în anul 1880, odată cu o altă variantă a sa „Dealul Mohului", în Rășinari, apreciată de I.G. CHIȚIMIA, drept cea mai veche înregistrare și totodată una dintre cele mai frumoase variante din punct de vedere literar și muzical (vol. Folcloriști și folcloristica românească, Editura Academiei R.S.R. – București, 1969).

Varianta „De către Cergău":
De către Cergău/ S-arată nor greu/
Da nu-i noru greu/ Că-i bădița-al meu.//
Cu caru cu fân/ Cu butea cu vin.//
Vrei văruță vrei/ Vrei să secerăm/
Feciori să chemăm/ Feciori de la noi/ Ciobani de la oi//
Și de n-or vinire/ Noi nume le-om pune//
Magherane Stane/ Busuioc Ioane./

De-a lungul vieții, constatăm că energiile creatoare ale oamenilor, îmbogățesc viața noastră spirituală, sporind tezaurul de valori al țării. Se impun, talentele artistice și științifice care deschid noi izvoare creative spirituale și înscriu idei nobile ale solidarității umane, ale coeziunii dintre oameni în promovarea binelui și frumosului. Tinerețea este vârsta creației și muncii, a studiului, fiind cântată de poeți, fiind subiectul multor romane, piese de teatru, etc.

Societății îi revine o mare răspundere în formarea și educarea generațiilor tinere.

Opera înaintașilor a întreținut/întreține cultul marilor valori, prin cărți, reviste de cultură.

E imperios necesar să perpetuăm amintirea lor, care au ridicat un monument nepieritor neamului românesc – o puternică piatră de temelie. RECUNOȘTINȚĂ!!!

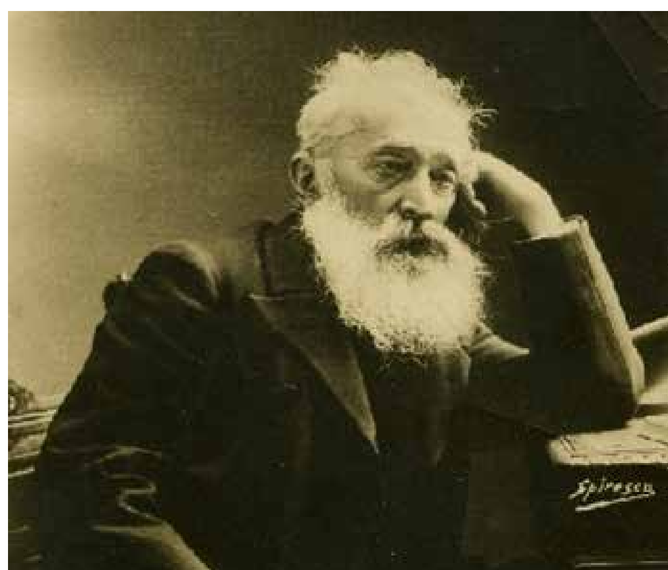
Rotonda Valahă este o chemare spre cultură, ce poartă resursele lăuntrice ale unui popor, în veșmântul gândirii unui neam – LIMBA!

Prof. Paraschiva CĂRBUNAR
Membră în Liga Scriitorilor din România – filiala Cluj

Bogdan Petriceicu Haşdeu şi substratul dacic

Familia Haşdeu, de la bunicul Tadeu la tatăl Alexandru, până la savantul B.P. Haşdeu era adepta concepţiei liberale şi naţionale.

Românismul şi democratismul lui B. P. Haşdeu s-au manifestat din fragedă tinereţe şi s-au păstrat în esenţă pe durata întregii vieţi. Haşdeu îşi exprima patriotismul într-o uluitoare varietate de forme.[1]

Poezia *Sunt român* e cât se poate de elocventă:

„Eu din români îmi trag sorgintea,
C-o sfântă dragoste-i iubesc
Și pentru tot ce-i românesc,
Oricând, și brațele și mintea
Și sufletul mi le jertfesc."[2]

Stema familiei Hașdeu este o compoziție formată din trei blazoane distincte cuprinse într-o mantie princiară având deviza *PRO FIDE ET PATRIA*. [3]

Nimeni mai mult ca el n-a îndrăgit pământul dacilor şi n-a fost convins de continuitatea acestora în limbă, în vestimentație, în modul de construire a locuințelor, în urmele istorice și în folclor.[4]

B. P. Haşdeu avea ambiţia de a dezlega misterul dacic. Încă din tinereţe el mărturisea:

„ Sunt dac cu trup şi suflet
Şi cu mândrie asta o recunosc!
Sunt dac, nu sunt roman!
Pe romani îi dispreţuiesc!" [5]

Printr-un uriaş efort, şi-a format o cultură enciclopedică, şi-a însuşit 26 de limbi, a strâns un vast material documentar şi şi-a fixat principiile ştiinţiifce de lucru.

Haşdeu considera istoria „cea mai grea din toate ştiinţele" [6]

Până la el dacii fuseseră scoşi din istorie. El a avut curajul și meritul de a fi deschis discuția asupra dacilor și a continuității lor în spaţiul vechii Dacii şi după cucerirea romană. [7]

În 1860, la Iasi, în paginile revistei *Foiţă de Istorie şi Literatură*, Haşdeu publica studiul manifest *Perit-au dacii ?* prin care dădea o nouă orientare studiului istoriei patriei: autohtonismul. [8]

Subiectul era abordat din perspectiva adevărului istoric, autorul luând atitudine faţă de *Şcoala Ardeleană*, supunând unei acerbe critici argumentele originii exclusiv latine a poporului român. Haşdeu reanalizează izvoarele citate de corifeii latinismului, invocând izvoare necunoscute acestora, în cea mai mare parte greceşti. Compară evenimentele istorice cu alte evenimente contemporane similare, demonstrând într-un mod exemplar, falsitatea ideii exterminării întregului popor dac de către cuceritorii romani. El conchide: Traian nu i-a exterminat pe daci, doar i-a supus.

Istoricii care au trăit în timpul lui Traian, sau a urmașilor săi, precum Appian, Dio Cassius, Pausanias, Pliniu și Eutropius nu vorbesc despre exterminarea dacilor, din contra menționează existența dacilor pe țărmul Dunării și în Carpați și de revoltele lor împotriva stăpânirii romane, în care dacii liberi îî susțineau pe dacii supuși. [9]

Povestea lui Dio Cassius, care scria în timpul împăratului roman Commodus, arată că într-o sută de ani dacii n-au fost romanizați și luptau pentru libertatea lor. [10] N-au fost exterminate clasele de jos, nici chiar familia lui Decebal, o familie din care va ieși Regillianus, (sau Regalianus) unul din cei mai bravi și abili generali ai Romei care a trăit la o distanță de peste 150 după cucerirea Daciei, despre care biograful său Trebelon Polione zice: "dac de origine și din neamul direct al lui Decebal" [11].

Hașdeu constată că istoricii Școlii Ardelene au falsificat tendențios documentele ignorând total contribuția dacilor la etnogeneza românilor. [12].

Revolta lui Hașdeu împotriva exagerărilor latiniste îl determină să transforme articolul într-unul dintre cele mai corosive pamflete ale sale. [13]. Ecoul a fost deosebit de puternic şi a avut ca urmare dezlănţuirea unei ostilităţi fără margini. Era acuzat de propagandă filo-rusă, catalogat trădător de țară, lipsit de temei științific, cerându-se îndepărtarea lui din sistemul de învățământ. Tânărul savant era amenințat chiar cu moartea. [14].

Hașdeu se vede silit să înceteze apariția publicației *Foiță de istorie și literatură*, după cel de-al 5 număr,din iulie 1860.

Teza substratului dacic ca o coordonată fundamentală a naţiunii române și ideea continuităţii românilor este susţinută în mod ştiinţific, pe baza unui vast material documentar publicat în *Istoria critică a românilor,* între anii 1873-1875 și în lucrarea *Stratul și substratul. Geanologia popoarelor balcanice*, editată în anul 1892.

Cercetând istoria limbii române, Haşdeu a adus contribuţii deosebit de importante în problema substratului, a elementelor autohtone ale limbii române. Pentru a descoperi noi elemente lexicale autohtone a supus unei cercetări amănunţite lexicul românesc de origine necunoscută sau îndoielnică, comparându-l cu cel al limbii albaneze şi cu alte limbi indo-europene: sanscrita, zendica, elina, celtica, lituaniana etc, având în vedere mai ales ceea ce s-a păstrat de la limbile antice din Balcani. [15]

Ca urmare a aplicării unor principii atât de largi, Haşdeu a sporit cu mult numărul elementelor de origine tracă. A alcătuit o listă cu cuvintele de origine dacă din limba română din care el considera că fac parte: *abur,aidoma, argea,baciu, bălan, bălaur, bară, barză, batal, bordei,bortă, brad, brănză, burghiu, cioară, ciocârlie, ciomag, codru, cujbă, culbec, doina, dulău, genune, ghiob,ghiuj, gâde, iazmă, iele, jâlţ, mal, mălai, mazăre, melc, mire, moş, moţ, ortoman, raţă, rânză, stejar, stână, şiră, şopârlă, traistă, tulei, ţundră, urdă, vatră, zimbru, zârnă.* [16]

Haşdeu a studiat şi toponimia autohtonă a ţării noastre, considerând că din ea fac parte următoarele nume topice: *Abrud, Cerna, Dunăre, Gilort, Jaleş, Jiu, Mureş, Mehadia, Motru, Olt, Prut, Siret, Vrancea.* [17]. Toate sunt denumiri anterioare colonizării romane.

Substratului dacic îi atribuia Haşdeu palatizarea labialelor *p, b, f, v* şi *m* sub influenţa lui *i* . [18]

Haşdeu a vorbit printre cei dintâi despre „rotacizarea cea tracică a lui *n*„ , relevând paralelismul ei cu albaneza. [19]

Tot el a observat primul existenţa unui *r* dublu sau dur în unele regiuni daco-române, ca şi în macedoromână, evidenţiind asemănarea cu albaneza cât şi cu armeana, care derivă din grupul tracic.[20]

Din domeniul gramaticii Haşdeu recunoştea ca autohtone postpunerea articolului hotărât, viitorul cu *a voi*, formarea numeralelor 11-19 cu *spre.* [21]

Domeniul în care Haşdeu credea că influenţa substratului a fost cea mai puternică este sintaxa (postpunerea articolului, confundarea genitivului cu dativul, înlocuirea infinitivului prin subjonctiv etc.). [22]

Pentru prima dată el a subliniat apropierea dintre traco-dacă şi limbile baltice, evidenţiind paralelismele fonetice şi concordanţele lexicale. [23] În domeniul foneticii Hașdeu a reluat unele idei ale înaintașilor săi, afirmând originea tracă a evoluției lu *a* neaccentuat în *ă.* În amplul studiu despre *ă* și *î* din *Etimologicum magnum romanie,* Haşdeu ajunge la concluzia că ... *„ele sunt și nu pot a nu fi decât o moștenire din substratul cel dacic al naționalității traco-latine"*[24].

Aportul lui Haşdeu la lămurirea substratului limbii române este uriaş, întrecându-i pe toţi cercetătorii români care i-au urmat. [25]

Dacii iubeau munţii şi pădurile: „Montes et saltus Daci" observă bătrânul Pliniu. [26]

Muntele este al dacilor: „suum Dacis montem", zice poetul Statiu [27]. Florus afirmă şi mai energic că dacii sunt lipiţi de munţi: „ Dacii montibus inhaerent". [28]

Din această dragoste de munte şi de codru s-a născut admirabila *frunză verde* cu care încep toate cântecele populare române. [29]

Efectuând un studiu de folclor comparat, Haşdeu ajunge la concluzia că *„frunza verde* s-a născut odată cu naţionalitatea română … la noi acasă pe tritoriul Daciei, în secularele păduri ale Carpaţilor, acolo unde

străbunii noştri s-au format şi s-au dezvoltat în curs de veacuri mai-nainte de a se pogorî din munte şi a se răspândi pe câmpie. [30]

Haşdeu afirma că: ”dacii au fost unul dintre popoarele cele mai poetice ale antichității”. Istoricul grec Teopomp, care a trăit în timpul lui Alexandru cel Mare, ne spune că dacii nu mergeau nici în ambasadă fără a cânta. [31]

Femeile dace au perpetuat doina și cântecele străvechi. [32]

„*Frunza verde* rămâne până astăzi un act de botez al poporului român pe înverzitul plai. *Frunza verde* este un pur românism, un product direct al pământului dacic … [33]

Viața de codru în Dacia și apoi la români se oglindește în sfera poetică a vieții care ne-a dat pe *Frunza verde* și *bradul* în diferite ipostaze: bradul miresii, ziua de brad (preziua cununiilor), a juca bradul și a juca mireasa în ziua cununiilor înainte de a merge la biserică. Nicăieri aiurea nu se găsește ceva asemănător. [34]

Prin urmare, noi, românii purtăm sigiliul strămoșilor noștri daci în limba română, în folclorul nostru (în colinde, în cântece și descântece, în doine, datini și obiceiuri, în portul nostru popular și în arhitectura tradițională etc.)

Bogdan Petriceicu Hașdeu a îndrăznit să meargă pe cărări nebătătorite, a fost un deschizător de drumuri în multe domenii: istorie, filologie, folcloristică, dovedindu-se un comparatist excelent și deosebit de original.

Domeniul în care savantul a adus cele mai numeroase și mai importante contribuții este acela al substratului, neglijat cu totul în epoca sa și tratat teoretic de cercetătorii străini.

Cercetările sale amănunțite, strălucind prin erudiție, spirit critic și dragoste de neam au pus în evidență valorile românești pe care le-a înscris în circuitul valorilor universale.

El ne-a călăuzit pe cărări de lumină unde doar geniul lui a pătruns.

Prof. Paula OLŞANSCHI
Brăila

NOTE:

1. **Haşdeu**, **B .P.** *Olteneştile,* Editura Limes, Cluj Napoca, 2002, p.7
2. **Haşdeu**, **B.P.** *Opere*, *Poezii,* Editura Minerva, București, 1986, p. 250.
3. **Oprişan, Ioan.** *Bogdan Petriceicu Hașdeu sau setea de absolut. (Tumultul și misterul vieții).* Editura Vestala, București, 2001, p. 29.
4. **Brâncuş, Grigore.** *B.P. Haşdeu. Antologie.* Colecția *Biblioteca Critică.* Ed.Eminescu, Buc., 1972, p. 97
5. **Călinescu, G.** *Istoria literaturii române de la origini până în prezent***,** Ed. Minerva, Bucureşti, 1982, p. 380.
6. **Haşdeu, B.P.** *Istoria critică a românilor,* Ed. Minerva, Buc. 1984, p. XXXIV
7. *Idem,* p. XXXV
8. **Oprişan, Ioan.** *op. cit.* p. 176
9. **Haşdeu, B. P.** *Foița de istorie și literatură.* Ediţie critică de I. Oprişan. Bucureşti, Editura Vestala, 2007. Ediție anastatică. p 217.
10. *Idem*, p. 135.
11. *Idem,* 218.
12. **Oprişan, Ioan.** *op. cit.* p. 177
13. *Idem*, p. 177
14. *Idem,* p. 177
15. **Poghirc, Cicerone.** *B.P.Haşdeu-lingvist şi filolog***,** Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1968, p.171
16. *Idem*, pp. 174-176
17. *Idem*, p.176
18. *Idem*, p.182
19. *Idem*, p. 183
20. *Idem,* p. 183
21. *Idem*, p. 184
22. *Idem*, p. 185
23. *Idem*, p. 188
24. *Idem*, p. 182
25. *Idem*, p. 193
26. **B. P.Haşdeu**, *Istoria critică a românilor***,** Ed. Minerva, Buc. 1984, p. 603
27. *Idem*, p. 603
28. *Idem*, p. 604
29. *Idem*, p. 604
30. Idem, p. 610
31. **Haşdeu, B. P.** *Foița de istorie și literatură.* Ediţie critică de I. Oprişan. Bucureşti, Editura Vestala, 2007. Ediție anastatică. p 225
32. *Idem*, p. 225
33. **B. P.Haşdeu**, *Istoria critică a românilor***,** Ed. Minerva, Buc. 1984, p. 61
34. *Idem,* p. 613

Alegoria dacismului la Coşbuc

Motto: *Sunt suflet in sufletul neamului meu*
Şi-i cânt bucuria şi-amarul-
G.Coşbuc: ***Poetul***

George Coşbuc a fost un poet angajat cu cuvântul şi cu fapta. Emblematică pentru întreaga sa creaţie şi atitudine luptătoare este poezia ***Poetul***, o sinteză a unei conştiinţe, a unei opere, a unei vieţi [1] : *Sunt suflet în sufletul neamului meu / Şi-i cânt bucuria şi-amarul- /...Sunt inimă-n inima neamului meu / Şi-i cânt şi iubirea şi ura-* [2]

Crezul său poetic este ilustrat de întreaga sa operă.

Conform moralei coşbuciene, a trăi înseamnă a da un sens eroic acestui drum fără ieşire. Versul este imperativ şi aforistic. Poetul cere intrarea în luptă ca pe o supremă datorie[3]: *O luptă-i viaţa, deci te luptă / Cu dragoste de ea, cu dor,/ Pe seama cui? Eşti un nemernic / Când n-ai un ţel hotărâtor, / Tu ai pe-ai tăi! De n-ai pe nimeni, / Te lupţi pe seama tuturor. /...Oricare-ar fi sfârşitul luptei / Să stai luptând, căci eşti dator.* [4]

Filosofia poetică a lui Coşbuc este a unei vieţi trăite pentru *un ţel hotărâtor.* Şi ţelul pentru care a luptat poetul toată viaţa a fost realizarea idealului naţional de libertate şi unitate, să se identifice total cu soarta românilor la bine şi la rău, să fie: *De-a pururi nerupta sa parte!* [5]

George Coşbuc a fost un poet al epocii sale, a participat la istoria noastră zbuciumată, era atent la tot ce se petrecea în Transilvania, unde fierbea mustul speranţei şi se pregătea marea noastră devenire ca naţiune şi ca ţară. [6] Conştient de menirea socială a cuvântului, el se afirmă în opera sa, îndeosebi în poemele de revoltă socială, ca un tribun cu glas răsunător care mobilizează masele la luptă, la revoltă, ca un adevărat Tirteu modern al neamului românesc: *Tu focul,dar vântul ce-aprinde sunt eu; / Voinţa mi-e una, că-i una mereu / În toate-ale noastre măsura.* [7]

În articolul ***Ce ne trebuie nouă românilor*** George Coşbuc exprima lapidar acest mesaj: *Poeţii merg în fruntea popoarelor, precum cântăreţii cu trâmbiţa merg în fruntea batalioanelor.* [8]

Ca membru activ al **Ligii pentru unitatea culturală a românilor,** poetul şi-a folosit întreaga sa capacitate creatoare pentru realizarea acestui ideal. Între anii 1892 - 1896 atenţia **Ligii** s-a îndreptat îndeosebi către mişcarea şi procesul Memorandului românilor din Transilvania. [9] Guvernul de la Budapesta a înăsprit persecuţiile împotriva românilor de peste munţi, a introdus noi legi şi a dat noi dispoziţii cu caracter şovinist împotriva românilor, culminând cu votarea în 1891 a unui nou proiect de lege prin care limba maghiară urma să fie introdusă şi în azilurile şi institutele (grădiniţele) de copii în vârstă de la 3 la 6 ani. [10]

În mai 1892 românii transilvăneni au înaintat Curţii de la Viena, prin intermediul unei delegaţii de 300 de persoane, în frunte cu Dr. Ioan Raţiu, preşedintele Partidului Naţional Român, un Memorand protestatar. Memorandul cuprindea un rechizitoriu al celor 25 de ani de guvernare dualistă, arătându-se caracterul antiromânesc al legii electorale şi al legi privitoare la organizarea municipiilor, nesocotirea legii pentru

egala îndreptăţire naţională, situaţia apăsătoare a bisericii şi a şcolii, caracterul samavolnic al legii presei, abuzurile politicii agrare prin care se urmărea în mod sistematic pauperizarea elementului românesc şi numeroase alte aspecte vexatorii ale administraţiei statului. [11]

În Memorand, românii revendicau o serie de drepturi sociale şi naţionale.

Împăratul Franz Iosif a refuzat să primească delegaţia fruntaşilor români şi a trimis documentul guvernului maghiar, care a ordonat trimiterea în judecată a tuturor membrilor comitetului partidului, acuzaţi de trădare. Procesul, care s-a judecat la Cluj între 7-25 mai 1894, a declanşat o largă mişcare de solidaritate cu memorandiştii în Transilvania şi peste Carpaţi.

Inculpaţii au fost condamnaţi la pedepse de la două luni la cinci ani.

În timpul acestui celebru proces studenţii au răspândit printre participanţi, multiplicată pe foi volante, la Năsăud, în 1893, poezia lui Coşbuc ***In opressores*** al cărei text va fi publicat şi în revista **Vatra** în 1894. [12]

Printre cei mulţi condamnaţi în acest proces se număra şi preotul Constantin Pop, cumnatul poetului, soţul Angelinei Coşbuc; pe acesta îl vizitează în închisoare, trimis de Coşbuc, gazetarul Ion Rusu Şirianu. [13]

Când se judeca la Cluj procesul memorandiştilor, în mai 1894, George Coşbuc publică, în paginile revistei **Vatra,** poezia **In opressores** în chenar negru. Versurile sunau ca un îndemn direct la răzvrătire. Poezia se prezintă ca cea mai vehementă, dar îndreptăţită înfierare a asupritorilor maghiari [14]: *Tu te plângi că milă nu-i? / Mai aştepţi tu mila lui? / Haina el ţi-o ia din cui, / Pâinea de pe masă. / Casa ta, şi ei stăpâni! /...Numai temniţi ne-au zidit, / Numai lanţuri au gătit, / Numai cuie- au făurit,/ Cruci de schingiuire; /...Nu mai vrem să fim iloţi, / Nu vrem umilire!/...Sus, români ! Suntem datori / Numai cu o moarte.* [15]

Poezia este alimentată de conştiinţa dreptăţii cauzei şi reprezintă valoarea unei adeziuni la mişcarea memorandistă. G. Coşbuc era în relaţii directe cu memorandiştii şi chiar cu Vasile Lucaciu pe care îl admira şi preţuia în mod deosebit. [16]

Varianta postumă a acestei poezii cu subtitlul ***În frunte flăcăi!*** este o chemare la luptă împotriva asupritorilor: *Sătui de nemernici stăpâni, / ...Sari, neamule-al meu, ca vârtejul de vânt / Să sară bărbaţii. /...La luptă cu toţii!* [17] în numele celor trei culori ale drapelului. Cele două variante ***In opressores*** dau expresie sentimentelor de revoltă ale tuturor românilor.

În grupul de poeme *dacice* Coşbuc prezintă războiul dintre romani şi daci ca pe un război de cotropire. El nu-i idealizează pe romani, dimpotrivă, insistă asupra fărădelegilor comise de aceştia. [18]

Peisajul dezolant al Daciei cotropite de romani din ***Volos preot dac*** ne impresionează prin consonanţa petelor de culoare şi a sunetelor. În versurile acestui poem e un amestec de gemete, urlete, bălţi de sânge şi mormane de cenuşă sub un cer plumburiu, din care se alcătuieşte parcă un acord de marş funebru. [19] În cuvintele lui Volos simţim mânia dacului înfrânt şi profeţia unei răzbunări.

Cititorii trebuie să vadă în *umilinţa* dacilor propria lor umilinţă şi în apostrofa preotului un avertisment adresat de poet asupritorilor poporului român. [20]

Rememorând alegoric istoria luptelor dintre daci şi romani, poemele lui George Coşbuc sunt expresia directă a luptei demne pentru libertate naţională şi socială a românilor din Transilvania. [21]

Un cântec barbar e un cântec al bărbăţiei ca şi ***Decebal cătră popor.*** Inspirat de frământările din Transilvania în perioada Memorandului, ***Un cântec barbar*** este o chemare indirectă la lupta contemporană a românilor transilvăneni împotriva politicii de deznaţionalizare. De aceea poezia are un sens alegoric. Explicaţia alegoriei o aflăm de la profesorul Ion Păcurariu, care a rostit un Cuvânt de predare la dezvelirea bustului poetului la Năsăud, în 1926:*În această poezie-ştiu din gura poetului-romanul este asupritorul poporului românesc din Ardeal, iar dacul barbar este românul asuprit.* [22]

Un cântec barbar este un poem apocaliptic, o imagine înfricoşătoare a distrugerii universale. Invectiva plasează poemul în actualitate: *Voi laşi dătători de porunci, / Mai râdeţi! Nevolnică turmă, / Mai râdeţi, că-i râsul din urmă / S-apropie ziua! /...Ah, dacă--am putea măsura / Pe cât ni-e de plină măsura / Vedea-vei ce multă ni-i ura, / În ziua din urmă a ta!* [23]

Dacul cucerit a răbdat umilinţa de la romani, dar nu şi-a pierdut curajul, ura şi setea de răzbunare au ajuns la sublim. Furia e proiectată în viitor, căpătând în ultimele trei strofe aspectul unui blestem. Mândra nesupunere ia forma sfidării făţişe a duşmanilor puternici, împotriva lor, prin glasul de tunet al dacului, poetul proferează ameninţări apocaliptice. [24] ***Un cântec barbar*** impresionează prin vehemenţa tonului, răbufnirile de mare violenţă, ostilitatea

ancestrală împotriva duşmanului, învăţată de la Decebal. Promisiunea de *barbarie* este de fapt, nu un cântec al cruzimii, ci jurământul eroului autohton, un cântec despre vitalitatea rasei sale [25] : *Ce-i viu sfâşia-vom în dinţi; / Aprinde-vom templele tale; / Vom naşte pustiul în cale; /... I-om trece sub furci caudine, / I-om pune cu fruntea-n nisip, /...Şi mândri vom pune piciorul / Pe gâtu-mpăraţilor tăi!* [26]

Un cântec barbar ,ca şi ***Decebal către popor,*** este străbătut de un fior mesianic şi de o atitudine de profet al libertăţii. În ***Decebal către popor*** apare figura cea mai tipică a eroului naţional. Decebal ne este prezentat nu ca un rege barbar, ci ca un filosof luminat. Pentru el războiul este o chestiune de conştiinţă. Eroismul este în viziunea sa raţiunea dreptului de a fi. Decebal are libertatea de a alege, înţelegând lupta ca o necesitate. Discursul său în faţa poporului are valoarea unui gest patriotic. Pentru el suprema valoare rămâne libertatea [27] : *Viaţa asta-i bun pierdut / Când n-o trăieşti cum ai fi vrut! / Şi-acum ar vrea un neam călău / S-arunce jug în gâtul tău; / E rău destul că ne-am născut, / Mai vrem şi-al doilea rău? / Din zei de-am fi scoborâtori, / C-o moarte tot suntem datori! / Totuna e dac-ai murit / Flăcău ori moş îngârbovit; / Dar nu-i totuna leu să mori / Ori câne-nlănţuit.* [28]

Decebal către popor face parte din familia poeziilor ***In opressores, Un cântec barbar***, din care se desprinde un mesaj viguros în sensul crezului poetic al lui Coşbuc: viaţa e o luptă. Poezia este o expresie a vigoarei bărbăteşti, a demnităţii şi a forţei. Aici impresionează angajarea raţională, chiar dacă un fior de groază tulbură această răzvrătire, care nu mai aparţine doar unui om, ci unui popor: *De-ar curge sângele pârâu, / Nebiruit e braţul tău / Când morţii-n faţă nu tresari! / Şi însuţi ţie-un zeu îzi pari / Când râzi de ce se tem mai rău / Duşmanii tăi cei tari.* [29]

Remarcăm şi în această poezie, ca în cele amintite anterior, vehemenţa agitatorică, accentele profetice, şi prin alegorie situarea ei în actualitate; tonalitatea instigatoare, subtextuală se datorează contextului istoric dat de evenimentele din anii 1892-1894 de la care se împlinesc anul acesta 120 de ani.

Poemele lui Coşbuc sunt expresia directă a luptei demne pentru libertate naţională şi socială a poporului român din Transilvania.

Şi noi, astăzi, îl omagiem *pe cel mai mare din poeţii de energie luptătoare ai românimii întregi* cum îl caracterizează Nicolae Iorga. [30] Şi tot Iorga afirma:*Coşbuc era un spirit grăniceresc, luptător, provocant, sfidător, un spirit brusc şi bătăios, şi aşa a rămas până la sfârşit.* [31]

Octavian Goga, în Discursul de recepţie la Academia Română, în 1923, afirma:

Spre gloria poetului şi spre binele tuturor trâmbiţa s-a auzit şi o largă transformare a intervenit în structura ţării. [32]

Încheiem cu smerenie acest demers de omagiere a unei creaţii originale, unice în întreaga literatură română prin care Coşbuc s-a impus ca un mare poet.

Profesor Paula OLŞANSCHI
Brăila

Note:

1). Scridon, Gavril, Viaţa lui G. Coşbuc, Fundaţia Culturală Română, Cluj- Napoca, 2003, pp. 297-298
2). Coşbuc, G., Opere Alese, vol. III, Editura Minerva, Bucureşti, 1977, p. 406
3). Poantă, Petru, Poezia lui G. Coşbuc, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 104
4). Coşbuc, G., Fire de tort, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1969, p.160
5). Coşbuc, G., Opere alese, vol. III, p. 407
6). Scridon, Gavril, Op. cit., p. 297
7). Coşbuc, G., Opere alese,vol. III, p. 406
8). Scridon, Gavril, Op. cit., p. 297
9). Netea, Vasile, Spre unitatea statală a poporului român, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1979, p. 214
10). Ibidem, p. 202
11). Netea, Vasile, Marinescu, C. Gh., Liga Culturală şi unitrea Transilvaniei cu România, Editura Junimea, Iaşi, 1978, p. 85
12). Coşbuc, G., Opere alese, vol. III, p. 574
13). Ibidem
14). Vatamaniuc, Dimitrie, G. Coşbuc (O privire asupra operei literare), Editura pentru Literatură , Bucureşti, 1967, p. 120
15). Coşbuc, G., Opere alese, vol. III, p. 294
16). Ibidem, p. 576
17). Ibidem, pp. 481-482
18). Popper, I., George Coşbuc, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1957, pp. 208-209
19). Ibidem
20). Ibidem, p. 210
21). Dicţionar de literatură română, Editura Univers, Bucureşti, 1979, p. 122
22). Coşbuc, G., Opere alese, vol.I, Editura pentru Literatură, Bucreşti, 1966, p.348
23). Ibidem, p. 120
24). Ibidem, p. 349
25). Poantă, Petru, Op. cit., p. 128
26). Coşbuc, G., Opere alese, vol. I, p. 120
27). Poantă, Petru, Op. cit., p. 120
28). Coşbuc, Versuri, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1961, p. 211
29). Poantă, Petru, Op. cit., p. 121
30). Biblioteca Critică, George Coşbuc, Editura Eminescu, Bucureşti, 1982, p. 166
31). Ibidem, p. 167
32). Ibidem, p. 199

Din ciclul „Oameni între oameni”

Omul de cultură român Onisifor Ghibu

(n. 1883 - d. 1972)

- Promotor al concepției privitoare la crearea unei pedagogii românești și a educării întregii națiuni

În perioada când tot mai des se vorbește despre colapsul sistemului educațional-școlar, luându-i locul analfabetismul funcțional, am considerat că n-ar fi rău să ne amintim de marii corifei ai culturii române, care au întreprins concret acțiuni de dezvoltare a învățământului în România și în mod special în Transilvania și să învățăm din experiența acestora. Dintre aceștia o contribuție deosebită în promovarea educării întregii națiuni se numără printre elite și Onisifor Ghibu.

Evocarea privind viața și activitatea ardeleanului Onisifor Ghibu, prin tabel cronologic:

1883 - La 31 mai se naște la Săliște -Sibiu, cel de a optulea copil al unor țărani meseriași. Primele patru clase le face la școala din sat.

1894-1900 - La Sibiu, unde, după ce repetă clasa a IV-a primară la școala romano-catolică pentru a învăța limba maghiară, urmează primele șase clase ale liceului de stat maghiar.

1900-1902 Trece la liceul românesc „ Andrei Șaguna„ din Brașov, unde își ia bacalaureatul.

1902-1905 Urmează și absolvă Seminarul teologic-pedagogic „Andrean” din Sibiu, la dorința părinților de a deveni preot în satul său., Începând din anul 1903 publică articole de istorie și critică literară și artistică în „Telegraful român”. În 1905 îi apare prima lucrare în volum.

1905-1906 Dorind să-și completeze cunoștințele, pleacă la București, unde urmează cursuri de istorie, filologie și filozofie și leagă prietenii cu tineri scriitori, printre care Emil Gârleanu, Ștefan Octavian Iosif, Ilarie Chendi, Mihail, Sadoveanu etc.

1906-1907 Pleacă cu o bursă la Universitatea din Budapesta pentru studii de filosofie și filologie. Intră chiar de la primul număr, ca redactor al cotidianului „Lupta”, oficios al Partidului Național Român din Transilvania, unde publică un mare număr de articole de luptă pe teme politice, școlare și culturale. (a se vedea volumul „Nu din partea aceea”, Ed. Eminescu, 1985)

1907-1909 Trece la Universitățile din Strassbourg și Jena, unde urmează cursuri de filozofie, pedagogie, istorie universală și filologie. Își ia doctoratul la Jena, în decembrie 1909, cu teza devenită clasică în domeniul bilingvismului în școală. Der moderne Utraquismus oder die Zweuisprachigkeit in der Valksschule. (Ultraqvismul modern sau bilingvismu în școala populară). În întreaga această perioadă continuă să publice studii, unele de mari dimensiuni, în periodice din Transilvania și de la București; în 1909 îi apare și a doua lucrare în volum, la București.

1910-1914 Devenit inspector al școlilor subordonate arhiepiscopiei ortodoxe a Transilvaniei, conduce întreaga campanie de redresare a școlii românești din această provincie, aflată în plin proces de anihilare în urma legislației școlare a contelui Apponyi.

Devine și secretar al secției școlare a „Astrei”, pe care o încadrează în frontul de apărare a școlii. Intră în comitetele de redacție al periodicelor „Luceafărul”, „Românul” și „Transilvania” și colaborează, sub diverse pseudonime sau cu articole editoriale la întreaga presă culturală din Transilvania, de la București, Galați, Iași și Cernăuți. Amănunte în lucrarea citată „Nu din partea aceea”.

1914-1916 După izbucnirea primului război mondial se refugiază la București, unde desfășoară o intensă activitate publicistică, și de cercetare științifică. Militează prin „Tribuna”, pe care o fondează împreună cu doi prieteni, pentru intrarea României în război alături de Antantă în vederea eliberării Transilvaniei. Pentru activitatea sa

politică este condamnat la moarte, în contumacie, de către Tribunalul militar din Cluj. Cooptat în comitetele de redacție ale periodicilor „Revista generală a învățământului" și „Buletinul Casei Școlare", iar după intrarea României în război, în acela al „Gazetei Ostașilor".

1916-1918 Refugiat în Moldova ca urmare a mersului defavorabil al operațiunilor militare, trece în martie 1917, împreună cu soția și cu cei trei copii mici, în Rusia revoluționară, unde desfășoară, la Chișinău, o intensă activitate de ridicare a nivelului cultural și politic al populației, în spiritul libertăților aduse de revoluție. Editează, în iunie 1917, revista „Școala moldovenească" și, de la 1 octombrie 1917, ziarul „Ardealul", transformat la 24 ianuarie 1918 în cotidian, sub numele „România Nouă", cu subtitlul „Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor românilor". Cofondator al „Comitetului național al românilor emigrați din Austro-Ungaria" (Odessa, 2 ianuarie 1918). Autor al primei „Declarații" de unire a tuturor românilor, semnată de fruntașii din toate ținuturile locuite de români. publicată în „România nouă" la 24.I.1918.

Dec. 1918-apr. 1920 Chemat de Consiliul Dirigent al Transilvaniei, ca secretar general al Resortului de Instrucție publică, se înapoiază în provincia natală, unde conduce efectiv opera de organizare a întregului învățământ din Transilvania - acțiune de mare amploare, care a dat posibilitatea ca încă din cursul anului 1919 să fie înființate și să-și deschidă cursurile peste 1300 de școli primare românești de stat, 20 de licee, 40 de școli civile, 11 de arte și meserii, 8 școli normale, iar în învățământul superior Universitatea din Cluj, Politehnica din Timișoara și Conservatorul de muzică și artă dramatică din Cluj.

5 iunie 1919 Ales membru corespondent al Academiei Române.

1919-1945 Profesor de pedagogie și istoria pedagogiei la Universitatea din Cluj (între anii 1940-1945 refugiată la Sibiu). Promotor al concepției privitoare la crearea unei pedagogii românești și a educării întregii națiuni. Din 1922 devine președinte al Secției școlare a „Astrei" și militează pentru extinderea activității a acestei instituții în întreaga țară. Între 1923-1940 desfășoară o întreagă campanie împotriva organizațiilor revizioniste, care amenințau integritatea teritorială a țării. Publică un mare număr de lucrări în volum și studii și articole în periodice pe teme de educație, învățământ, educație școlară, și istorie națională.

1945-1972 A fost cel dintâi profesor pe care regimul instaurat în martie 1945 l-a „epurat" din Universitatea la a cărei constituire avusese un rol de prim ordin. Rămas la Sibiu, în ciuda condițiilor extrem de grele, și-a continuat cercetările cu caracter istoric-cultural, elaborând, complet sau în parte, un mare număr de lucrări privind trecutul școlii, al bisericii și al culturii românești, precum și activitatea unor mari personalități, ca A. Șaguna, Fl. Aron, Samuil Micu, G. Lazăr, Picu Pătruț, V. Goldiș, G. Dima etc. A pus de asemenea pe hârtie și a înregistrat pe bandă magnetică o parte din memoriile sale, precum și numeroase însemnări privind viața și activitatea unor personalități cu care a avut relații de colaborare sau cu care a avut confruntări de opinii. Și-a ținut un „Jurnal" cu însemnări, care acoperă o bună parte din această perioadă. În anul 1945 și-a ținut un astfel de „Jurnal" cu însemnări zilnice din lagărul de la Caracal. Cu toate că nu putea publica nimic și nu putea fi nici chiar citat în alte lucrări, a continuat să urmărească viața politică și culturală a țării, înaintând numeroase memorii, unele de dimensiunea unei cărți, conducerii de stat, conducerii Bisericii, Academiei, ca și unor organizații internaționale sau personalități politice străine. Pentru un astfel de memoriu, adresat la 31 octombrie 1956 conducătorilor sovietici, în legătură cu relațiile dintre cele două țări, a fost condamnat de către Tribunalul Militar din Sibiu. După eliberarea sa , în ianuarie 1958, grațiat fiind la solicitarea lui Petru Groza înaintea morții sale, a revenit la Sibiu, unde și-a continuat activitatea științifică.

31 octombrie 1972 Moare la Sibiu, unde se află și mormântul.

1974-1988 Apariția primului volum de „Amintiri despre oameni pe care i-am cunoscut" redeșteaptă interesul pentru viața și opera sa. Apar în continuare alte lucrări, în volume, precum și studii și însemnări ale sale în diferite periodice din țară și de peste hotare. Activitatea sa este analizată din ce în ce mai des și mai atent prin comunicări prezentate la sesiuni științifice, prin studii și articole apărute în periodice. În 1983 și 1984 au apărut și două volume în legătură cu părți din activitatea sa.

In anul 1983, cu ocazia aniversării centenarului nașterii sale, inclus și în calendarul UNESCO, au apărut numeroase scrieri despre viața și activitatea lui și au fost organizate simpozioane în toate centrele universitare mai importante. În anul 1987, primul său volum de memorii a apărut în traducerea germană. Arhiva Onisifor Ghibu cuprinde un bogat material documentar și lucrări care-și așteaptă editorii și cercetătorii.

Cred că este nevoie urgentă de revoluționarea în bine a sistemului de educație și învățământ, luând tot ce a fost mai bun în trecutul nostru românesc în domeniu. Iar acest articol ne poate fi de folos să pătrundă în sistem doar competenții, până nu ne prăbușim de tot, nu politrucii ce au demonstrat că duc la dezastru.

Dragomir VLONGA

Poetul Adrian Păunescu a fost omagiat la 80 de ani de la naştere

Motto: *„O personalitate este aceea care se dăruiește, nu se justifică." (Petre Țuțea)*

Acest motto, cred că justifică personalitatea ,și în cazul poetului Adrian Păunescu și a celorlalte personalități, a căror busturi formează mândria culturală a municipiului Alba Iulia, concretizată în „Aleea Scriitorilor", loc în care își dau întâlnire iubitorii de cultură, artă, literatură, limbă română, românism în general.

Un astfel de eveniment ce se adaugă multiplelor evenimente desfășurate în acest an pe Aleea Scriitorilor, se înscrie și cel din ziua de joi 20 iulie 2023, când după puțin timp de la încheierea oficierii Sfintelor Liturghii, slujite în bisericile creștine ortodoxe și catolice, prăznuind sărbătoarea Sfântului și Slăvitului Proroc Ilie Tesviteanul, pe mare caniculă, iubitorii de poezie, s-au adunat în jurul bustului poetului Adrian Păunescu, spre a-i aduce un meritat omagiu la 80 de ani de la naștere (n. 20. iulie 1943, Copăceni, raionul Sângerei, Basarabia (Republica Moldova)- d. 05. noiembrie 2010, București, la vârsta de 67 de ani).

Evenimentul a început la bustul (flancat de drapele tricolore) poetului cu depuneri de flori și coroane, din partea Consiliului Județean, prin Biblioteca Județeană „Lucian Blaga" Alba Iulia; Primăria și Consiliul Local Alba Iulia; Fundația „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României" și a Revistei „Dacoromania", principalii organizatori al evenimentului.

Festivitatea a continuat cu momente de evocare a vieții, activității și a operei „Bardului de la Bârca", discursuri presărate cu recitări din versurile poetului. Printre cei care prin discursuri au realizat un sumar tablou al vieții și activității tumultoase, plină de glorie a poetului, ce iubea viața cu o forță ce s-a revărsat în opera sa poetică, amintim : - Prof. Daniela Floroian; - coloneii în retragere Nicolae Panduru, Ioan Străjan, Ioan Țuie; Profesoarele Maria Cioica, Viorica Medrea, prof. Aurel Dâncșorean de la Orăștie și artistul plastic prof. Romi Adam, sculptorul care a realizat acest bust a lui Adrian Păunescu și busturile altor personalități aflate pa „Aleea Scriitorilor".

Toți vorbitorii au elogiat activitatea scriitoricească, poetică, jurnalistică, politică, catalogându-l ca fiind cel mai mare geniu român din ultimii 80 de ani, iar cenaclul „Flacăra" 1973-1985, întrunire muzical-culturală (a fost un fenomen de mișcare cultural-patriotic, ne mai întâlnit), încurajând cultura de masă, a descoperit și lansat multe talente muzicale și poetice promovând genurile muzicale folk și rock . A inventat sintagmele „ generația în blugi, neconformismul și muzică tânără etc." S-a mai vorbit despre activitatea sa politică, scriitoricească cu mențiunea că a fost cel mai prolific autor român din ultimii 60 de ani, iar genul său literar a cuprins mai multe specii literare; poezie, proză, publicistică, texte de cântece etc.

Evenimentul omagial a declanșat în rândul celor prezenți pasiunea pentru a reciti opera acestui mare cărturar contemporan, cu majoritatea celor prezenți la aceste manifestări de suflet.

Dragomir VLONGA

La biblioteca judeţeană „Lucian Blaga” Alba Iulia Ana Maria Păunescu, fiica cea mică a poetului Adrian Păunescu şi-a lansat două volume de poezie

Miercuri 23 august 2023, în ciuda unei zile caniculare, în curtea bibliotecii județene din Alba Iulia, au fost prezenți un mare număr a iubitorilor de poezie, pentru a participa la un eveniment cultural de excepție, lansarea a două volume de versuri întitulate sugestiv „ Toate poeziile pe care nu ți le-am scris” și „ Ai vreme să vorbim?”, semnate de Ana-Maria Păunescu, fiica regretatului și marelui poet Adrian Păunescu.

Evenimentul s-a născut ca urmare a unor vizionări pe internet, de către Ana-Maria Păunescu, ce înfățișau momente din manifestările organizate în 20 iulie 2023 la Alba Iulia cu prilejul celor 80 de ani de la naștere tatălui său.

Evenimentul a fost organizat de Consiliul Județean Alba și Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba Iulia, moderat de prof. Daniela Floroian.

Cuvântul de deschidere l-a avut Daniela Floroian, care a salutat numeroșii participanți, a anunțat tematica momentului și a invitat la microfon pe reprezentanții principalelor instituții publice ale statului prezenți la eveniment, printre care: doamna Raluca Crizboi - reprezentanta Primăriei și a Consiliului Local Alba Iulia; Dumitru Fulea - vicepreşedinte, reprezentantul Consiliului Județean Alba, care au transmis mesajele pozitive ale instituțiile pe care le reprezintă, și salutul acestora pentru grandiosul eveniment cultural - literar, de care se bucură albaiulienii în ajunul Zilei Limbii Române, sărbătorită la 31 august.

Evenimentul a continuat cu muzică, interpretată de elevii Şcolii de Folk - prof. ing. Daniel Avram. Acest moment muzical a fost susținut individual de patru elevi ce au interpretat cântece pe versurile poetului Adrian Păunescu- părintele folkului românesc, cântece ce răsunau în spectacolele „Cenaclului Flacăra”, adânc pătrunse în sufletele românilor din generațiile acelor vremuri.

După acest eveniment muzical de excepție, Daniela Floroian, a prezentat o parte din datele biografice ale poetei Ana-Maria Păunescu, punând accent pe realizările scriitoricești, atât ca publicist cât și poetice.

Tot la biografie s-a oprit în cuvântul său și părintele Doru Gheaja, care încă din 1980, a fost

foarte apropiat familiei Păunescu, datorită căruia lansarea sa în frumoasa aventură de preot cântăreț de muzică folk, pe scenele României, a fost o îndrăzneață premieră în acele vremuri. A istorisit și despre multe realizări a județului Alba a unor probleme , de natură administrativă cât și sprijinirea prin cuvântul poetului ce era luat în seamă, amintind doar de sprijinul de care s-a bucurat Episcopia Ortodoxă Alba Iulia și mutarea sediului Congresului Spiritualității Românești de la Băile Herculane la Alba Iulia și alte multe intervenții pe multiple planuri social, administrative ș culturale.

În cadrul spiciului nu a lipsit momentul muzical de înalt talent și ținută artistică a vorbitoirului pe versurile lui Adrian Păunescu și istoricul nașterii acestor cântece cu pronunțat mesaj patriotic.

După aceste momente memorabile, i-a venit rândul autoarei Ana-Maria Păunescu, pentru a vorbi despre nașterea și conținutul celor două cărți ce așteaptă a fi lansate publicului albaiulian prezent la eveniment. A mărturisit că tatăl Adrian Păunescu, cu mult tact, sesizându-i talentul, a aruncat-o în lumea literară în care se află încă de mică, bătătorind după propriile puteri cărarea deschisă de tatăl ei, lucru materializat și confirmat și de apariția acestor două noi cărți. Toată creația, atât al tatălui meu cât și a mea se adresează cu sinceritate oamenilor, cititorilor. După citirea unor poezii luate la întâmplare din cele două volume, intens aplaudată, a mărturisit că începând din acest moment, drumul spre Alba Iulia, nu i se pare lung, aceasta fiind ca o promisiune că o să vină mai des în orașul în care tatăl său s-a simțit ca acasă.

Datorită caniculei momentele au fost ușor suportate cu apă rece, poezie și muzică, cu care a continuat programul de față, venind la microfoane cu vocea lor și chitare, copiii componenți ai Grupului vocal „Glas de Îngeri” de la Parohia Ortodoxă „Platoul Romanilor” Alba Iulia, coordonat de prof. Sorina Matei, care au interpretat spre încântarea publicului și al Anei-Maria Păunescu, muzică folk, tot pe versurile marelui poet Adrian Păunescu. La cererea publicului pr. Doru Gheaja a mai interpretat câteva cântece, acompaniat de chitarele grupului „Glas de Îngeri”, moment răsplătit de ovații și aplauze.

Un moment surpriză a fost întâlnirea poetei Ana-Maria Păunescu cu prof. plastician Romi Adam- sculptor, realizatorul bustului poetului Adrian Păunescu, ce se află pe Aleea Scriitorilor din parcul M. Eminescu din Alba Iulia, ocazie cu care sculptorul i-a oferit câteva plachete cu chipul tatălui său, moment răsplătit cu îmbrățișări sincere și calde.

Evenimentul excepțional s-a apropiat de final cu bine cunoscutul moment al sesiunii de autografe din partea autoarei pe cărțile achiziționate de participanți și imortalizarea momentului prin fotografierea acestuia.

Bucuria acestei zile, completată de lectura poeziilor cuprinse în cele două volume lansate, trebuie să continue cu participarea publicului albaiulian la evenimentele organizate în data de 31 august 2023 de Ziua Limbii Române.

Dragomir VLONGA

CONSILIUL JUDEȚEAN
ALBA

La Oarda de Sus şi Alba Iulia ample manifestări dedicate scriitorului Ion Lăncrănjan, la 95 de ani de la naştere

Duminică 13 august 2023, ONG-urile cultural-patriotice, din Alba Iulia, în frunte cu fundația „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României" și revista „Dacoromania", principalii organizatori, cu participarea instituțiilor locale și județene și larga participare a cetățenilor satului (cartierului) Oarda de Sus, au organizat în trei locații 1. (Biserica I din Curături cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe" Oarda de Sus - preot paroh Sabin Lăpădat); 2. Placa inscripționată și amplasată la Oarda de Sus în locul care marchează casa în care s-a născut la 13 august 1928 scriitorul Ion Lăncrănjan; 3. La bustul scriitorului de pe Aleea Scriitorilor din Alba Iulia), ample manifestări religioase și culturale dedicate împlinirii a 95 de ani de la nașterea scriitorului Ion Lăncrănjan, manifestări care au constat în:

1, La inițiativa col. (rtg.) scriitorul Oaidă Dorin și cu contribuția nemijlocită a pr. Sabin Lăpădat, cu participarea membrilor ONG-urilor cultural - patriotice și a enoriașilor de la Oarda de Sus, s-a oficiat slujba parastasului în memoria scriitorului local Ion Lăncrănjan. Participarea membrilor ONG-urilor a fost posibilă prin asigurarea deplasării de la Alba Iulia. la Oarda de Sus și retur, cu autoturismele proprii a domnilor col. (r.) Nicolae Lupu

- de la Cultul Eroilor Alba, ec. Ioan Mitea și prof. Ionel Danciu, cărora organizatorii le mulțumește.

2. Depuneri de coroane, flori și evocarea vieții, activității și operei scriitorului Ion Lăncrănjan, la placa amplasată în Oarda de Sus, ce marchează locul unde a fost casa părintească în care s-a născut.

3. Depuneri de coroane și flori la bustul flancat de drapele tricolore a scriitorului Ion Lăncrănjan, aflat pe Aleea Scriitorilor din Alba Iulia. După depunerea de coroane și jerbe de flori la bust, de către reprezentanții Consiliului Județean Alba, prin Biblioteca Județeană „Lucian Blaga" Alba; din partea Primăriei și a Consiliului Local Alba; a fundației „Alba Iulia 1918 pentru Unitatea și Integritatea României"- președinte ing. Vasile Todor, a revistei „Dacoromania" - dir. Ioan Străjan, din partea sătenilor din Oarda de Sus etc. s-a trecut la evocarea amplă a vieții, activității și prezentarea pe larg a operei literare și a rolului acesteia în îmbogățirea patrimoniului literar al României.

Aceste evocări s-au realizat prin discursurile următorilor vorbitori: scriitorul Dorin Oaidă, prof. Daniela Floroian, teolog Rimo Vlonga, prof. Viorica Medrea, aviator pensioinar Moise Cotuna, din partea clubului de lectură de la Centrul de Zi pentru Persoane Vârstnice Alba Iulia, o parte din membrii fiind prezenți la această activitate, col. Nicolae Lupu, col. Ioan Brad, prof. Ionel Danciu, ec. Ioan Mitea, ing. Marieta Buburuz, ec. Ioan Străjan etc.

Prin aceste triple activități s-a realizat un bine meritat omagiu celui care a adus cinste județului Alba, devenind un nume de referință, scriitorul Ion Lăncrănjan, pe acest spațiu multiplu de valorificare a culturii și istoriei milenare nepieritoare a acestor meleaguri. Din cuvântul scris frumos meșteșugit, Ion Lăncrănjan și-a făcut un crez, un mod de viață, invitându-ne să-i cunoaștem opera în care se găsește sufletul și chiar inima românilor de pe aceste meleaguri albaiuliene.

Dragomir VLONGA

La comemorarea poetului Nicolae Dabija

Legătura strămoșilor cu pământul, mă determină, să mă opresc deseori în fața lanurilor de grâu, sau de floarea soarelui în contemplație, găsindu-mi liniștea precum țăranul în întinderea verde a pământului, sau precum poetul într-un vers. Lanurile acestea bogate, își întorc mereu spre chipul țării zâmbetul, unduindu-și sufletul de grea iubire și recunoștință, aducând omagiu înaintașilor pentru valorile lăsate moștenire, îndemnându-ne să înălțăm în inimile noastre, un tainic monument și să perpetuăm amintirea lor. Cu ochii minții privesc munții spătoși, care, odinioară se ascundeau în doine ca sufletu-n polen, iar pașii dorului se așterneau în cântecul etern, gândind la locurile noastre, la frații noștri din Basarabia noastră, care prin idei și structură sufletească au realizat/ realizează un spațiu sufletesc – prin oameni devotați: scriitori, poeți, academicieni, profesori, elevi, revista Literatură și artă – redactor fondator Nicolae Dabija, redactor-șef Doina Dabija – oameni care au avut și au un ideal, trecut prin testament din generație în generație, cinstind trecutul, organizând momente ale rememorărilor din viața cultural-literară, cinstind pământul strămoșesc din care-și hrănesc speranțele de azi și de mâine, amintindu-ne de epopeea durerilor noastre seculare, de oamenii a căror figuri se profilează în cartea trecutului și de glasuri care au realizat cel mai arzător dor al neamului nostru ... atunci la 1 Decembrie 1918 la Alba-Iulia! Oamenii trecutului, „privesc războiul ca pe un ABSURD, un deznodământ al labilității și descompunerii umane". Cu lacrimi și trandafiri de sânge, cu jertfa strămoșilor s-a scris istoria neamului nostru! Poeții noștri sunt mesageri ai sufletului românesc, întreținând prin cultul valorilor continuitatea neamului nostru și legea morală a vieții.

Glasul poetului Nicolae Dabija subscrie la glasurile înaintașilor care se profilează în cartea trecutului: Gheorghe Pop de Băsești și Cicio Pop: „Eu rămân aici la poala munților albiți de vreme, cu frații mei".

De aceea și astăzi, din deal, din vale, sunete domoale, se-aud în memorie, cu ecou de istorie, strămoșii chemându-ne în cor, fiindcă de acest pământ le este dor. Poetul Nicolae Dabija ne-a lăsat o lacrimă în undele timpului, privind spre cerul ca un lan albastru, sădit cu grâu de STELE:

„Mereu se-ntorc în mine/ Dorurile din copilărie/

Scrise pe frunzele uscate de vie// Și din ochi cad, fără sunet lacrimi fierbinți//

Sângele se trage înapoi în părinți,"//

Peste pământul nostru sufletesc, brăzdat de aceeași sfântă lumină, se aștern glasuri ce poartă sentimentul de pietate religioasă, a căror căldură trădează demnitatea și bunătatea acestui OM – poetul NICOLAE DABIJA, ale cărui cuvinte trebuie placardate: „Mi-e dor de Țara mea, de dincolo de PRUT".

„Există noțiuni care sunt sfinte la fiecare popor: Dumnezeu, PATRIE, ȚARĂ, NEAM, LIMBĂ, STRĂMOȘI....."

Da, prin strămoși dăinuim!

Pios omagiu iubitului poet al neamului românesc, NICOLAE DABIJA!

Cu lacrimi de dor,

prof. Paraschiva CĂRBUNAR

Strămoșii

Poem dedicat poetului NICOLAE DABIJA
La comemorare – 15 iulie 2023

Au rămas urme neuitate
În fiecare cătun
Din vremuri zbuciumate
Pe pământ străbun.

Fraţi uniţi am fost odinioară
În a noastră ŢARĂ!
Ne cheamă strămoşii-n cor
De acest pământ duc dor!

Să păstrăm fiinţa UNIRII
Fraţi creştini să fim;
Virtutea iubirii
Veac de veac s-o preţuim!

S-adunăm soare în cuvinte
Lângă strămoşi mereu
Şi lângă a lor morminte
Pe Dumnezeu să-l preamărim!

Dabija, frate cu sufletul curat
În suferinţă crescut,
Iubirea de ŢARĂ ne-a lăsat
Şi dor, de „ŢARA mea, de dincolo de PRUT!"

Să presărăm polen în amintire
Cu dor şi iubire
Sub raza cerească
Limba Română sfântă, să domnească!

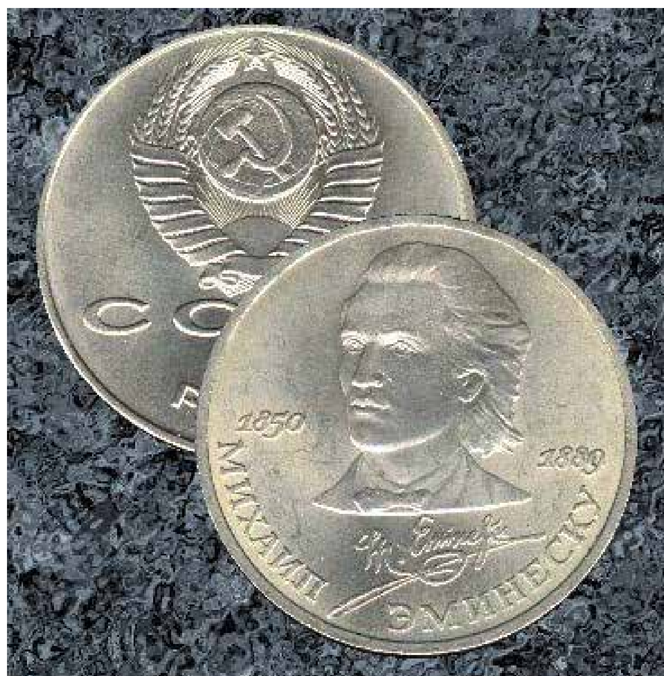
„Rubla Eminescu”

De ce au imprimat sovieticii chipul lui Eminescu pe 2 milioane de monede, la câteva zile după „Revoluția” din 1989?

ISTORIE INEDITĂ: În acest moment, Eminescu este tradus în 150 de limbi din 250 de țări. Această statistică a fost realizată de reputatul eminescolog documentarist Dumitru Copilu-Copillin. Amploarea extensiei în spațiul universal a receptării operei poetice a lui Eminescu este fără precedent. Și nici nu e de mirare dacă ne gândim că William Shakespeare care a însemnat mult pentru dramaturgia britanică a secolului al XVI-lea, timp de 100 de ani după moartea sa a rămas într-un inexplicabil con de umbră și abia după aceea a început să intre în universalitate.

Asistăm la un fenomen similar în privința lui Eminescu, iar declanșarea acestuia pare să fi venit din Rusia, pe vremea când încă se numea URSS.Astfel, în 1989 (an declarat de UNESCO „Anul Internaţional Eminescu”), la 100 de ani de la moartea fizică a poetului nostru național, Uniunea Sovietică a emis o monedă omagială cu portretul lui Eminescu, având valoarea nominală de o rublă.

Moneda este rară şi foarte puţin cunoscută în România.Rubla Eminescu a fost pusă în circulaţie în URSS pe 26 decembrie 1989 (în prima zi după execuţia lui Ceauşescu). A fost bătută la monetăria din Leningrad – azi Sankt-Petersburg –, iar tirajul a fost de două milioane de monede, din care 200 000 de o calitate specială. Chipul lui Eminescu avea ca model imagologic fotografia acestuia din 1869, făcută de Jan Tomas la Praga. Este, desigur, o trimitere simbolică spre dimensiunea valorii „de piață” a lui Eminescu, dar e regretabil că acest demers a fost făcut în URSS, nu în România. E adevărat că cea mai valoroasă bancnotă a României (bancnota de 500 de lei) are pe ea chipul lui Eminescu – ceea ce are o evidentă încărcătură simbolică, în expresie financiară –, însă forța de semnificație a „rublei Eminescu” este mult mai mare, căci reprezintă o recunoaște revenită din partea unei țări și a unei culturi ostile. Se pare că rușii au o perspectivă mai clară asupra valorii universale a „omului deplin al culturii române” (cum îl definea Constantin Noica), pe care noi, aici, în „codrii Vlăsiei”, continuăm să-l minimalizăm, confirmându-i astfel „profeția” din „Scrisoarea I” („Neputând să te ajungă, crezi c-or vrea să te admire?/Ei vor aplauda desigur biografia subţire/Care s-o-ncerca s-arate că n-ai fost vrun lucru mare,/C-ai fost om cum sunt şi dânşii… Măgulit e fiecare/Că n-ai fost mai mult ca dânsul…”).

Nu știm ce interese politice sau geopolitice s-au ascuns în spatele acestui gest, dar rușii/sovieticii l-au făcut și faptul rămâne consemnat istoricește ca atare, indiferent ce interpretări conspiraționiste sau minimalizatoare s-ar „croșeta” de jur-împrejur. Pe când rușii, în campaniile lor nemiloase de „defrișare” identitară a populației românești din stânga Nistrului, s-au izbit de un reper spiritual fundamental, care s-a dovedit de neclintit și de netrecut: numele lui Mihai Eminescu. Ceea ce, fără a exclude ura și dușmănia istorică împotriva poporului român, le-a impus respectul și recunoașterea.

Miron MANEGA

P.S. Acest articol a fost preluat din revista ISTORIE INEDITĂ. Revista este disponibilă aici: http://dacia-art.ro/index.php/car-i/carti-pentru-adulti.html

Adevăr şi „clamor“ în timpanele „istoriilor“

În majoritatea lor, indiscutabilele personalităţi „politice“ – în postură de împărat, rege, preşedinte de republică şi de partid, dar şi în funcţie de prim-ministru, primar, director etc. – dintr-un stat antic, evmezic, ori modern / contemporan, şi-au îmbogăţit opera prin cărţi (uneori, cu discursuri / documente notabile, ori fulminante, din veacul în care şi-au petrecut firul vieţii), devenind astfel şi scriitori de referinţă naţională / universală, de la Gaius Iulius **Caesar** / Iuliu **Cezar**

(Roma, 3 iulie, 100 î. H. – 44 î. H., martie, 15, Roma, autorul celebrelor *Comentarii despre războiul galic* / *Commentarii de bello gallico*)

şi **Deceneu**

(Sarmisegetusa-Dacia, cca. 100 î. H. – 26 î. H., Sarmisegetusa, rege al Daciei între anii 44 – 27 î. H., autorul faimosului cod de legi ale Daciei / Pelasgimii > Valahimii, *Leges belagines* / *Legile valahine*)

şi până în acest deceniu secund al mileniului prezent : Vladimir Ilici **Lenin**

(Simbirsc-Rusia, 22 aprilie 1870 – 1924, ianuarie, 21, Bolşie Gorki / Moscova, *Materialism şi empirio-criticism* – 1909, *Statul şi revoluţia* – 1917 etc.),

Mao **Tzedong**

(Shaoshan-Chian, 26 decembrie 1893 – 1976, septembrie, 9, Beijing, preşedinte al Chinei între anii, 1954 – 1959, autor de volume de versuri, între care şi *Turnul-macara-galbenă* – 1927, *Oda florii de prun* – 1961 etc.),

Bill **Clinton**

(Hope-Arkansas, 19 august 1946, preşedinte al Statelor Unite ale Americii între anii 1993 – 2001, cartea-i *The Speeches of President Bill Clinton* / *Discursurile preşedintelului Bill Clinton*, din anul 2015, cuprinde „textele integrale a peste treizeci de discursuri-cheie“ rostite de acest al 42-lea preşedinte al Statelor Unite ale Americii),

Ion **Iliescu**

(Olteniţa-România, 3 martie 1930, preşedinte al României între anii 1990 – 1996 şi 2000 – 2004, autorul cărţilor : *Revoluţie şi reformă* – 1994, *Momente de istorie* – 1995, *Fragmente de viaţă şi istorie trăită* – 2011, *Destinul unui om de stânga. Amintiri* – 2014 etc.) ş. a.

Dinspre o astfel de „cometă de personalităţi politice“ de pe cerul prezentului veac învăluitor al Pământului nostru „cel de toate dienocurile (1 dienoc = 1 zi + 1 noapte / 24 de ore)“, sau „cel de toate anotimpurile eternităţii de-o clipă“, se înrăzăreşte „prin operă“ şi *economistul* (dintre anii 1973 – 1977, de la Întreprinderea de Construcţii [de] Căi Ferate [din judeţul] Cluj), sau *doctorul în economie*, *asistentul universitar* (din anul 1977, de la Institutul Agronomic „Dr. Petru Groza“), *lectorul* şi *prodecanul* Facultăţii de Horticultură de la Universitatea de Ştiinţe Agricole din Cluj-Napoca (dintre anii 1990 – 1992), *preşedintele Partidului Unităţii Naţionale Române* (dintre anii 1992 – 1997), *primarul municipiului Cluj-Napoca* (dintre anii 1992 – 2004), *secretarul general al Partidului România Mare* (dintre anii 1998 – 2013), *senatorul* (din Parlamentul bicameral al României, legislatura 2004 – 2008), *candidatul la Preşedinţia României* (pentru alegerile din anii 1992, 1996 şi 2014), *preşedintele Partidului România Noastră* (din anul 2018 şi în prezent), Gheorghe **Funar**

(cel născut în Zodia Balanţei, la Sânnicolau Mare / Dacia-de-România, în 29 septembrie 1949, cu copilărie şi şcoală primară / gimnazială pe „pământul naşterii“, cu adolescenţă şi studii liceale tot în oraşul natal, Sânnicolau Mare, obţinându-şi *Examenul de Maturitate* / *Bacalaureatul* în anul 1967, cu studenţie la Facultatea de Studii Economice de la Universitatea din Cluj-Napoca, domeniu în care devine peste câţiva ani şi *doctor în economie*, mai târziu debutând şi editorial, cu *Holocaustul împotriva românilor*, Cluj-Napoca, Editura Gedo, 2011, acest volum de publicistică – „revăzut şi augmentat“ – fiindu-i reeditat în anul următor, dar sub titlul *Holocaustul împotriva Poporului Român*, căruia urmatu-i-au : *Holocaustul din Grădina Maicii Domnului*, Ed. Gedo, 2015 ; *Cifrele Getice...*, Cluj-Napoca, Editura Ecou Transilvan, 2018 ; *Multimilenarul Popor Primordial al Geţilor...*, Cluj-Napoca, Editura Only One, 2018 ; etc.).

Foarte interesante ca „evantai tematic“ sunt încă două cărţi, reunind articole în stilul funcţional-publicistic şi în stilul funcţional administrativ-juridic, întocmite şi publicate de Gheorghe Funar „în ajunul“ pandemiei de SarS-CoV-2 / Covid-19, dar trimise nouă cu două autografe generoase, caligrafiate în 5 decembrie 2022, cărţi intrate sub lupa „bifurcatei“ noastre cronici de faţă : *S. O. S. Ardealul Românesc*, Cluj-Napoca, Editura Ecou Transilvan (ISBN 978-606-730-491-6), 2019 (pagini „format A-5„ : 240) şi *Ardealul multimilenar din Grădina Maicii Domnului*, Cluj-Napoca, Editura Ecou Transilvan (ISBN 978-606-730-528-5), 2019 (pagini „format A-5“ : 72).

a b c

Gheorghe Funar (b / fotografie din 31 august 2018), între feţele (I / IV) de la coperta celor două cărţi despre Ardeal (a / c)

Distinsul Receptor (siglă, *infra* : **D**. **R**.) : Maestre, aceste două cărţi de publicistică ale lui Gh. Funar, *S. O. S. Ardealul Românesc* (2019) şi *Ardealul multimilenar din Grădina Maicii Domnului* (2019), secunda apărută la câteva luni după «S. O. S. Ardealul...», desigur, au coperţile / ilustraţiile la fel, doar titlurile şi cifrele ISBN-urilor fiind diferite ; ambele impresionează şi privirea, şi neuronul, prin coperţile în roşu, galben şi albastru, trimiţând la *drapelul* Daciei-de-România, şi, pe faţa a IV-a (a tartajului), reproducând :

(I) o frază a lui Mihai Eminescu, tipărită aici cu litere însorite pe fondul albastru, un sibilinic aforism, cu desprindere dintr-un articol publicat în ziarul *Timpul*, numărul din 2 noiembrie 1877 :

«Va veni vremea în care pietrele vor vorbi adevărul» ;

şi dacă îmi este permis, constat că în spaţiul spiritual valahofon a venit vremea „pietrelor de vorbesc adevărul" încă din deceniul al optulea al secolului trecut, mai întâi, prin cartea americanului Paul MacKendrick, *The Dacian Stones Speak* (The University of North Carolina Press, 1975) / *Pietrele Dacilor vorbesc* (Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978), carte care nu figurează în «Bibliografia» opului funarian în discuţie, de la paginile 236 – 239 ;

(II) la mijloc, pe fond galben, sunt reproduse poze ale celor trei „tăbliţe de lut ars cu scriere în pictograme" – două rectangulare şi una rotundă

(cu patru sectoare, conţinând semne care au evoluat în alfabetul fonetic pelasgo- > valaho-dac din 23 de litere – cf. Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia / Aethicus Ister, *Cosmografie*, ediţie, studiu introductiv, tabel cronologic, note şi traducere din limba latină în limba pelasgă > valahă, de prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, Timişoara-România, Editura Waldpress [ISBN 978-606-614-239-7], 2019, p. 33 sqq.),

pe care inspirat aţi botezat-o Dvs. „Tăbliţa-Soare...", în articolul publicat de ziarul timişorean, *Renaşterea bănăţeană*, nr. 827, din 14 noiembrie 1992, p. 9, mai exact spus, în cel de-al 43-lea articol, *Textele sacre ale Vechii Europe* : *tăbliţele de la Tărtăria*, 5300 *î. H*., din serialul *Istoria religiilor*, tăbliţe ceramice de la Tărtăria-Arutela > Arudeal > Ardeal / Dacia-de-România ;

din păcate, însoţitorul rând explicativ de litere, *Tăbliţele de la Tărtăria* (*Ardeal*), *datate 6000 de ani î. H*., *cea mai veche scriere din lume* (s. n.), conţine două „erori" :

(1) datările radiocarbonice făcute de Marija Gimbutas de la Universitatea din California / Statele Unite ale Americii, în orizontul anului 1980, indică faptul că sunt de la anul 5300 î. H., fiind cu două mii de ani mai veche decât „cele mai vechi-pictografice scrieri sumeriene de la Kiş-Mesopotamia-de-Irak

(cf. Marija Gimbutas, *Civilizaţie şi cultură* – traducere de Sorin Paliga, cu prefaţă şi note de Radu Florescu –, Bucureşti, Editura Meridiane, 1989, p. 66) ;

(2) cele trei tăbliţe ceramice scrise de la Tărtăria-Ardeal / Dacia-de-România nu reprezintă „cea mai veche scriere din lume", ci una dintre „cele mai vechi scrieri cunoscute din lume", pentru că mai există

(tot în Dacia-de-România, după cum aţi relevat tot Dvs., pe baza documentelor istorice / arheologice incontestabile, dar în *Renaşterea bănăţeană*, nr. 791, din 3 octombrie 1992, p. 9) :

„*Mito-textul*" *hierogamiei Tatălui-Cer* / *Samoş şi Mumei-Pământ* / *Dochia*, *din orizontul cultural al anului 8175 î. H*., *de pe falanga de ecvideu de la Cuina-Banat* / *Dacia-de-România* ; din orizontul anului 8000 / 7950 î. H., se datează *Inscripţia de pe piedestalul* Statuetei Moşului / Tatălui-Cer... descoperită la Ocna Sibiului (cultura Precriş / Dacia-de-România) etc. ; a se vedea şi Ion Pachia-Tatomirescu, *Istoria religiilor*, I – *Din paleolitic şi neolitic*, *prin Zalmoxianism*, *până în* „*Creştinismul Cosmic*" *al Valahilor* (*Dacoromânilor*), Timişoara, Editura Aethicus (ISBN 973-97530-3-5 / vol. I : 973-97530-5-1), 2001, p. 34 sqq. / p. 207 sqq. ;

(III) „în bază", pe fond roşu-sângeriu, apar trei poze a cinci statuete ceramice, în fotografia din mijloc aflându-se celebra pereche sacră *Gânditorul şi Soţia-i*, descoperită în satul / comuna Baia (numele turcizat sub Imperiul Otoman : Hamangia), judeţul Tulcea, din Dacia-de-România, şi datându-se în orizontul anului 4000 î. H.

Ion Pachia-Tatomirescu (siglă, *infra* : **I**. **P.-T**.) : Să le luăm pe rând, fără a întinde „bifurcata" noastră cronică lămuritoare „ca o radiografie" peste măsura de cinci pagini „format A-4", numărul „cinci", după cum bine ştii, fiind al „nuntirii cititorului cu mireasa-text", desigur, dând prioritate conţinuturilor celor două volume de publicistică, publicate de Gheorghe Funar, în anul 2019, anul de lângă pragul pandemiei de SarS-CoV-2 / Covid-19... !

În cele 240 de pagini „format A-5" ale cărţii *S. O. S. Ardealul Românesc*, se află cele 34 de capitole / articole

(pentru „interpelatoarea agendă politic-religioasă a anotimpului", „contestaţii" la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie din România, „scrisori deschise" către Preşedintele României, către Prim-ministrul Guvernului / României, către Patriarhul României ş. a., „întâmpinări" către Biroul Electoral Central din România, „apeluri" juridice etc.),

scrise în Cluj-Napoca / Dacia-de-România, „aproape zilnic", pe segmentul temporal dintre 3 februarie şi 15 aprilie 2019, pe tema *Papalitatea condusă de Sanctitatea lui Francisc*, *sau Vaticanul şi relaţiile cu statalitatea din cele două vecine ţări ale*

Uniunii Europene, *România cea Creştin-Ortodoxă şi Ungaria cea Creştin-Catolică* – articole clar-grăitoare, începând cu titlurile lor, dintre care spicuim următoarea duzină :

(**I**) «Încurajează Papa Francisc dezmembrarea teritorială a României şi interzicerea limbii române în Ardeal ?» (pp. 21 – 26) ;

şi răspunsul dat de autor – prin acest articol redactat în 12 februarie 2019 – este „răspicat“ :

«Din tot programul vizitei în România al Papei Francisc rezultă că el nu vine în Grădina Maicii Domnului cu duhul iubirii, păcii, al blândeţii, al unităţii naţionale şi al [re]unirii celor două Biserici, Ortodoxă şi Catolică, precum şi al [re]unirii României cu Republica Moldova [...] ; programul vizitei Papei Francisc în România, şi mai ales la Miercurea Ciuc şi la Mănăstirea Franciscană de la Şumuleu Ciuc, cu o săptămână înaintea pelerinajului catolic de Rusalii, confirmă că el este decis să promoveze separatismul teritorial, etnic şi religios în România...» (p. 23 sq.) ;

ca în majoritatea paginilor din acest volum, există şi în acest articol / capitol mult adevăr şi „clamor“ de încordează nu numai auzul naţional-valah, ci şi timpanele „istoriilor“ :

«Suveranul Pontif ştie că România este prima ţară din Uniunea Europeană care este vizată de Oculta Mondială pentru dezmembrare teritorială, după ce : i-au fost jefuite bogăţiile naturale ; au fost îmbolnăviţi cu aditivi alimentari cancerigeni peste 10 milioane de români ; au fost obligaţi să emigreze peste şase milioane de cetăţeni români, mai ales tineri...» (p. 25) ;

(**II**) «Imnul Naţional al României şi Drapelul României sunt interzise de Papa Francisc şi [de] conducerea Ungariei la Miercurea Ciuc» (pp. 27 – 30) ;

ceea ce semnalează titlul acestui articol – care datează din 13 februarie 2019 –, mai mult ca sigur, a fost posibil când Preşedinţia României, Guvernul României şi Parlamentul României aflatu-s-au „cufundate adânc în somnul oficial cu piramide asediate de vegetaţie buruienoasă“, determinând autorul să (e)lanseze, natural, un „clamor“ chiar din primul rând al articolului :

«Obrăznicia papală şi cea ungurească sunt fără margini !» (p. 27) ;

(**III**) «A fost împroprietărit Vaticanul în România post-decembristă şi Poporul Român îi plăteşte o chirie anuală de peste 100 [de] milioane [de] euro ?» (pp. 35 – 43) ;

în acest articol din 16 februarie 2019, autorul arată că :

prin «crearea unei false baze juridice», în România a avut loc «împroprietărirea ilegală a Vaticanului cu imobile din Ardeal, cele care s-au aflat în administrarea Statusului Romano-Catolic şi a ordinelor călugăreşti catolice maghiare [...] ; pentru imobilele pe care le-a administrat Statusul Romano-Catolic şi care au intrat în fapt în proprietatea Vaticanului prin Arhidieceza Romano-Catolică de Alba Iulia, instituţiile Statului Român şi autorităţile publice locale plătesc chirii şi subvenţii (pentru terenurile agricole) în sumă de peste 100 milioane euro în fiecare an ; specialiştii români în domeniul justiţiei au şansa şi obligaţia morală să acţioneze pentru recuperarea tuturor imobilelor cu care au fost împroprietăriţi Vaticanul şi bisericile catolice maghiare pe teritoriul României.» (p. 39 sqq.) ;

(**IV**) «Ungaria şi U. D. M. R. confirmă ! Papa Francisc de ce tace ?» (pp. 57 – 63) ;

articolul, datând din 25 februarie 2019, priveşte *al XIV-lea congres al Uniunii Democrate a Maghiarilor din România* şi «hotărârile acestuia vizând obţinerea autonomiei teritoriale a Ardealului...» (p. 63) ;

preşedintelui României, Klaus Werner Iohannis, i se impută faptul că «nu a luat nicio atitudine publică» faţă de hotărârile U. D. M. R. ;

(**V**) «Contestaţie depusă la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie cu privire la U. D. M. R.» (pp. 76 – 83) ;

autorul, la 5 martie 2019, în calitatea de preşedinte al Partidului România Noastră, contestă «prezenţa ilegală a U. D. M. R. în componenţa B[iroului] E[lectoral] C[entral]» şi solicită «eliminarea U. D. M. R. din Biroul Electoral Central» ;

(**VI**) «Mitingul ilegal al maghiarilor la Târgu-Mureş pentru autonomia teritorială a judeţelor Covasna, Harghita şi Mureş, în Vatra Românească» (pp. 84 – 87) ;

articolul, redactat în 11 martie 2019, atrage atenţia asupra adevărului «că în România secuii au fost maghiarizaţi şi nu există minoritatea etnică secuiască» şi asupra faptului că :

«Ungaria şi U. D. M. R. au organizat duminică, 10 martie 2019, la Târgu-Mureş, un miting ilegal pe care l-au botezat „*marşul pentru libertatea secuilor*“» etc. ;

(**VII**) «Ungaria şi U. D. M. R. îşi arată colţii la 15 martie 2019» (pp. 99 – 102) ;

în acest articol, scris Gh. Funar la 13 martie 2019, în „întâmpinarea“ datei de 15 martie 2019, adică de „Ziua Maghiarilor de Pretutindeni“, când «Ungaria şi U. D. M. R. îşi arată colţii», fără a sublinia şi de ce „România nu răspunde cu aceeaşi monedă a caninilor / incisivilor albi“, se evidenţiază cu obiectivitate şi două cauze de-au dus aici :

(1) «generaţiile de români nu au fost educate continuu în familie, la şcoală şi în biserică pentru a avea o atitudine de stăpâni în [Dacia] Vatra Strămoşească multimilenară...» ;

(2) «în relaţiile dintre România şi Ungaria, un duşman cunoscut şi perfid al Poporului Român, s-a dat dovadă de prea multă toleranţă şi nu s-a aplicat principiul reciprocităţii...» (p. 101 sq.) ;

(**VIII**) «Papa Francisc este pentru maghiari mumă şi pentru români ciumă ?!» (pp. 103 – 109) este un articol întocmit de Gh. Funar la 14 martie 2019, unde subliniază că «Ungaria împreună cu Vaticanul au stabilit că Papa Francisc I va face o vizită de stat în România, în perioada 31 mai – 2 iunie 2019», că «la Miercurea Ciuc, nu întâmplător, în ziua de 1 iunie [2019], este prevăzută canonizarea episcopului romano-catolic Marton Aron» – ce, «în anul 1949,

după ce a fost condamnat la închisoare pe viaţă» pentru o serie de „acţiuni diabolice“ «împotriva Poporului Român şi pentru alipirea Ardealului [Daciei strămoşeşti] la Ungaria» – «a fost ridicat la rangul de arhiepiscop [...] de către Papa Pius al XII-lea, ca o recunoaştere publică a implicării Vaticanului în dezmembrarea teritorială a României...» (p. 104) ;

(**IX**) «De ce tace Preşedintele [României] Johannis şi ascunde Poporului Român uriaşul pericol maghiar ?» (pp. 115 – 120) ;

în acest articol din 17 martie 2019, Gh. Funar cere preşedintelui Klaus Werner Iohannis :

«să adreseze, conform articolului 88 din Constituţie, un mesaj Parlamentului cu privire la acţiunile Budapestei pentru dezmembrarea României şi anexarea Ardealului la Ungaria.» (p. 119) ;

(**X**) «Scrisoare deschisă adresată Preşedintelui României în legătură cu organizarea unui referendum naţional pe tema autonomiei Ardealului şi anexarea acestuia la Ungaria» (pp. 121 – 124) ;

şi în această „scrisoare deschisă“, datând din 18 martie 2019, Gh. Funar îi precizează preşedintelui Klaus Werner Iohannis că :

«A venit vremea ca Poporul Român să pună capăt pretenţiilor Ungariei asupra Ardealului *prin organizarea unui referendum naţional* pe această temă» (s. n.), evident, «la 26 mai 2019, în aceeaşi zi cu alegerea membrilor din România în Parlamentul European» (p. 122) ;

(**XI**) «Vizita Papei Francisc la Şumuleu Ciuc are caracter antiromânesc, antiortodox şi revisionist !» (pp. 131 – 135) ;

între multe altele, în acest articol – scris de Gh. Funar la «Cluj-Napoca, [în] 21 martie 2019» – mai suntem încredinţaţi şi asupra faptului că :

«pentru a nu atrage şi culpabiliza Partidul Popular European (P. P. E.) în acţiunea de dezmembrare teritorială a României şi anexarea Ardealului la Ungaria, premierul acestei ţări a solicitat în ziua de 20 martie a. c. [2019], la reuniunea P. P. E., ca să se accepte autosuspendarea FIDESZ din această grupare a multor partide politice europene ; liderii P. P. E. au fost informaţi că Ungaria plănuieşte să deschidă cutia Pandorei şi, după anexarea Ardealului, să înceapă dezmembrarea Spaniei, Italiei, Belgiei, Marii Britanii, Slovaciei, Poloniei ş. a. [...] ; preşedintele U. D. M. R., Kelemen Hunor, a declarat că decizia de suspendare a FIDESZ este cea mai potrivită ; la Budapesta şi Vatican continua pregătirile pentru atingerea adevăratului scop...» (p. 134 sq.) ;

şi (**XII**) «Scrisoare deschisă adresată Preafericitului Părinte Patriarh Daniel şi Sinodului Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu vizita Papei Francisc în România, în anul 2019» (pp. 161 – 180) ;

în această „epistolă deschisă“ către Patriarhul Daniel şi Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, datând din 6 aprilie 2019, Gh. Funar afirmă că :

«vizita Papei Francisc la Şumuleu Ciuc este organizată de Ungaria împreună cu Arhidieceza Romano-Catolică de Alba Iulia, precum şi de autorităţile locale din judeţul Harghita şi municipiul Miercurea Ciuc conduse (aproape toate) de reprezentanţi ai U. D. M. R., care sunt toţi cetăţeni ai Ungariei [...] ; lovitura de graţie a revizionismului maghiar speră să fie dată de Ungaria la 1 iunie a. c., la Şumuleu Ciuc, în România şi împotriva Poporului Român şi a Bisericii Ortodoxe Române, cu complicitatea trădătorilor de Neam şi Ţară...» (p. 162 sqq.).

Deosebit de interesante sunt şi celelalte 22 de articole publicate de Gh. Funar în cartea-i de publicistică, *S. O. S. Ardealul Românesc* (2019) :

«Adresă către Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie» (pp. 88 – 94) ; «Scrisoare deschisă adresată Prim-ministrului României, doamna Viorica-Vasilica Dăncilă, vizând condamnarea la închisoare a cetăţenilor care încalcă prevederile Constituţiei României» (pp. 95 – 98) ; «Contestaţie împotriva participării U. D. M. R. la alegrile pentru Parlamentul European din 26 mai 2019» (pp. 181 – 203) ; «Apel împotriva Sentinţei civile pronunţate de către Tribunalul Bucureşti în data de 9 aprilie 2019» (pp. 204 – 220) ; «Post-scriptum» (pp. 221 – 223) ; «Mofturi papale ?» (pp. 224 – 229) ; «Concluzii scrise în legătură cu U. D. M. R., dosar nr. 11.239 / 3 / 2019, Curtea de Apel Bucureşti» (pp. 230 – 235) ; etc.

D. R. : Cele 72 de pagini (tot „format A-5“) ale volumului *Ardealul multimilenar din Grădina Maicii Domnului*, de Gh. Funar, au fost redactate tot la Cluj-Napoca, „în complementaritatea opului anterior“, *S. O. S. Ardealul Românesc*, şi datat «24 iunie 2019», dată lângă care se află şi un lămuritor post-scriptum :

«Lucrarea a fost scrisă pentru a fi prezentată la Congresul Naţional „Origini Carpatice“ de la Buzău, 10 – 14 iulie 2019» (p. 64).

Volumul se deschide cu „o constatare auctorial-dureroasă“ pentru ziua de 15 iunie 2019, în care «s-au împlinit 130 de ani de la asasinarea Genialului Mihai Eminescu» şi în care «autorităţile centrale şi autorităţile locale (inclusiv [cea] din municipiul Cluj-Napoca) au trecut sub tăcere ziua de 15 iunie ; manifestările culturale şi slujbele de pomenire pentru Mihai Eminescu au fost sporadice şi puţin mediatizate» (p. 5).

După „deschiderea de mai sus“, lucrarea funariană „se racordează“ macrotemei „adevărul despre *multimilenara istorie a Poporului Pelasg > Valah*, apelându-se la trei citate „peren-valabil-actuale“ din opera publicistică a lui Mihai Eminescu, de pe când era redactor la ziarul bucureştean, *Timpul* ;

primul (în ordinea cronologică a reproducerii noastre de aici, după p. 5 sq., din lucrarea lui Gh. Funar) este desprins dintr-un articol publicat în *Timpul*, numărul din 22 iulie 1880, şi priveşte *patriotismul* ca iubire a trecului istoric :

«Patriotismul nu este iubirea ţărânei, ci iubirea trecutului ; fără cultul trecutului nu există iubire de ţară» ;

secundul „se extrage“ dintr-un articol apărut în *Timpul*, numărul din 1 aprilie 1881, şi reaminteşte semenilor din spaţiul spiritual valahofon şi din alte arii ce înseamnă *a fi bun Valah* / *Dacoromân* :

«A fi bun român nu e un merit, nu e o calitate, ori un monopol special, ci o datorie pentru orice cetăţean al acestui stat, ba chiar pentru orice locuitor al acestui pământ, care este moştenirea, în exclusivitate şi istorică, a neamului românesc» ;

şi **al treilea** se relevă dintr-un articol de-a văzut lumina tiparului în *Timpul*, numărul din 2 noiembrie 1877 – din care a fost desprinsă fraza-aforism-sibilinic pusă pe faţa a patra de la copertă (*supra*) –, şi „angajează fiinţei înrăzăritoare“, evident, numai în plan diacronic, *milenare* / *kilometrice* *„pietre“* / *„jaloane“ grăitoare de* Adevăr Absolut :

«Va veni vremea în care pietrele vor vorbi adevărul, în care cartea faptelor petrecute va sta deschisă şi se va citi atât de lămurit, încât toată doctrina paralogismelor nu va fi în stare să-i întunece înţelesul».

Mai departe, în funariana *ordine* a „intrărilor“ *de adevăruri* „în valea textului“, se mai relevă

(bineînţeles, nu cum „specialistul în domeniu“ – sau „doctorul în arheologie, ori în etnologie, în istorie, lingvistică, mitologie, semiotică etc.“ –, ci ca „doctorul în economie“, veritabil patriot şi politician luptător pentru afirmarea adevărului istoric, religios etc., despre al său Popor / Neam Pelasg > Valah“, ceea ce înseamnă şi „Popor Get şi Masaget“, cum, „neatent la nuanţele toponimice ale Pelasgimii > Valahimii asupra cărora ne-a atras atenţia şi părintele istoriei lumii, Herodot“, deseori, tot zice autorul, dacă ne referim la populaţia din Dacia Nord-Dunăreano-Pontică, precum ne-am raporta azi la Poporul Daciei-de-România spunând : *ardelan*, *basarabean*, *bănăţean*, *bârsan*, *crişan*, *dobrogean*, *haţegan*, *maramureşean*, *moldovean*, *muntean*, *oltean* etc., aşadar, ca „economistul metamorfozat în suplinitorul **publicist** al imperios-noii comenzi sociale“) :

(1) *adevărul despre „Tăbliţele de la Tărtăria-Ardeal* (*Dacia-de-România*)“, datând din orizontul anului 5300 î. H. (pp. 6 – 12 ; v. *supra*) ;

(2) *adevărul despre „Gânditorul şi Soţia-i*“, două ceramice statuete „formând“ prin milenii, mai mult ca sigur, o sacră pereche de factură zalmoxiană, pereche mitică descoperită în localitatea Baia (toponim turcizat sub Imperiul Otoman / Turc în *Hamangia*), din judeţul de azi, Tulcea, al Daciei-de-România (pp. 12 – 17 / „subiect abortat“ mai sus) ;

(3) *adevărul despre „Plăcile de aur de la Sinaia*“, Dacia-de-România

(pp. 12 – 19 ; adevăr „nespus cititorului dintr-un perimetru de cercetare pur-ştiinţifică, „inexistent“ / „de neaflat“, din anul descoperirii lor, 1875, şi până în 2019 : «Plăcile de aur de la Sinaia [Dacia-de-România] sunt autentice ; după aceleaşi matriţe au fost turnate 514 plăci de plumb ; din tezaurul [valah / dacoromânesc] de la Sinaia, în anul 1940, regele alogen, Carol al II-lea, a dus două sute de plăci de aur la Vatican, iar alte 300 de plăci au fost trimise la Moscova, în ziua de 14 septembrie 1944, de către regele alogen, Mihai, la solicitarea expresă a lui I. V. Stalin, conducătorul Uniunii Sovietice ; din cele 514 plăci de plumb de la Sinaia, care sunt autentice, au ajuns aproximativ 500 de bucăţi la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan“ din Bucureşti.» / p. 17) ;

(4-a – 4-f) *adevărul din Dacia-de-România despre* (a) *agricultură*, (b) *exploatarea resurselor de sare din Dacia Nord-Dunăreano-Pontică*, *„într-o abundenţă unică“ în Europa tuturor imperiilor din antichitate şi până la „cele mascate“ de azi*, (c) *construcţii civile şi militare*, (d) *armata* [*Pelasgo- > Valaho-Dacilor*] *Geţilor*, (e) *ceramica*, (f) *brăţările* [*dacice*] *getice etc.* (pp. 19 – 26) ;

(5) *adevărul despre toponimul pelasgo- > valaho-dac* (*Arutela > Arudela > Arudeal* >) ***Ardeal*** – provincie a Daciei-de-România, confundată „programatic“ cu numele de *Medieval Stat Valah Transilvania*, îndeosebi, de cei aflaţi „în solda mascatelor imperii contemporane“ – istorici, lingvişti / lexicologi, jurnalişti ş. a., din ţara noastră, din Republica Moldova etc.

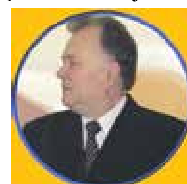
(pp. 27– 64 ; «...s-a înlocuit sistematic etnonimul multimilenar Ardeal cu hibridul *Transilvania*...» / p. 47 ; «Academicianul Ioan-Aurel Pop, în cartea „Istoria Transilvaniei“ [...], nu a scris absolut nimic despre Ardeal ; unde a existat cuvântul Ardeal în istoria multimilenară [...] a Poporului Român, domnul academician Ioan-Aurel Pop l-a înlocuit cu hibridul Transilvania, apărut pe filiera Vatican – Budapesta.» / p. 51 ; etc. ; există multe „lacune bibliografice“ în eseul funarian despre Ardeal, fără a scădea din valoarea publicistică, nu şi ştiinţifică, între altele, de pildă, şi ce a publicat prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu între anii 1992 şi 2022 ; mă refer la variantele studiului despre *Arutela* > Ardeal, care au văzut lumina tiparului în ziare şi reviste : *Renaşterea bănăţeană*, ISSN 1221-4051, Timişoara, nr. 707, 27 iunie 1992, p. 9, sub titlul : *Ardeál < Arutéla / Arudela – o ipoteză etimologică* ; în *Clio*, revista Asociaţiei Istoricilor Bănăţeni, Timişoara, anul III, nr. 1, 1994, p. 2 – titlu : *Toponimie dacoromânească arhaică* : *Arutéla*, *Terra Aruteliensis / Arudeliensis – Ardeál*, *Ţara Ardelenilor / Ardeálului*, *Moldadava / Moldova etc.* ; *Transilvania*, ISSN 0255-0539, Sibiu, serie nouă, anul XXXII / CVIII, nr. 8 – 9, 2003, pp. 82 – 89 / titlu : *Arutéla / Arudela – Terra Aruteliensis / Arudeliensis – Arudeal / Ardeál – Ţara Ardelenilor / Ţara Ardeálului* ; *Anuarul de martie*, ISSN 1842-0974, Timişoara, an II, nr. 2, martie 2007, pp. 348 – 368 / titlu : *Arutéla / Arudela – Terra Arutéla / Aruteliensis – Arudeal / Ardeál – Ţara Ardeál / Ardelenilor* ; *Dacoromania*, revista Fundaţiei „Alba Iulia 1918 pentru unitatea şi integritatea României“, Alba Iulia, ISSN 1222-8753, nr. 107 / decembrie 1922, pp. 49 – 64 ; etc. ; în „întregul variantei definitive“, poate fi consultat / cercetat acest studiu, *Arutéla > Arudela > Arudeal > Ardeál*, şi în volumul lui Ion Pachia-Tatomirescu, *La început fost-au sâga*, *sîgetul*, *siginii*, *apoi Sarmisegetusa*..., Timişoara, Waldpress, ISBN 978-606-614-014-0, 2012, pp. 5 – 38 ; etc.).

I. P.-T. : Cu / fără inevitabile „lacune“ şi „greşeli de cules / conţinut“ beletristic, ştiinţifico-tehnic, administrativ-juridic, ori publicistic

(„erori“ datorate nu curajoşilor „partinic-funarieni“, ci, dintotdeauna, „somnoroaselor academii“ din Spaţiul Spiritual Valahofon),

domnul dr. Gheorghe Funar se dovedeşte a fi nu numai un activ politician luptător pentru multimilenarul Adevăr al Poporului Pelasgo- > Valaho-Dac, al Ţării / Daciei-de-România (inclusiv al Geţiei, Massageţiei etc.), ci şi unul dintre cei mai curajoşi publicişti înrăzăriţi, cu un admirabil spirit polemic, sortit dintotdeauna victoriei asupra duşmanului ajuns pe pământul naşterii sale, al nemuritoarei sale Patrii, Dacia-de-România...

La Piramida Extraplată de Tibissiara > Timişoara-Dacia, joi, 25 Florar, 2023.

Ion PACHIA-TATOMIRESCU
istoric

Ladinia, o „Ţară” românească din Alpi italieni

Dacă vă gândiți pentru viitor la o vacanță în *Val Badia* (Dolomiții Ladini – Munții Alpi), vă aflați în locul potrivit. Dacă abordați calea internetului, pe siteul „Ladinia” (ladinia.it) veți găsi locuri de cazare în hoteluri, dar și apartamente, vile, cabane, pentru șederea dumneavoastră într-una din cele două zone turistice din Val Badia, *Plan de Corones* și *Alta Badia*. Așa veți afla cele mai bune facilități de cazare din *Corvara, Colfosco, La Villa, San Cassiano, Badia* și *La Val* din *Alta Badia*, sau rezervați o vacanță în „țările” din *Plan de Corones*: Longiarù, San Martino in Badia, Antermoia, San Vigilio, Rina și Pieve di Marebbe. De asemenea, puteți afla informații despre sport, activități, cultură, legende, rețete, fotografii și excursii pe întreg teritoriul Dolomiților Ladini. Tipic și confortabil, *Val Badia* (de la „bade”, sau „bădia”?) oferă posibilitatea de a petrece o vacanță de neuitat în Dolomiți, cufundat într-un patrimoniu natural unic ce a fost declarat patrimoniul mondial UNESCO. „*Vă așteptăm în Val Badia, vă așteptăm în țara Ladin!*”, așa scrie îndemnul ce ne poftește pe tărâmurile de poveste ale unui neam ce s-a aninat de acești munți, un neam getic din marea „păstaie” a *Geților de Aur primordiali* ce au înstăpânit aproape întreaga lume locuibilă de după ultimul mare potop planetar. Ladinia este țara lor. Ladinia - ca o „ladă ” de zestre în care se păstrază tot ce este valoros în casa omului gospodar - este numele care identifică cel mai bine o regiune alpină și mai precis cinci văi caracterizate în principal de limba vorbită pe aici de toți locuitorii: limba Ladin. De fapt, nu numai limba ci și cultura, istoria, natura, meșteșugurile, tradițiile, poveștile și legendele, unește populația din *Val Badia* cu cea din *Val Gardena*, *Val di Fassa, Livinallongo* și din *Ampezzo*. Provinciile în care este împărțită, regiunile și morfologia specifică munților Dolomiți, implică o divizare parțială a „lumii Ladin”, dar în același timp, această izolare importantă a celor cinci văi a permis și a încurajat dezvoltarea și conservarea culturii Ladin, care este ținută în viață chiar și astăzi în Dolomiți. Astăzi „Ladinia” este

Stema Asociației Studenților Ladinia din 1920. În această emblemă apare: în primul sfert de scut Castelul Tor, în cel de-al doilea Castelul Colz („Colț”?), în cel de al treilea vulturul din Tirol (simbol asemănător cu getica Mama Gaya Vultureanca), iar în al patrulea semnele papale (cheile tainei?). Astfel se prezintă pentru prima dată culorile care vor deveni mai târziu cele ale steagului Ladin

Ladinia, o „Țară” românească din Alpi italieni

Ladinia, o „Țară” românească din Alpi italieni

Ladinia, o „Țară” românească din Alpi italieni. Pentru doritori – turiști și cercetători - Muzeul Ladin a fost deschis în anul 2001, la Castelul Tor.

Alpii Dolomiți și satele „ladine” răsfirate pe versanți

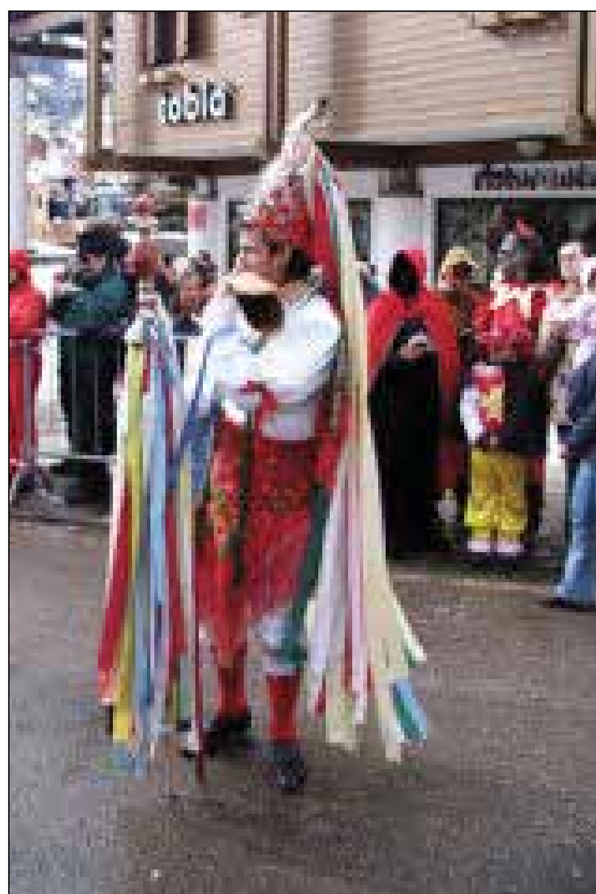
Alpii Dolomiți și satele „ladine” răsfirate pe versanți, alături de chipurile dure ale ladinilor

faimoasă în întreaga lume pentru crestele Dolomiților și a naturii spectaculare care înconjoară cele cinci văi ale sale, dar și pentru zonele de schi moderne, care duc la pantele vârfurilor magice unde se pot practica sporturi de iarnă într-un mediu de o frumusețe excepțională. Dar, răpiți de frumusețea ireală a peisajelor, nu trebuie să uităm niciodată cine a fost, nu cu mult timp în urmă, populația Ladin, cea care întreține viața și cultura locală. Văile Ladinului erau caracterizate până mai ieri de un mediu predominant rural. Oamenii, precum și casele lor, și viața lor, era simplă, săracă și umilă. Dar bărbații și femeile erau mândri, muncitori și păstrători ai secretelor naturii înconjurătoare și ai unei tradiții artizanale bogate. Ladinia este o regiune alpină din munții Dolomiți din nordul Italiei, împărțită între provinciile italiene Belluno, Tirolul de Sud și Trento. Zona își ia numele de la locuitorii săi, „oamenii Ladin”, un grup etnic vorbitor de romani. Limbajul lor „Ladin” este în general considerat o limbă rheo-romană, deși există o dezbatere științifică (întrebarea Ladina) dacă face parte dintr-un continuum mai larg al dialectului nord-italian, sau nu. Ca limbă rheto-romană, Ladin făcea parte dintr-o arie largă, care acum 1000 de ani se întindea de la *Ticino* (Tessin) și *Grisons* în Alpii Elvețieni, până la Alpii Julieni (în actuala Slovenia) în est. Oamenii Ladin au dezvoltat o identitate națională în secolul al XIX-lea, când cea mai mare parte a zonei - cu excepția părților venețiene - a fost încorporată în „*Județul domnesc de Tirol*” și, în cadrul *Imperiului Austriac*, a suferit un proces de germanizare. Țăranii locali au fost numiți „Welsche” de către germani (asemănători cu „Wenden” sau „Windische”, nume utilizat pentru slavi), în timp ce ei s-au numit „latini” (Ladin). „Mișcarea Ladin” a fost declanșată de rebeliunea tiroleză în timpul războaielor napoleoniene; în 1833, limba Ladin a fost codificată de Micurà de Rü (alias Nikolaus Bacher, 1789-1847), un preot din Badia. O asociație „Naziun Ladina” a fost înființată în anul 1870 de câțiva seminariști din Brixen, dintre care Saint Joseph Freinademetz; urmat de „Uniun Ladina”, fondată în 1905 la Innsbruck, care și-a menținut relațiile cu organizațiile din Romansh și Friulian. Cedat de Italia după primul război mondial, comunitatea Ladin, în ciuda nivelului său înalt de identificare cu pământul, nu se bucura de nici o recunoaștere oficială. La 5 mai 1920, reprezentanții din Valea Ladinului s-au întâlnit la Pass Gardena pentru a protesta împotriva rezoluțiilor din Tratatul de la Saint-Germain-en-Laye și pentru a-și cere drepturile de autodeterminare în

conformitate cu Cele 14 puncte enunțate de președintele american Woodrow Wilson . Un steag albastru-alb-verde a fost adoptat, simbolizând pădurile Ladiniei, vârfurile acoperite de zăpadă și cerul albastru de deasupra. Mișcarea Ladin a fost suprimată în timpul regimul fascist italian, când cetățenii Ladin s-au alăturat emigranților germani, în condițiile Acordului opțional de la Tyrolean din 1939. După cel de-al doilea război mondial, a fost restabilită o „Uniune Generela" a ladinilor, iar drapelul Ladin a fost din nou afișat ocazional. În 1976, la *San Martin de Tor* a fost fondat *Institutul Ladin „Micurà de Rü"* pentru promovarea culturii Ladin. *Muzeul Ladin* a fost deschis în anul 2001, la *Castelul Tor* din apropiere. Teritoriul ocupat de ladini are aproximativ 1.200 de kilometri pătrați și cuprinde cinci văi din Alpii Dolomiți, centrate în jurul masivului Sella: Valea Fascii (Val de Fascia) din Trentino, Val Gardena (Gherdëina) și Val Badia în Tirolul de Sud, dar și Livinallongo (Fodom) și Ampezzo (Anpezo) din Veneto. Vârfurile montane cele mai notabile din regiune includ Vârful Marmolada (3.343 m) și Vârful Antelao („Regele dolomiților" - 3.263 m). Râurile principale sunt râul Aviso, un afluent al Adigei care urcă din Ghețarul Marmolada și trece prin Valea Fascia, Boite din Ampezzo, afluent al Piave. Alte ape curgătoare sunt *Gran Ega* în Val Badia și *Derjon* în Val Gardena. Administrativ, Ladinia este împărțită între două regiuni italiene, trei provincii și 18 municipalități mici. În continuare prezint un fragment dintr-una dintre cele mai interesante investigații făcute de redactorii de la „Formula As", în munca lor extraordinară de identificare a urmelor românești din afara granițelor: „Îi sună cunoscut numele, dar nu-şi aminteşte. Plus că el e lingvist, nu istoric. Îşi notează meticulos totul, literă cu literă, într-o agendă. Simte că ştiu ceva. Orice s-a scris despre „ladini" îl interesează. El e ladin, cercetător, toţi strămoşii lui au fost tot ladini, din satul Canazei din vârful Alpilor. Dacă Iorga, unul din cei mai însemnaţi istorici din România, zice despre ladini că sunt „*cei mai buni frați*"! cu românii, nu numai de limbă (căci asta ştia deja), dar şi de sânge, înfăţişare, vechime şi tradiţii… asta da, i se pare fabulos! Mărturiseşte c-a bănuit de mult, dar n-a avut cum să meargă până în România. Au fost comunismul, graniţele, lipsa de cărţi… Dar, mai ales, a fost atât de ocupat de facerea acestui *Institut Ladin*, pe care îl conduce de aproape 20 de ani. El e Leander Moroder. Cel care-i primeşte cu braţele deschise în Institutul lui pe cei dintâi reporteri români ce s-au interesat vreodată de „ciudăţeniile" astea atât de fascinante…

Drumul Crucii - pelerinajul anual al ladinilor

Vătășel ladin, conducând grupul mascaților

înrudirea dintre ladini şi români… Îi traducem câteva citate din Iorga. Marele nostru istoric se încumeta, încă din 1938, să facă „*o legătură, pe care o socot interesantă, dacă nu preţioasă, între noi, urmaşi ai Dacilor cu sânge traco-iliric (...) şi ladinii cari sus, în regiunile Tirolului şi Adigeului, represintau aceeaşi operă de înălţare etnică şi culturală...*” Adică tocmai ţinuturile pe unde hălăduim noi acum. Leander Moroder îşi trimite secretara să caute prin arhive. Avem tot timpul, aşteptăm. E atât de plăcut aici, printre atâtea cărţi mari, albume magnifice cu ciobani şi tradiţii pastorale, atât de frumos ilustrate, iar prin ferestrele largi se văd Alpii încă împăduriţi cu brazi, fără stânci şi neatinşi de zăpezi. Miroase parcă a cetină, a proaspăt, şi e bine. De trei ani visasem să ajungem iarăşi în acest loc. Între oamenii din acest popor mic, risipit pe câteva văi din Alpii Dolomitici, despre care făcusem o „obsesie” în a crede că ar fi cumva înrudiţi cu noi, fiindcă îi mai văzusem, le ştiam chipurile, satele, casele şi apucăturile încăpăţânate de păstori care nu vor să-şi lase limba şi obiceiurile, cu totul altele, mult mai vechi, decât în restul Italiei. N-au mai rămas nici 30.000, aciuaţi prin câteva aşezări înşirate pe cinci văi înguste din creierul munţilor. Noi suntem pe Val Badia. „Bădia”, cum o numeam adesea, zâmbind…. Iar în această „Casă Ladină” sunt sute şi sute de cărţi despre istoria şi viaţa acestor „buni fraţi” ai noştri, incredibil de multe pentru nişte oameni atât de puţini. Ladinii încă luptă. Pentru autonomia lor culturală. Pentru păstrarea oficială a limbii. Pentru istoria şi tradiţia lor. „Bădia”, prof. dr. Leander Moroder, e unul dintre ei. *Canazei, Ortizei, Lastei, Fântânaci, Ciampedel, Vadra, Pecol, Pescul, Pianaz, Andraz, Brustolade, Valaccia...* Toate sunt nume stranii, nume barbare cu „z”-uri multe, total altfel decât „regulamentarele” nume italiene, atât de corect latine, de mai la sud. Doar privind harta, te minunezi. Ce ne-ar putea uni cu aceşti oameni? Oare doar latinitatea? Iorga zice că ar mai fi şi altceva decât această „romanitate nenorocită”, în care i-a ţinut clerul italian pe ladini, pentru salvarea catolicismului. Că „*dacă îi urmăreşte cineva pe aceşti oameni în trecut şi dacă îşi dă osteneala de a pătrunde la dânşii, în acele minunate văi, aşa de sus aşezate, acoperite de păduri de fag... lucrurile se presintă altfel*”. Reţii… Cine au fost aceşti reţi, străvechii locului, cu care toată lumea de pe-aici se mândreşte că s-ar trage din ei şi nu din romani? Prin ei, zice Iorga că ne-am putea uni rădăcinile, un neam străvechi şi întins, „*o singură unitate, care pornia de la Oceanul Atlantic şi mergea până la Marea Neagră*”, peste care au căzut apoi

valurile unei mări de latinitate, germanitate şi slavi… Deci, mai vechi ca latinii! Traco-ilirii ajunşi în zona Alpilor, cu mult înaintea romanilor… Astăzi, ladinii sunt cei mai puţini. La fel ca şi fraţii lor din „stânga" şi „dreapta" muntelui, romanşii şi friulanii, celelalte două populaţii retoromane care trăiesc în Alpi şi pe care le-am vizitat în urmă cu ani. O insulă-n munţi, la graniţa dintre Austria şi Italia, două mari puteri care vor să îi asimileze. Şi tocmai din pricina asta, mult mai bătăioşi, mai încăpăţânaţi să nu piară. (Doamne fereşte să le spui că sunt italieni sau austrieci!) „*Pe noi, nici Mussolini nu ne-a putut italieniza, darămite Imperiul Roman*", zâmbeşte sculptorul Adolf Kostner, răspunzând ziariştilor de la „Formula As" și amintind de anul 1927, când fascismul a schimbat cu forţa toate numele neitalieneşti ale ţării. Adolf e prieten bun cu profesorul Moroder. Fost vecin, ladin de neam, dar nu-şi mai ştie numele vechi. Au stat prea mult sub habsburgi, înainte iarăşi sub italieni, iar mai înainte, iarăşi sub nemţi. Recunoaşte că ar putea fi „Costea", de la „Coastă", „Costişă", loc abrupt. Multe nume au fost schimbate. De pildă, italienii îi numeau odinioară – Welsh (valahi) pe ladini, în vremea în care stăteau sub stăpânire nemţească. „*Welşii din nord, ladinii. Aşa ni se zicea*", spune sculptorul Adolf, un om timid, slab, colţuros la chip, ca o cioplitură în piatră, un gnom al acestor munţi stâncoşi, căci numai cu piatra şi lemnul a avut de-a face de când s-a născut. A cioplit piatră. A cioplit lemn. La fel ca bunicii bunicilor lui. O ţară din piatră şi lemn, numită Ladinia, o patrie înaltă, mică, cocoţată pe munţi, patria unor oameni vechi şi liberi… Nici nu se putea un steag mai reprezentativ pentru ea, decât cel pentru care s-au luptat ladinii atât de mult, dar fără ca cineva să-l încuviinţeze oficial: orizontal – verdele pajiştilor şi pădurilor, deasupra – albul zăpezilor de pe Dolomiţi, şi cerul… Verde, alb, albastru. Aşa e toată Ladinia, dintr-un capăt în altul al ei, şi toţi ladinii păstrează în case, cu mândrie, acest drapel al unei patrii veşnic însingurate, fără drepturi şi recunoaştere din partea „granzilor" Europei. Dar, totodată, veşnic liberă şi cu identitatea păstrată.

Un călător pornit pe urma ladinilor „*ar trebui doar să se uite în ochii aceia negri, deştepţi, cari le luminează faţa rotundă, supt părul des şi dârz*", scria Iorga, acum aproape un veac, „*să le vorbească limba, în multe privinţe aşa de asemenea cu a noastră*", pentru a-i putea numi, ca şi el, cei mai „mici" sau cei mai „buni" fraţi ai noştri. Nicola Ecel este un „ladin" coborât direct din descrierea textuală a lui Iorga. Stă

Carnavalul Ladin 2015

Ladini purtând pene de păun la pălărie, precum maramureșenii noștri

în faţa grajdului său de lemn, din bârne negre, unite-n cozi de rândunică - un ciobănaş oacheş, scund şi aţos, de 30 de ani, c-o faţă cu adevărat isteaţă, umbrită de-o pălărie oierească, parcă-nfiptă-n cap de când lumea. E şef de grup folcloric, un exemplu de păstrare a tradiţiei pentru sat şi toată ladinimea. E o bucurie pentru mine să vi-l pot înfăţişa, să-ncerc să vă fac să-l auziţi. Dar cuvintele sunt prea puţine. Parcă nici nu vorbeşte: cântă strigat. Cu-n glas lemnos, gutural, sfătos, aşa cum doar la gospodarii de prin Lăpuşul Maramureşului am mai putut auzi. Îşi frământă uneori pălăriuţa pe creştet, în timp ce-mi răspunde mirat şi răstit la întrebări: *„Păi cum?! Tradiţia şi credinţa în Dumnezeu sunt viaţa mea. Mia vita! Ladinia, patria mea!*”. Şi-şi pune o mână pe inimă, neputând exprima cât de mândru e fiindcă s-a născut ladin, ca toţi cei din neamul său. E cu adevărat uimitor cât de primitori pot fi oamenii de aici. Nu-s vorbe goale. Mai ceva decât „ospitalitatea” românească, cuvânt azi atât de tocit. Aveam să vorbesc cu mulţi alţi localnici, şi toţi, de la cioban la profesor universitar, m-au poftit imediat în casele lor. Absolut toţi. Pe unde am mai umblat, prin restul Europei, nimeni n-a mai făcut aşa. *„Nu staţi în drum, poftiţi în casă*”, îmi zice degrabă Nicola Ecel, şi mă pofteşte în casa lui ţărănească, veche de peste-o sută de ani. N-a vrut s-o strice sau s-o modernizeze, fiindcă e casa strămoşilor săi. În ea s-a născut şi-n ea doreşte să moară. Un cuptor bătrân, alb, căptuşit cu lut şi var gros, se află chiar în mijlocul încăperii (ne mirăm şi noi, e întocmai ca-n România - vatra, *„inima casei*”, după cum îi zice Nicola), o bucătărioară, chiar înainte de a intra în *„odaia de bună*”, unde e mai frig, căci este numai pentru oaspeţi. Acolo: icoane pe pereţii toţi albi, tencuiţi cu dâmburi, poze cu cei din neam, înrămate ca-ntr-un altar, deasupra ferestrei. E puternic acest ciobănaş, o simţi după cum te atinge, după cum pune mâna pe tine. Îmi arată fotografii cu bunica lui, îmbrobodită, cu fratele bunicii, născut la 1909, care l-a îmbrăcat, pe când el avea doar doi ani, în haină de bărbat şi i-a pus pălărie ciobănească pe cap, pentru fotografie. Acest bătrân, pe nume Pricope (Precup), l-a învăţat, încă de mic copil, toate legendele şi tainele munţilor din jur. Penia, aşa se numeşte cătunul unde suntem acum, care în ladină ar însemna *„stâncă săracă*”. Peste capetele noastre umblă telecabine moderne de ski, ca nişte capsule negre, sticloase, dar ciobănaşului nu-i pasă de asta. *„Turismul ne strică tradiţia*”, zice la fel de răstit, şi aruncă viţelului din grajd un braţ de fân. *„Lumea vine şi se uită la noi ca la nişte «ciudaţi» ai Italiei. Până acolo sus, la Fedaia, noi urcăm cu crucea în spate. Ei urcă lejer, cu telecabinele!”.* Fedaia... Un *„loc al credinţei”,* în care au mai rămas ceva păşuni printre stânci. Tocmai acolo, la peste două mii de metri, şi-au urcat oile toţi ciobanii satelor din jur, într-o mare stână. Nu se lasă. Acolo urcă toţi, de câteva ori pe an, într-un istovitor *„Drum al Crucii*”, rugându-se necontenit pentru păşuni bune, fereală de „stregoni”, care iau „mana” păşunilor şi a laptelui, pentru ploaie, secetă, sănătatea animalelor, pentru supravieţuirea acestui neam mic, dar liber, uitat pe crestele unor munţi sterpi şi pietroşi. Turiştii îi urmează adesea pe drumul lor, mai mult ca să vadă ceva „drăguţ”, să facă nişte poze. Ciobanii însă nu-i bagă în seamă. Se opresc, din când în când, la nişte troiţe ca nişte romburi din lemn, în care sunt băgate icoane şi candele aprinse. Se închină toţi, apoi urcă mai departe. În fruntea lor se află un om care duce o cruce grea, din lemn, mare. Sus, lângă stână, e o bisericuţă albă, acoperită cu şiţă, în care nu se slujeşte decât la aceste „nedei” ciobăneşti. Nicola a fost de mai multe ori „alesul” pentru această corvoadă, de-a duce în urma lui, spre vârful muntelui, sute şi mii de oameni. E greu să-ţi închipui că aşa un omuleţ a putut căra în spinare o cruce atât de mare, cum e cea pe care o văd în fotografii. Dar a dus-o. I-a dus pe ciobanii lui până sus, la stâna ce preţuieşte pentru dânşii cât o biserică. *„Marmolada!*” zice, şi-mi arată-n cer, chiar deasupra casei sale, muntele sfânt al ladinilor. Într-acolo urcă ei cu crucea. Alpi aspri, mult mai înalţi, numai gheţari şi stâncă. Muntele despre care citisem c-ar avea un nume ce-a răzbătut până aici tocmai din România, c-ar avea mari legături cu numele de «momârlan» de la noi. *„Bocşerii care lucrau la pădure, pe Valea Galbenei şi Valea Popii, erau italieni ladini, care au observat asemănarea izbitoare în port, obiceiuri şi limbă a jienilor cu oierii din Alpii Dolomiţi de la ei, mai ales cu păstorii ce purtau numele de «marmolani», de la cel mai înalt vârf muntos de la ei, «Marmolada»”,* scrie un cărturar de la noi, Petru Blaj. Chiar şi austriecii veniţi în Valea Jiului îi numeau „marmolanen”, deoarece ei cunoşteau foarte bine Tirolul din zona Marmoladei (fraţii Klein şi Seppel Rotschriff, baroni austrieci din regiunea Petroşaniului, recunosc în documente aceste asemănări, între oamenii de lângă Marmolada şi cei din Parâng-Godeanu). Marmolada, muntele de care ladinii de azi se mândresc că ar fi *„cel mai frumos munte din lume*”. Regele munţilor. Şi poate chiar este.

„Ce faz tu?”- Aşa îi spune şi Nicola, privindu-i crestele înzăpezite la mijloc de septembrie. Vârful suprem al Marmoladei se cheamă tocmai precum

cătunul în care mă aflu: Penia, 3343 de metri! Bătrânul Precup l-a dus acolo pe Nicola încă de când avea cinci ani. Îşi aminteşte cum îi povestea despre„locuri rele” din munţi, în care trebuia să-ţi faci cruce cu limba. De pildă, o trecătoare pe unde oierii nu îndrăzneau să-şi treacă turmele în veci, fiindcă acolo fuseseră ucise trei fecioare legate de trei copaci, care văzuseră Diavolul. Sau povestea despre o prinţesă străveche, Dolada, care-şi priponea calul de stâncă cu un inel de aur, un inel pe care joacă flăcări şi azi - toţi ştiu că inelul e acolo, dar nimeni nu îndrăzneşte să-l scoată... Despre „stregonii” (strigoii) care te pot „face” doar cu-n descântec, sau un „malocchio” (deochi), care te împinge să rătăceşti prin munţi zile întregi, fără să mai ştii de tine, dar mai ales despre sufletele morţilor care se întorc să bântuie casele în care au trăit. E uimitor cât de bine păstrează aceşti ladini credinţele lor străvechi. Toate sunt încă vii, la fel ca la noi. Oamenii cred în aceste întâmplări magice. De pildă, când aud de „stregoni”, se apropie de noi curioase şi două femei din sat, care treceau din întâmplare pe uliţă. Stau puţin, vorbesc cu Nicola. „*Bun di!*” - „*Ce faz tu?*”, îşi spun (aveam să aflu că una din cele mai vechi reviste ladine se cheamă chiar aşa: *„Ce faz tu?*”). După ce li se risipeşte sfiala faţă de „stregoni” şi află ce dorim de fapt, femeile încep să ne vorbească, punându-şi mâna la gură a „*Doamne fereşte*”, dar şi plăcându-le totodată. Una dintre ele, Maria Ecel, rotofeie şi tunsă scurt, povesteşte de la moartea mamei sale: se deschideau singure uşile din încăperi, „*mergea sufletul prin casă, fiindcă era neîmpăcat*”, era ca un „segnale” (semnal) că sufletul încă mai umblă pe lângă ferestre, timp de 40 de zile, înainte să-şi ia zborul în văzduh, spre „vămile” sale... Alteori l-a auzit ca o lovitură puternică („colpo duro”), ce izbea în fereastră, dar nu ca un vânt, ci ca nişte aripi de pasăre. Nicola a visat odată trei nopţi la rând un om între nişte flori frumoase, albe şi roşii, din cimitirul satului, şi abia apoi a aflat că omul acela chiar murise în ziua când el începuse să viseze. Toţi cred la fel, că sufletul nu piere, ci mai dă târcoale pe lângă case, până la Judecată. Cum să nu te ducă gândul la munţii noştri de acasă, după ce am colindat, ca reporter, sute şi sute de sate din Carpaţi? Chiar intonaţia temătoare, cumva ruşinată, a vorbelor ţărăneşti e aceeaşi, când vine vorba despre apariţii din lumea de dincolo. Nicola ştie bine poveştile astea. Ca şef al „*Grupului folcloric ladin din Penia*”, l-au interesat mereu lucrurile astea vechi. De altfel, formaţia lui populară este una din cele mai cunoscute şi preţuite, mai ales în vremea sărbătorilor de iarnă.

Ladinii păstrează şi obiceiul oamenilor mascaţi (*mascherèdes*) care sperie turiştii pe străzi, dar puţini ştiu că îndărătul acelor măşti sunt de fapt spiritele morţilor, ce se-ntorc, la sărbători, printre oamenii satelor. Un joc păgân, milenar, „retic”, atât de izbitor de asemănător cu cel al „piţărăilor” din ţinutul Gorjului şi Petroşaniului, mai ales prin costume şi ritual, încât e imposibil să nu te gândeşti tot la momârlani-marmolani! Aceiaşi franjuri multicolori, aceleaşi căciuli înalte şi împodobite, aceiaşi ciucuri roşii, albaştri, aceeaşi salbă de tălăngi mari, ciobăneşti, la brâu, aceeaşi oraţie de belşug, acelaşi vătăşel amuzant, trimis înainte ca să vestească marele alai colorat... Întocmai aceleaşi măşti cu babe, cu capre de lemn care ţăcăne din gură (cu cuci și cucoaice – n.a.)... Feciori milităroşi, cu vipuşcă pe pantalon, aidoma „herdeşilor” din Maramureş şi „bungherilor” din Bucovina... Un cântec vestit de-al lor se cheamă „Olach’al rondenësc” („Î*nvârtita valahă”?*), cu ritmuri care se repetă până la demenţă. Totul e prea „ciudat”, mă gândesc, în timp ce răsfoiesc noaptea, în camera mea de hotel, una din cărţile lor de folclor, scrise în limba lor păgână din care ţâşnesc, câteodată, cuvinte aproape româneşti. „*Acolo sus, în pasul Gardena, s-au adunat ladinii de pe toate văile, în 1920. Acolo, sus, s-a hotărât steagul nostru*”, zice sculptorul Adolf Kostner, arătând spre muntele din stânga casei lui, micşorându-şi emoţionat privirea**.** În Ortisei s-a născut, aici vrea să moară. La şapte ani şi-a făcut singur şi şi-a sculptat cu simboluri solare pătuţul în care dormea. Aceleaşi cercuri cu şase petale-raze, pe care le văzusem pe lăzile de zestre în muzeele din Ortisei şi Cortina D’Ampezzo, aceleaşi pe care le ştiam de acasă (trandafirul getic împărătesc, simbol vechi de mii de ani; șase petale = numărul „martirului responsabil”, cel care stă pe cruce (stâlpul get-djed) și ține realitatea „desfășurată” spre a putea trăii oamenii; starea de echilibru; șapte=numărul lui Dumnezeu, venirea judecății finale și sfârșitul unei lumi). În aceste muzee ladine, te tulbură mulţimea de lucruri ciobăneşti din lemn, aidoma cu cele din Carpaţi. Totul e numai despre fân, coasă, stâne, transhumanţă, măşti păgâne, măsuratul laptelui... (știau că doar turmele și munții ne pot salva în caz de potop planetar și întuneric total- n.a.). În Canazei, toate bisericile sunt făcute de ciobani: şase! Pentru doar 4500 de locuitori, din care 4000 ladini pur sânge. Biserici vechi, cu temelii chiar şi din secolul doisprezece. În Valea Venosta sunt şi din secolul opt. Lumea încă mai are credinţă. Duminicile, la liturghii, bisericile sunt aproape pline cu ladini, aceşti

păstori aspri, cu şorţurile lor albastre peste hainele ţărăneşti, pe care-i recunoşti uşor, prin mulţimile de turişti. Adolf, ladinul cu nume de neamţ, a făcut, încă de când era copil, mii de sculpturi bisericeşti. A învăţat de la tatăl său, tatăl de la bunic, şi tot aşa... Prin asta e cunoscut Ortiseiul pe tot mapamondul: satul sculptorilor religioşi. Până acum 50 de ani erau peste 800. Azi, nici 100 nu mai sunt. E plină Europa de sculpturile lor, în biserici, din Cehia până în Ţara Bascilor. Se zice că sunt binecuvântate, făcute „cu har", dacă coboară din acest neam mic de cioplitori ciobani de pe vârfurile Alpilor. Dar cine sunt ei, totuşi? se întreabă mereu. Cum au putut ei supravieţui, într-una din cele mai civilizate şi pitoreşti zone turistice ale planetei? Adolf, toată viaţa, asta a făcut: a cioplit sfinţi şi a căutat răspuns la întrebare în legendele munţilor şi ale satului său. A scris şi cărţi, una dintre ele, mare, în cinci volume, doar despre legende! Ştie şi el, prea bine, despre „nedei", „stregoni", despre întoarcerea sufletelor. Zice că stregoni există şi azi, oameni speciali care vindecă, care întorc „mana" la animale, cu puterile lor, care te pot ajuta să te măriţi sau să-ţi găseşti lucruri furate. Sunt oameni vechi, cu obiceiuri vechi, precreştine, aceşti ladini. Orice cioban de pe stradă te poate îndruma spre vreun „Institut" de-al lor, care ţi-ar fi cel mai folositor, îţi poate spune ce carte anume ar trebui să citeşti. Cărţile astea despre tradiţii şi le ţin în case, uneori sunt singurele cărţi pe care le au, le ţin ca pe nişte Biblii. Chiar dacă nu le citesc cu mare atenţie, tot le cumpără. În ele e cuprinsă viaţa lor, ceea ce le dă rost. Şi n-am să-l uit niciodată pe tânărul profesor universitar Paul Videsott, de la *Institutul din Brunico*, care, deși putea preda filologie în Paris sau în marile universităţi ale Germaniei, a ales să rămână în cătunul lui părintesc, să-şi închine viaţa studierii numelor ladine străvechi, şi asta, doar fiindcă el e ladin din străbuni şi a aflat că numele său de familie, negermanizat, înseamnă „stână din vale" („de subt"; „de dedesubt"-n.a.). De la asta a plecat toată pasiunea lui pentru lingvistică. De la numele său. „*O singură unitate, care pornia de la Oceanul Atlantic şi mergea până la Marea Neagră... În special, între noi (...) cari venind din Balcani, înaintăm către însăşi aceste regiuni ale Ladinilor de astăzi, şi între ceia ce au rămas ei, nu era nici o discontinuitate*". Aşa zicea Marele nostru istoric Nicolae Iorga. Prof. dr. Paul Stână Dinvale zice c-ar fi posibil ca Iorga să fi avut dreptate. E sigur că aceşti păstori ladini au venit cu turmele lor de undeva din răsărit, poate chiar din Valahia. Ne recomandă cărţi ale unor somităţi în dialectologie, precum Mario Alinei, cu a sa „*Continuitate paleolitică a limbilor*", sau Johannes Hubschmid, cel care a mers pe urmele cuvântului „larice", din Carpaţi şi până aici, în Alpi. Doar aşa se poate cerceta înrudirea. Să urmăreşti cum se zice la un copac, „larice"-le, pe cele mai importante masive muntoase din Europa. Nu e treaba mea. Ar trebui ca „savanţii" români, cercetătorii noştri, filologi şi istorici, să se obosească să adâncească subiectul... Îndată se înserează şi chiar sunt obosit, Paul Videsott ne roagă să-l ducem cu maşina până în cătunul lui, fiindcă a pierdut autobuzul, dar mărturiseşte că „*i-a făcut o mare plăcere*" să vorbească cu noi, românii. Nici nu şi-a dat seama când a trecut timpul. De parcă am fi depănat amintiri comune... În drum spre casa lui, printre cătune singuratice, Paul Videsott ne arată larg, prin parbriz, cu mâna, Dolomiţii învăluiţi în zăpezile roşii ale înserării. „*Nu-i aşa că e frumos?*", zice, şi se întoarce zâmbind către mine. Îi zic că da, aşa este. „*Ladinia, patria mea...*" şopteşte, parcă oftând. Şi priveşte tăcut drumul, fără să mai zică nimica.

Dar inimile din „Ţara lui Ladin", din Alpii italieni, continuă să bată pentru păstrarea amintirilor strămoșilor, pentru tradiție, iar noi suntem datori să ținem vie făclia acestor nemuritori pe mai departe.

de Conf. Univ. dr.
George V GRIGORE

Bibliografie:

Bogdan Lupescu – „*Urme românești în Alpi – LADINIA, patria mea*" – apărut în „Formula As", 7 august 2012;
Nicolae Iorga – „*Istoria românilor*", Editura Univers Enciclopedic, București, 2015.

Fotografii de: Andrei Cheran, Florentin Popa, wikipedia
Sursă: http://www.ladinia.it

Basarabia de Sud cu basarabenii de demult şi cu cei de azi

Frumoasă și bogată Basarabie,
Pământ romanesc tras prin foc și prin sabie,
Cumplită ti-a fost istoria,
Te iubim Basarabia

O poveste trista și adevărată care mi-a fost marturisita și încredințată s-o transmit mai departe. Ani în șir nu am marturisit, din motive lesne de înțeles. Acum, cand anii s-au troienit la picioarele mele, a sosit timpul sa-mi respect aceasta datorie față de cei care vin după noi, deoarece istoria se mai pierde sau se scrie după bunul plac al unor istorici de nișă, ce nu știu care sunt rădăcinile acestui popor.

Dar sa revin la Basarabia, Basarabia de Sud își trage numele din glorioasa familie domnitoare a basarabilor a lui Nea Goe Basarab, intre 1512-1521, despre care Bogdan Petriceicu Hașdeu scria: „A fost un Marcus Aurelius al Țării Românești", bun, înțelept, credincios, bun conducător al armatei. El învinge popoarele migratoare, hoardele de aur ale lui Ginghis Han, aruncandu-i armatele departe în stepa dintre Nistru, Marea Neagră și Dunăre, formând astfel Moldova Mare cum a numit-o el și despre care Miron Costin scria ca acest voievodat se împărțea în trei teritorii: cel de sus adică de Nord, cel de mijloc și cel de Sud, ce cuprindea teritoriile Hotin, Soroca, Bălți, toate sub denumirea de Buceag, ce făcea parte din regiunea Odesa.

Trec peste secole de istorie și ma opresc la anul 1812, când printr-un compromis josnic, Inaltă Poartă a dat tarului Rusiei sudul Moldovei adică Basarabia de Sud și Estul Crimeei. Marile puteri au făcut din Principatele Române un fel de gaj, favorizând Rusia să-și înfigă cuțitul în trupul vital al Moldovei împărțind astfel pe români în doua părți, de-o parte și de alta a Prutului. Atunci sadicul general Kutuzov a promis "crestineste": Nu voi lasa romanilor decat ochi ca sa planga!"

Precum a scris și poetul Nicolae Dabija în versurile sale „Țara mea de dincolo de Prut/ Mi s-a dat poruncă să te uit/ Țara mea de dincolo de Prut/ Numai lacrima dacă îți mai este scut."

Și instalând un regim despotic, de rusificare forțată a românilor basarabeni iar o mare parte dintre ei au fost deportați, asasinați iar cei înstăriți expropriati. Cei rămași aveau în suflet și în gând acea spaimă, fără vindecare… și chiar asa fiind, ei sperau sa învingă acest rău, pentru ca ei erau împărtășiți cu dragostea și suferința pentru țară. Așa ei au reușit ca după 1917 să-și refacă familiile și gospodăriile. Despre o astfel de familie mărturisesc eu în acest articol. Locuia în comuna Păpușoi, langa Cetatea Albă, care în trecutul îndepărtat făcea parte din județul Cetatea Albă ce cuprindea comunele Reni, Cerchez, Păpușoi, Vitan revenite cu timpul din nou ținutului Buceag despre care am scris.

Comuna Păpușoi era o comună bogată, cu un pământ ce-i conferea o fertilitate foarte bună, unde se cultivau grâul, orzul și porumbul , dar și vița de vie și pomii fructiferi. Era aproape de limanul Nistrului, ce le oferea bogăția de pește din toate speciile, de unde comercializau acele icre de sturion.

Pe acest pământ bogat, de o frumusețe unică și râvnită de cuceritori, locuia familia lui Gheorghe și Ștefania, ce posedau atât pământ cât și luciu de apă din frumosul liman. Ei se bucurau și de o notorietate civică, deoarece Gheorghe era angajatul serviciului sanitar veterinar al comunei, iar Ștefania era învățătoare la școala din sat. Trăiau în bună armonie cu locuitorii comunei, mulți etnici pe care istoria Occidentului și Orientului i-a așezat la această răscruce de drumuri. Își respectau unii-altora limbile și tradițiile, asa încât Gheorghe și Ștefania erau mulțumiți de ceea ce pot realiza pentru comuna lor.

Trec din nou peste un arc de timp și ma opresc la oribilul an 1940 Iunie, când România a fost nevoită să capituleze în fața armatei sovietice, atunci când, ca dintr-o matrioskă

tipic rusească a anului 1921 de care am vorbit, a ieșit teroarea roșie, care a smuls din trupul țării din nou Basarabia și Bucovina de Nord și din nou a început exterminarea în masă a populației românești prin jafuri, incendierea bisericilor si școlilor, unde slujeau preoți și învățători români.

Dau doar un exemplu înfiorător, cel de la Cetatea Albă, unde la o școală românească au fost uciși 80 de copii și 3 profesoare. Acest monstruos genocid a fost făcut cunoscut Europei de către presa străină, prin ziarul Corriere della Sera, La Stampa etc.În țară, prin ziarul Românul și revista Gândirea, guvernul României a cerut solidaritate în țară și ajutorarea fraților noștri din sudul Basarabiei. Furia și progromul armatei roșii și a unor aliați ai ei s-a abătut și asupra familiei lui Gheorghe… Când Ștefania se întorcea de la școală în drum spre casă, doi indivizi necunoscuți în sat au bătut-o bestial, lăsând-o jos în stradă strigând și gemând de durere. Nimeni din sat nu a cutezat să o ajute, de frică. A fost doar incunostintat soțul ei, care a dus-o acasă. A ingrijit-o cum a știut el mai bine, împreună cu mama Ștefaniei, căci de spitalul din Cetatea Albă nu putea fi vorba, deoarece medicii români au fost amenințați și dați afară din spital de către colegii lor de altă etnie, pe care nu doresc să-i numesc aici. După loviturile cu corpurile contondente care i-au cauzat traumatizarea întregului organism, precum și din lipsa anumitor medicamente, după puțin timp s-a stins din viață, lăsându-și copilul de 4 ani în grija tatălui. Învățătoarea Ștefania era pe lista neagră a instituțiilor de forță, pentru a fi deportată în salbaticia stepei, deoarece ea preda lecții în limba română. Înmormântarea dascalitei din comună a fost una nefireasca, fără jelanie , fără prapori, fără icoană și consăteni. Doar lacrimile nu puteau fi oprite de pe fețele lor îndurerate. Singur Alexandru nu plângea, el știa ca mama lui v-a fi dusă la spital sa se facă sănătoasă. Preotul săvârșea Sfânta slujbă în șoaptă fără clopoței la cadelnita, doar mirosul de zmirnă și tămâie impunea momente de smerenie și consolare.

Știm că răul vine adesea cu alt rău în viața noastră. Chiar așa s-a întâmplat din nou cu familia lui Gheorghe, când se gândea cum să îi spuna lui Alexandru adevărul despre mama lui, primește ordin de concentrare pentru a pleca cu spitalul veterinar din Cetatea Albă în Kazakhstan, pentru îngrijirea și vindecarea unei mari crescătorii de cai pentru Armata Roșie. Atunci se întreabă ce sa facă cu copilul. Nu stă mult pe gânduri și apelează la fosta prietenă a Ștefaniei și ea educatoare la grădiniță pentru a-i încredința spre îngrijire pe Alexandru. Ajuns în Kazakhstan, suporta un regim riguros împreună cu medicii veterinari pentru datoria profesională ce o aveau. După câteva luni de zile a fost răsplătit de medici cu câteva zile de permisie pentru a-și vedea copilul și părinții bolnavi. Bucuria revederii este umbrită de ceea ce se petrecea în comună: populația românească a scăzut foarte mult, deoarece mulți au fost deportați în sălbatica stepa a Nordului, mulți au fost uciși dar și o mare parte s-au refugiat în România. În fața acestei crude realități hotărăște sa se refugieze cu familia în România. Părinții în vârstă și cu sănătatea zdruncinată chiar îl îndeamnă să se refugieze, dar mai mult îi dau binecuvântarea de a se căsători cu Antonina, cea care le-a fost marele sprijin pentru îngrijirea lor și a lui Alexandru. Părinții au hotărât să rămână la casa lor. Un moment de grea încercare pentru tatăl copilului pe care l-a luat de mână, iar în cealaltă mână o lumânare și a plecat spre cimitir la mormântul Ștefaniei. Aici Alexandru află adevărul despre mama lui, iar Gheorghe, după ce în șoaptă rostește o rugăciune și aprinde lumânare, se închină și se întorc amandoi acasă. Adunând o brumă de bagaj și o sumă frumoasă de bani, își îmbrățișează părinții și asa între amurg și noapte, cunoscând foarte bine locurile, se îndreaptă spre brațul Sulina.

De aici mai privește o dată limanul care înghițise săgețile de foc ale amurgului. Nu cu puține peripeții, sub ploaia de gloanțe a granicerilor ruși, ajung în Dobrogea, cel mai vechi pământ românesc. Rămân un timp în Babadag, unde erau foarte mulți basarabeni refugiați, apoi se stabilește în Buzău pe strada Doctor Davila, nr 17, unde avea o soră și niște prieteni. Au fost bine primiți și sprijiniți de către edilii orașului, oferindu-le și locuri de muncă. Trăiau deci decent, respectând și obligațiile ce decurgeau din calitatea lor de cetățeni ai urbei, dar isi aminteau cu nostalgie de comuna lor natală din Basarabia.

Timpul decurgea normal până într-o zi de August 1941 când din nou o fractură dureroasă

s-a produs în viața lor. Era Sfânta Sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului, în graiul simplu țărănesc era Sfânta Maria Mare, când oamenii se adunau la o nedeie pe o pajiștea ce marginea orașul. Aici oamenii veneau cu coșuri, cu bucate tradiționale mai ales colaci de tot felul, cu ulcioare cu vin, cu fructe și mai ales cu struguri. La nedeie participa și preotul de la troita din apropiere pentru a sfinți bucatele și a indemna pe oameni sa ofere și celor nevoiași din bucatele lor. În apropierea acestei pajiști era stationata și baza militara aviatică a armatei sovietice. Alexandru și prietenii lui alergara spre baza militara de unde un ofițer sovietic venea spre ei dându-le ciocolată, iar un copil oferindu-i un strugure. Era ofițerul superior Serghei, prietenul lor din timpul cât băteau mingea în apropiere. Alexandru îl ia de mână pe Serghei și îl conduce la părinții lui sa-i ofere și el cozonac și vin. A fost bine primit și ospatat românește din partea părinților. Asa din vorba în vorba, când românește când rusește, Serghei îl întreabă pe Gheorghe, de ce ai venit aici din Basarabia? La care Gheorghe ii răspunde: pai am venit în țara mamă. Serghei : dar ai venit într-o țară învinsă de război și ocupată de armata sovietică. Gheorghe ii răspunde: Da, dar e ocupată numai vremelnic. La care ofițerul Serghei a devenit rănit, furios și răzbunător… Biata Antonina, domolindul aspru pe Gheorghe, încearcă în limba rusă sa-l convingă pe Serghei sa uite ultima parte a conversației și sa rămână prieteni, dar… răzbunarea n-a întârziat. A doua zi, în miez de noapte, o dubă neagră oprește la poarta casei și doi indivizi într-o uniforma, cu pistoale la centura, intrând în casa, le face cunoscut ca vor fi relocati cu domiciliul obligatoriu în alta localitate. Gheorghe întreabă: Ne duceți înapoi în Basarabia? Răspunsul a fost scurt: Nu. Li s-a spus să-și facă un anumit bagaj, anumite alimente și medicamentele uzuale. Urcați în dubă în zorii zilei au ajuns la destinația stabilită, localitatea Dumbrăveni din județul Sibiu, unde l-a politia locală li s-au făcut cunoscute restricțiile impuse: în fiecare zi prezentarea la postul de politie, la biroul DO (domiciliul obligatoriu), sa nu părăsească localitatea. Pot munci la întreprinderea agricola de stat din localitate, dar numai în interior, adică în sectorul zootehnic. Erau priviți cu suspiciune de locuitori, doar la biserică găseau o detașare de tot răul cu care se confruntau.

Pentru Alexandru era însă mai greu. Vârsta ii permitea să intre la etapa de învățământ liceala, adică la liceul agricol din localitate. Dând admitere, intra fără probleme la Liceu. Colegii l-au primit cu prietenie dar el era nemulțumit ca nu avea voie sa participe la lucrările demonstrative în camp, sau la excursiile de documentare agricolă și istorică. L-a supărat foarte mult când nu a fost învoit sa participe cu clasa la vizita gradinei botanice din Cluj. El rămânea singur în clasă, pentru ca era vinovatul fără vină. Asa au decurs cei 4 ani de liceu, la sfârșitul cărora, obținând nota maximă, a fost repartizat la Institutul Agronomic din Cluj. Aici l-am cunoscut pe băiatul basarabean, Alexandru Suchov. Era politicos, bun coleg dar retras în sinea lui. În prima sesiune a anului întâi a obținut calificative de FB la 3 discipline, însă stigmatul dezonorant al domiciliului obligatoriu l-au urmărit și aici, deoarece pe când își pregatea examenul următor, a fost luat si dus sub escorta de un polițist la Dumbrăveni. In fata acestei realități, un sentiment de revolt, dar și un sentiment de solidaritate umană a determinat comitetul de an sa adresam o petiție către Gheorghe Gheorghiu Dej, pentru a face dreptate unui student basarabean refugiat în țara sa. Reîntorsi din vacanta la începutul anului doi de studii, aflam ca Ministerul Justiției, prin ordin al Parchetului Militar, ridica restricția domiciliara a fiului - Alexandru Suchov, cu dreptul de a-și continua studiile. Cum spunea marele scriitor E. Hemingway “Omul poate fi distrus, dar nu infrant ”

Ne-am bucurat cu toții, colegi și profesori. L-am sprijinit să-și recupereze anul pierdut, devenind din buni colegi - buni prieteni. Astfel de prietenii au generat și multe casatorii, formând o generație de agronomi, care ne-am încumetat, prin competență și dragoste de pământ și sat, să realizăm baza unei agriculturi performante, în asa fel încât pământul să fie fericit ca nu l-am părăsit, asa cum spunea Lucian Blaga.

Ing. Maria OARGA SUCHOV

Discuţii-interviu între generaţii: bunicul din România şi nepotul din Texas-USA

După o vacanță de două luni petrecută de nepot în România, moșul vrea să afle câte-ceva din mediul american în care trăiește și se formează ca om nepotul născut și trăitor în America, având cetățenie americană și română, a cărui părinți sunt: mama romăncă, tatăl american.

Pentru început, câteva date biografice a nepotului: Numele, Kayson-Dacian Morris, născut la 10 decembrie 2009, în Dallas-Texas-SUA, din părinții Anca-Postumia Vlonga, romăncă, de formație inginer mecanic, ajunsă în USA cu loteria vizelor și Allen -Jason Morris, american, de profesie constructor. Este de religie creștin-ortodoxă, botezat în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, este elev în clasa a VIII-a, are un frate mai mare cu 5 ani pe nume Drayton-Dariul Morris, absolvent în acest an a liceului din America, și el cu dublă cetățenie, americano-română, botezat ortodox tot în Catedrala din Alba Iulia, vorbitor de limba engleză și română, cu excepție anului cu pandemie, fiecare vacanță și-au petrecut-o în România la bunicii din Alba Iulia, originari din Moisei-MM și Daia Română. Acestea fiind spuse, este gata să răspundă la întrebările și curiozitățile moșului Dragomir Vlonga din Alba Iulia, răspunsuri reale care sper să fie de folos celor ce vor citi interviul.

Întrebare: (Î.) -Ești de acord nepoate să realizăm împreună un interviu?

Răspuns: (R.) - Cu mare drag stau la dispoziție și o să dau răspunsuri sincere.

Î: -Pentru că la vârsta ta, preocuparea de bază este cea școlară ești dispus să faci o descriere a vieții de elev, pentru care îți voi pune câteva întrebări ajutătoare, pentru a nu ne scăpa prea multe aspecte?

R.: - Aștept întrebările concrete.

Î.: - Care-i structura anului de învățământ, când începe și când se încheie anul școlar la școala la care ești elev?

R.: - În fiecare oraș sunt alte date, dar nu diferă mult, cu o săptămână mai devreme sau mai târziu față de alte orașe. La școala la care învăț eu, anul acesta începem în data de 10 august și o să terminăm mai devreme în iunie, față de cei ce încep după noi.

Î.: - Câte vacanțe aveți în timpul anului și în ce alte zile de sărbători importante nu mergeți la școală?

R.: - O săptămână de „Ziua Recunoștinței" în noiembrie, două săptămâni de Crăciun, în decembrie-ianuarie, o săptămână vacanță de primăvară, total o lună, și câte o zi sau două pe lună , pentru alte evenimente, de exemplu; de Paște, de Ziua Memorială pentru eroii Americii, de Ziua Veteranilor, de Ziua Președinților etc. Se mai adaugă la vacanțe cam zece zile libere.

Î.: - Care este programul unei zile de școală?

R.: - La școală trebuie să fim prezenți înainte de orele 7,20,cel mai târziu (după 3 întârzieri, se consideră o absență), cursurile încep la orele 7,25 (și se termină la 15,45), profesorul fiind în clasă cu 20-30 de minute înainte pentru a pregăti ora de curs. La fiecare 45 de minute ne deplasăm în altă clasă de curs (laborator). Pentru schimbarea clasei avem la dispoziție 5 minute. Luăm cu noi de fiecare dată și ghiozdanul (rucsacul). Pe timpul schimbării claselor, în cele 5 minute, sunt cadre didactice care ne supraveghează, iar la fiecare clasă ne așteaptă la ușă profesorii de specialitate pentru clasa respectivă. Avem zilnic 7-8 cursuri pe specialități diferite, în săli (laboratoare) diferite, la care se adaugă, 45 de minute de pauză mare pentru toți elevii în același timp (perioadă în care se ascultă forma scurtă a imnului SUA, se fac anunțuri diverse, se prezintă scurte filme educative, se anunță unele fapte de indisciplină a elevilor dacă este cazul, fără a nominaliza, acestea fiind aduse la cunoștința părinților, se fac înscrieri pentru participarea la unele evenimente ce vor avea loc în cadrul școlii, cu participarea elevilor, activități libere pe calculator etc. fără a părăsi incinta școlii) și 30-40 de minute o pauză de masă, eșalonată pe clase, la ore diferite. Majoritatea celor 700-800 de elevi, sunt abonați la cantina școlii, cu meniu diversificat, din care nu lipsește laptele, fructele, salatele, sucurile sau apa, meniu complet, la un preț între 3 și 4 dolari pe zi, nu-i obligatoriu să fi abonat (unii pot să-și aducă de acasă mâncare, dar n-au voie să mănânce în clasă, numai în sala de mese deodată cu colegii abonați ai clasei. Nu se poartă uniformă de elev.

Î.: Ce materii ai studiat în clasa a -VII-a?

R.: Matematică, Istorie, Științe (aici intră fizica, chimia, biologia, geografie etc.), citit și scris în fiecare zi oră de 70 minute, materie care se continuă și la liceu. Nu memorăm poezii, texte, iar despre viața și opera scriitorilor foarte puțin, nu ca în România, dar la teste trebuie să știm scrie și citi și să ne exprimăm corect. La noi nici o oră nu o considerăm mai puțin importantă, toate se fac cu multă seriozitate și implicare. Dacă avem ceva de făcut și în timpul destinat orei nu terminăm, continuăm acasă. Alte teme pentru acasă sunt foarte rare. Avem fiecare elev activități și pasiuni înafara școlii la care participăm. De regulă sunt activități sportive și culturale. Eu am făcut, înot, baschet, tenis, fotbal. La școală mai avem discipline obligatorii la alegere, opțional, dintre care: în domeniul muzicii (cântatul la un instrument (eu mi-am ales clarinetul), în domeniul tehnic (robotică etc.) în domeniul artei (animație, actorie etc.), în domeniul sportiv sunt multe discipline sportive (eu mi-am ales baschet și fotbal american), pe care le facem în funcție de tematică și starea vremii, în sălile de sport sau pe terenurile amenajate afară. Și la aceste discipline opționale dăm periodic teste și probe. Nu facem religie la școală. Disciplinele enumerate le facem în toți cei trei ani petrecuți la această școală (clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a, iar unele se continuă și la liceu).

Școala la care învăț, are clase de la a VI-a la a VIII-a, cu cel mult 25 de elevi într-o clasă, la fiecare an școlar, datorită numărului mare de elevi, cam 250-300 în fiecare an de învățământ sunt foarte multe clase paralele, dar este foarte bine organizat, încât spațiile sunt ocupate și nu se pierde vremea. Părăsirea școlii în timpul programului este interzisă, de asemenea și folosirea telefoanelor mobile, doar în caz de urgență se pot folosi cu acordul profesorului.

La sfârșitul anului școlar se dă un test având aceleași teme și problematică ce cuprinde toate materiile, cu teme unice pe clase pentru întreaga țară, cu schimbarea anuală a tematicii. Cei care nu obțin punctajul necesar, nu repetă anul, nu rămân nici corijenți sau repetenți, doar îi mută în clase de nivel mai slab, obligându-i să participe online la cursurile școlii de vară pentru a recupera materia.

Școala este păzită, nu intră și nu iese nimeni până la încheierea programului. Legătura părinte, profesor-diriginte se face online, părintele știind în orice clipă tot ce face copilul. Există și un reprezentant al poliției locale, care previne orice acte de indisciplină a elevilor sau eventuale amenințări exterioare, privind integritatea elevilor și a personalului din școală. Nu avem manuale, învățăm de pe internet. Există în școală o bibliotecă bogată cu cărți din toate domeniile, de unde împrumutăm și citim pentru a ne pregăti în vederea testelor săptămânale și în special pentru cel anual, final, la care ne dau calificative și punctaje, nu note. în cadrul celor 45 de minute zilnice pentru, comunicări, imn și alte teme, ne prezintă și filme de 5-10 minute, privind pericolul consumului de droguri, de țigări și alcool precum și pedepsele prevăzute pentru încălcarea acestor interdicții. Tot în cadrul acestor activități specialiștii din domeniu ne-au vorbit despre educația sexuală, din care am reținut vârsta la care este bine să începem activitatea sexuală, să știm să ne alegem partenera și să ne protejăm, precum și riscurile la care ne expunem prin nerespectarea acestor sfaturi.

În clasa a VII-a și a VIII-a nu este obligatoriu să învățăm limbi străine, dar dacă vrem se poate și nu mai facem la liceu limbă străină. Multe ar fi de împărtășit din sistemul nostru de învățământ, care are la bază calitatea, profesionalismul, disciplina, competența și pragmatismul disciplinelor de studiu, conlucrarea școlii cu familia.

Î.: - Ce-ți place în România?

R.: - Multe îmi plac, dar amintesc câteva; oamenii că-s buni, primitori, nu-s grași ca în America (care duc o viață sedentară lipsită de mișcare datorită activităților practicate, la care se adaugă alimentația pe bază de grăsimi, dulciuri, fast-food cipsuri etc.). Îmi place bucătăria românească bazată pe produse naturiste, tradițiile, relieful atât de diversificat al țării, limba vorbită, trecutul istoric, zonele de vizitat sunt aproape și n -ai în totdeauna nevoie de mașină, că poți să te plimbi peste tot, îmi plac bisericile în special cele vechi, iarba, plantele, copacii, florile, diversitatea plantelor și animalelor și multe, multe.

Î.: - Ce nu-ți place în România ?

R.: - Sunt destule ce nu-mi place și o să enumăr câteva; nu-mi place că școala nu este luată în serios de către mulți copii și tineri, că se apucă de fumat, consum de băuturi alcoolice și droguri la vârste foarte mici, părinții n-au control asupra copiilor, legile în domeniu ori lipsesc, ori nu se aplică. Altfel nu-mi pot explica de ce sunt atâtea absențe de la școală (la noi numai în caz de boală poți lipsi de la cursuri), în cazul fumatului și băutului, în România copiii de orice vârstă cumpără țigări și băutură, fără restricție nu-i întreabă nimeni câți ani au (în America, numai cei care au peste 21 de ani, pot cumpăra și consuma țigări și băuturi alcoolice, dacă nu se respectă se pedepsește cel vinovat și complicii cu amendă, sau cu închisoare plus obligatoriu să urmeze niște cursuri în domeniu, la care se prezintă filme cu accidente și urmările acestor ilegalități. Toate măsurile sunt în folosul tinerilor și se aplică ferm, fără iertare). Nu-mi place lipsa de curățenie, fiecare aruncă mizerie la întâmplare, fumează oamenii peste tot, pe stradă, în localuri, nu în locuri amenajate. Lipsesc parcurile și locurile de joacă sau terenuri sportive, lipsesc piscinele comune, locurile de parcare insuficiente, sunt câini și pisici fără stăpâni ce trăiesc pe stradă liberi, la localuri meniurile sunt incomplete, lipsesc sosurile sau sucurile din meniu și trebuie plătite separat, la prețuri piperate (în America cu acestea te servești la discreție, sunt gratuite din partea localului). Nu-mi place că nu la toate școlile sunt echipe sportive de elevi care să participe la competiții cu alte școli, nu-mi place că nu sunt autostrăzi , iar mare parte din șosele sunt pline de gropi, se înregistrează multe accidente rutiere cu victime omenești, tot ce se construiește durează mult timp de când începe lucrarea până se dă în folosință etc.

Î.: - Ce sporturi îndrăgești?

R.: - Toate sporturile au farmecul lor, printre cele mai îndrăgite se numără cele ce se practică cel mai mult în America; fotbalul american, baschetul, fotbalul clasic, tenisul etc. Eu am practicat toate aceste sporturi plus înotul, dar nu de performanță.

Î.: - Cu toate neajunsurile enumerate, ți-ar place să trăiești în România?

R.: - Orice este posibil, m-aș adapta și aș lupta să schimb unele lucruri în bine.

Moșul îți mulțumește pentru sinceritate și răbdarea de care ai dat dovadă, cu dorința de a continua acest demers și în viitorii ani.

Dragomir VLONGA

La Săliştea (Cioara) au fost dezvelite busturile Călugărului Sofronie şi a Preotului Constantin Oancea, opera sculptorului Romi Adam

Duminică 27 august 2023, în prezența membrilor comunității locale, a unui mare număr de oficialități locale și județene, a unor clerici ortodocși și a unor invitați, în cadrul manifestărilor organizate cu ocazia întâlnirii după 13 ani de întrerupere cu fii satului, pe lângă alte manifestări din program, a avut loc în fața Primăriei Săliștea ceremonialul dezvelirii a două importante busturi pentru istoria comunei Săliștea. Este vorba de bustul Călugărului Sofronie de la Cioara, călugărul ortodox care s-a aflat în fruntea celei de a doua revolte anticatolice din Transilvania secolului al XVIII, născut la Cioara și al doilea bust al Preotului Constantin Oancea, care a păstorit la biserica din Cioara în perioada 1904-1949, om de mare dăruire creștină, cu preocupări pentru binele creștinismului ortodox, a enoriașilor, contribuind la bunăstarea localității, prin dobândirea și apărarea unor drepturi.

Busturile ce străjuiesc edificiul primăriei, sunt opera artistului plastic prof. Romi Adam-sculptor, care și-a revărsat talentul realizând mai multe busturi a unor personalități de marcă din România, aflate în Alba Iulia, în alte localități din țară și din Republica Moldova.

După participarea la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, oficiată de preotul paroh Liviu Ilie, la Biserica din Săliștea, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului", în prezența mulțimii și a oficialităților județene Ion Dumitrel-președinte și Marius Hațegan-vicepreședinte al Consiliului Județean Alba, al prefectului Nicolae Albu și al directorului cabinetului prefectului ec. Cristi Puie, al viceprimarului Marius Filimon de la Primăria Alba Iulia, al istoricului Ioan Bâscă-scriitor, al unor reprezentanți a ONG-urilor cultural-patriotice din Alba Iulia, coloneii în retragere și rezervă Nicolae Lupu, Dumitru Ghețe, Ioan Străjan, ing. Vasile Bogdan, teolog Rimo Vlonga și bine cunoscutul psiholog Prof. Univ. Dr. Mircea Miclea, fost Ministru al Învățământului- fiu și cetățean de onoare al satului Săliștea, primarul Emil-Aurel Stănilă, în calitate de gazdă a deschis evenimentul rugând pe cei patru preoți să oficieze slujba de sfințire a celor două busturi, care au fost dezvelite de Ion Dumitrel, Primarul Emil-Aurel Stănilă, Prof. Mircea Miclea și sculptorul Romi Adam.

După stropirea busturilor de către preoți cu apă sfințită, au spus câteva cuvinte privind însemnătatea evenimentului, următorii: Ioan Străjan, Ioan Bâscă, Ion Dumitrel, (care a subliniat faptul că fără istorie, cultură, învățământ și religie, toate celelalte eforturi umane își pierd din valoare și sens), Prof. Mircea Miclea, a spus răspicat că în viață trebuie să avem realizări proprii dar să ne gândim și la a realiza ceva pentru comunitate care să rămână ca un testament pentru generațiile viitoare, primarul comunei Săliștea, în cuvântul său a mulțumit tuturor celor prezenți și în mod special celor care s-au implicat în realizarea busturilor și a evenimentului de față.

După consumarea evenimentului legate de dezvelirea busturilor, a avut loc mult așteptata paradă a obiceiurilor și a portului popular, la care a lat parte și fanfara Centrului de Cultură „Augustin Bena".

După ce au primit cu aplauze parada portului popular, mulțimea s-a îndreptat spre scena amenajată în aer liber, pentru manifestările culturale, unde primarul Emil-Aurel Stănilă, a acordat diplome și distincții unor localnici implicați în rezolvarea multiplelor probleme ale comunității.

După acest eveniment au urcat pe scenă spre a bucura numeroasa audiență, cu bogatul și variatul program artistic, interpreții de muzică populară din zonă și ansambluri precum și interpreți invitați, printre care cei ai Centului Cultural „Augustin Bena" Alba Iulia și alți interpreți; Mariana Anghel, Ilie Medrea etc.

Manifestările și-au continuat programul stabilit, marcând un episod și o pagină importantă din viața și istoria comunității satului Săliștea (Cioara).

Dragomir VLONGA

Comemorarea Episcopul Ioan Teculescu la 91 de ani de la trecerea în eternitate

Motto: „ Arma cea mai puternică a preotului va trebui să fie pentru totdeauna „cuvântul cald plin de avânt... pentru neam și pentru legi.” (Ioan Teculescu)”

Sâmbătă 15 iulie 2023, o mână de oameni reprezentativi din Alba Iulia, fiind vorba de primarul Gabriel Pleșa, preotul Oliviu Botoi -consilier cultural eparhial, col. (r.) Nicolae Panduru, col. (rtr.) Victor Teodorescu, teolog Rimo Vlonga, reprezentanții unor ONG-uri cultural-patriotice, jr. Claudiu Dărămuș-liderul Partidului România Noastră și alții iubitori de istorie, s-au adunat pe caniculă în jurul bustului Episcopului Ioan Teculescu, opera artistului plastic Romi Adam, amplasat în Pacul Unirii din Cetate Alba Iulia, pentru a-i aduce un sincer omagiu la 91 de ani de la trecerea în eternitate.

Cu această ocazie primarul Gabriel Pleșa, a depus o coroană de flori din partea Primăriei și a Consiliului local, iar Părintele Oliviu Botoi, împreună cu cei prezenți au înălțat rugăciuni de pomenire pentru Ioan (Iustinian) Teculescu, născut la 01. 11. 1865 în localitatea Voinești-Covasna - decedat 16. 07. 1932 la Brașov. A fost cleric ortodox român, protopop și cel mai longeviv președinte al Despărțământului ASTARA Alba Iulia (1902-1923), participant de seamă la evenimentele UNIRII de la 1 Decembrie 1918, Căsătorit în 1891 cu Eliza, fiica preotului Iosif Comănescu din Codlea, iar în 1909 rămâne văduv cu șapte copii. În anul 1922, este ridicat la rangul de Episcop al Armatei Române cu sediul la Alba Iulia (primul episcop al armatei), 1922-1924. Apoi în perioada 1924-1932 Episcop al Cetății Albe și Ismailului până la deces.

Dragomir VLONGA

ZIUA IMNULUI - 29.07.2023 - sărbătorită la Alba Iulia

ZIUA LIMBII ROMÂNE - la Alba Iulia

IN MEMORIAM
Doamna colonel rtr. prof. STELIANA ZAHARCU

S-a născut la începutul anului 1930 în mun. București, într-o familie de italieni, familie în care munca cinstită și respectul față de semeni au reprezentat coordonate fundamentale ale vieții și conviețuirii sociale.

După absolvirea Facultății de Filologie din Bucuresti, făcând dovada unor capabilități intelectuale și profesionale remarcabile, în urma unei evaluări riguroase, în cursul anului 1954 a devenit cadru didactic la Școala de Ofițeri a Ministerului de Interne din București, instituție la care și-a desăvârșit cariera psiho-pedagogică ca profesor, translator și traducător de limbă italiană.

D-na Steliana Zaharcu

În activitatea profesională a manifestat un înalt spirit de sacrificiu și identificare deplină cu profesia aleasă, fiind admirată pentru ambiția și eforturile de a-și îndeplini fără cusur îndatoririle din fișa postului, maniera de înaltă competență și demnitate cu care a abordat relațiile de serviciu la toate nivelurile ierarhice.

Întotdeauna s-a dovedit a fi un coechipier solidar, discret și generos, responsabil al faptelor și deciziilor proprii, un pedagog care, cu mult rafinament, a știut să se apropie sufletește de oameni, să-i înțeleagă și să le fie alături în momentele de cumpănă.

A devenit membru simpatizant al Asociației noastre în urmă cu aproape 20 de ani, alături de soțul domniei sale - col. rz. Haralambie Zaharcu. Având această calitate, a susținut necondiționat, financiar și material, multiple proiecte de referință legate nemijlocit de istoria și tradițiile militare naționale. Deseori s-a dovedit a fi „mai genist” decât unii dintre camarazii noștri.

În conștiința geniștilor din rezervă și retragere, col.rtr. Steluța Zaharcu va rămâne o distinsă doamnă, onestă, manierată și cumpătată în toate, săritoare la nevoie pentru oricine, capabilă pentru acțiuni caritabile și cu un spirit patriotic de excepție. Niciodată nu a cerut nimănui, nimic, nici chiar atunci când poate era îndreptățită s-o facă.

Calmul și puterea de convingere în activitatea cotidiană, abordarea fără complexe a oricărei acțiuni, generozitatea aparte, vorba blândă plină de optimism și multe alte calități probate în viața de zi cu zi au făcut ca doamna Steluța Zaharcu să fie îndrăgită de către toți cei cu care a lucrat sau colaborat.

Am fost onorați să ne fie alături la evenimentele comemorative organizate de către militarii geniști din garnizoanele București, Alba Iulia și Brăila, precum și la activitățile de informare-documentare și de agrement în diferite zone din țară.

La rândul nostru, i-am fost alături și am însoțit-o la unele manifestări semnificative organizate de către Asociația „Țara Iancului - Iubirea Mea”, domnia sa fiind unul dintre membrii marcanți ai acesteia, un susținător financiar și material al proiectelor cultural-patriotice organizate cu diferite prilejuri.

În aceleași condiții a colaborat la Alba Iulia cu Fundația „Alba Iulia 1918 pentru unitatea și integritatea României”.

În semn de prețuire și înaltă apreciere a întregii sale activități, Consiliul Director Central al Asociației noastre i-a conferit ***d-nei Steluța Zaharcu*** *unele distincții proprii:* ***Medalia aniversară a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din Arma Geniu la împlinirea a 40 de ani*** **de** ***activitate, Medalia comemorativă „Centenarul Marii Uniri” și Titlul de „ Membru de Onoare”.***

A fost condusă pe ultimul drum la Cimitirul Militar Ghencea I din București, unde a fost înhumată la finele lunii iulie 2023 cu onoruri militare, de către membrii familiei, reprezentanții Asociației noastre și un număr restrâns de foști colaboratori care i-au prezentat un ultim omagiu.

Dumnezeu să-i vegheze somnul de veci în pace!

Președinte de Onoare
al Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și Retragere din Arma Geniu
Colonel (rtr) Marian Gargaz

Arc peste timp

Motto:
„Căci oamenii își iau întotdeauna
la drum, amintirile;
Ceea ce nu se poate uita."
(Ion Andreiță)

Cu emoție deschid cartea „BANII MIRESEI", primită în dar, semnată de scriitorul Ion Andreriță – scriitor, asemeni unui stejar nins de vremi, care cu tenacitate împlântându-și rădăcinile în solul gândirii, ne-a lăsat/lasă moștenire, nouă, celor de azi, dar mai ales celor de mâine, o operă clădită din adevăruri indiscutabile și autentice file de cronică, pagini vibrante despre locurile noastre, universul satului românesc, precum și despre țările de dincolo de fruntariile patriei (China, Franța, Italia) păstrând întipărite în oceanul de conștiință clipe ale vremurilor și visul pentru care s-au jertfit generații de înaintași atunci, când stelele s-au ascuns în jalea amară a pământului, realizând pagini de literatură memorialistică cu reală putere de evocare, cu valoare istorică și educativă:

Sunt nume destinate
Ca numele tău mare
Să steie neclintite
Pe-a timpului HOTARE
Și veșnic să răspândă
O falnică lumină
Pe seculii ce-n umbră
Trecând ei se închină. (din Romanul Banii miresei)

Emil, personajul din „Banii miresei", găsește aceste versuri în soclul statuii lui Cuza-Vodă, statuia amintind despre un timp vechi, fiind închinată lui Alexandru Ioan Cuza: „Pe frontispiciu, Emil citi cuvintele: Lui Cuza-Vădă, primul domn al românilor și părintele poporului. Țărănimea din județul Putna. Recunoștință eternă, Unirea principatelor, Secularizarea averilor mănăstirești, Împroprietărirea clăcașilor, Chemarea poporului la viața publică". (Romanul „Banii miresei"- pag. 160)

Dar trecutul a rămas săpat în inima poporului, în creația populară, literatură, cu ecou în inimile oamenilor:

Eu fac merele și vinul
Ar pământul an de an
Știu ce gust are veninul
Nu-s poet, ci sunt țăran!

Adun merele-n ogradă
Ciocârliile în lan
Îmi cânt dorul în baladă
Iar acum pe la DIVAN!

Cobora cerul pe ape
Ion Roată când vorbea
Se mișcau munții pe-aproape
Dunărea vorbea și ea.

Și zvâcni codrul ca para
Râul se trezi din somn
Striga Roată: Vrem cu Țara
Noi îl vrem pe Cuza domn!
(Ion Roată către DIVAN)

Glasul scriitorului atât de sensibil a devenit un REFLEX al gândului și sufletului, amintindu-ne de cuvintele: „Glasul omenesc dă preț și chip scrierilor trecute prin faptul său" (Montaigne). Având putere de seducție, cuvintele scriitorului Ion Andreiță, ne amintesc de cuvintele genialului nostru poet, Mihai Eminescu, poetul tuturor românilor, care, cu ocazia serbărilor de la Putna a rostit: „Să facem din Putna un Ierusalim al pământului românesc." Sufletul poetului locuiește în cuvânt, ascultând de la fereastră, melopeea acestui pământ; Și timpu crește-n noi și candele în inimi ard, iar din gândurile miruite cu nard, se înalță o rugăciune, preamărind pe Dumnezeu, la Icoana Maicii Domnului:

O Maică Preacurată cu ochi de rouă
Adu-ne lumină nouă,
Din clopotul florilor
Din pașii zorilor,
... Și din PĂDUREA DE ARGINT
Cântecul izvoarelor sfânt,
Din fluiere de argint! (Paraschiva Cărbunar – poezia „Din mitul albastru al poetului", Revista Eminesciana)

Nu putem uita, versurile din literatura populară :

„Frunzuliță de secară // Veste neagră o vint în țară//
Să plece feciorii iară// Unde-i nu-i HIRUȚ de grâu//
Numa sânge până-n brâu// Unde nu-i HIRUȚ de iarbă
Numa sânge până-n barbă.// (din literatura populară)

Scriitorul Ion Andreiță păstrează legătura cu creația populară, fiindcă „unei literaturi culte, numai creațiile poporului îi pot conferi caracter național".

Naționalismul și românismul duse la extrem, nu duc la nimic bun! Țara aceasta cu un popor pașnic, în sufletul căruia dorința de stăpânire și războaiele n-au deșteptat stimă, și-a adus în conjunctura vremurilor tributul de sânge, în războaie nedrepte pentru acest pământ, dăruit de Dumnezeu. Au rămas în pagini nemuritoare, gândurile acestor oameni care s-au jertfit și care privesc războiul „ca pe un ABSURD" nu ca pe un fapt glorios de arme – „un deznodământ al labilității și descompunerii umane". Calitățile umane ale acestor oameni trebuie cultivate cât mai mult în rândul generațiilor tinere. Iată de ce Mihail Kogălniceanu, se adresează domnului Alexandru Ioan Cuza, primul domn al românilor și părintele poporului, cu ocazia înscăunării sale: „Fii bun, fii blând, fii bun mai ales cu cei pentru care, mai toți domnii trecuți au fost nepăsători și răi".

Nu numai în proză, ci și în poezie, cuvintele scriitorului Ion Andreiță, vibrează, farmecul lor se topește în imagini sonore de autentică culoare romînească.

Glasul scriitorului, asemenea unor pâraie, curge din izvorul vieții căutând adevărul, onestitatea, armonia, valori morale care înfloresc din culorile iubirii, acumulate în anotimpurile vieții, creionând fuioare de legendă, care trebuie păstrate în tezaurul sufletesc național! Prin puterea gândirii și a cuvântului, de a transmite prin generații forța de asimilare a realității acelor vremuri, documente istorice, pagini de jurnal, amintiri atât de dureroase, cântece, descântece – adevărate diademeale spiritualității noastre, atâtea exemple interesante, fie că este vorba de literatura română pașoptistă, mari clasici, BALCANISM, literatura din Republica Moldova, de diaspora, exil, etc., ... prin analiza pertinentă a realităților domeniului investigat, care constituie probe ale echilibrului și RIGORII, romanul „BANII MIRESEI" este o lucrare de TEZAUR! În fizionomia personajelor, a metehnelor sunt asociate: mentalități, cruzime, creaturi mizerabile, barbarii, suflete întunecate, scântei de gânduri de lumină din (lada de campanie), scrisori din Basarabia, etc., ceea ce ne determină să reflectăm la cuvintele: „sufletul este temelia tuturor puterilor și capacităților, prin care se provoacă existența noastră spirituală". Temele abordate de scriitorul Ion Andreiță aduc un spor al spiritului, originalitate limbii și elevație, purtându-ne pe valurile albe răscumpărătoare ale acestor vremuri înlăcrimate. Cuvintele domniei sale sunt conduse de o etică verbală, destinate parcă să rămână în suflet.

Prin particularitățile de limbaj, prin trunchiul de sentimente bune din care dă lăstarul fraged, scriitorul ne arată că pe drumul către Dumnezeu, se renunță la orice trufie, vorba poetului:

„Doamne vreau să-ți mulțumesc
Dar în graiul omenesc
SLOVA vorbelor tocită,
Vorba SLOVEI PRIHĂNITĂ
Înțelesul otrăvit,
Le-a mușcat și-mbolnăvit;
Voie dă-mi să spânzur graiul
Și să-ți mulțumesc cu naiul,
Cântecul care mă doare
Frate-i cu tăcerea mare
Cu îngerii cu lăstunii
Și cu șoapta rugăciunii."

(T. Arghezi - COLIND)

Jertfă înaintașilor se cade să fie un memento în timpul atât de limitat al călătoriei noastre pe pământ. În aceste vremuri care au pustiit sufletul omenirii, se cade să înălțăm imnuri la Icoanei Maicii Domnului pentru a anihila cenușiul vieții și dușmăniile dintre oameni, gândind la mamele noastre care au avut o școală tainică a inimii, fiind celebre prin virtuțile lor: înțelepciune, pietate, durerile trupului, lacrimi, rugăciuni și mâna întinsă săracilor. În versuri nemuritoare, scriitorul Ion Andreiță aduce cinstire mamei:

Cât de mult tu mi-ai cântat
Mamă, când m-ai legănat
Îți ardea cântecu-n glas
Ca păiușul pe izlaz
Îți ardea cântecul-n piept
Ca iubirea ce-o aștept.
Și mi-ai zis năier să fiu,
Tot în frunte să mă țiu,
Stâmpăr ca Argintul viu –
O, de ce te-ai topit în cântec
Doru-ntreg ca-ntr-un descântec,
De-mi arde și-acum în piept
Ca iubirea ce-o aștept."

(Ion Andreiță – MAMĂ ... din volumul Măsurând cu lacrima ființa TA, Opera Omnia – Ed. Tipo Moldova Iași, 2013)

Versurile acestea se revarsă în acordurile unei doine, pe care cu permisiunea scriitorului Ion Andreiță, am inclus-o în repertoriul meu, aducându-i mulțumiri și recunoștință!

Așadar, iubirea e darul pentru noua generație//

Căci legea iubirii ne ține împreună//

Ea nu cunoaște HOTAR//

Coeziunea dintre generații// E calea cea bună.//

Se vede că: „Peste oamenii cumsecade
Lumea a trecut ușor
Uitând pilda vieții lor
Și atâtea cuvinte minunate
De înaintași în cărți lăsate."

Se vor găsi în altă lume, oameni care să adune, gânduri pentru viitor, urmând pilda vieții lor?

Mă cufund în meditație lăuntrică interioară, cu dor de oamenii trecutului, care știu să-și limpezească sufletul în lumina sfântă și în mugurii timpului, arătându-se tot mai rar printre noi; și parcă se desprind din vremelnicie, însoțindu-ne pe efemerul drum al vieții, luminându-ne pe dinăuntru cu glasul lor și simțirea caldă. Cu ochii minții privesc munții spătoși, care odinioară se ascundeau în doine, ca sufletul în polen, iar pașii dorului se aștern în cântecul etern!

Romanul „Banii miresei" este un ARC PESTE TIMP, în care limfa narativă a scriitorului Ion Andreiță se împletește cu imaginea sub raport emoțional și pictural.

Romanul este o operă memorabilă din care răzbate un ton aparte pentru posteritate, constituind un obiect de studiu, din care glasul scriitorului Ion Andreiță, limpezit în mugurii timpului, este o mărturie pentru generații, o comoară de amintiri și sentimente, de respect, lăsând pe tărâmul pe care zboară pasărea măiastră, amintirea celor care s-au jertfit, venind în întâmpinarea predecesorilor și a generațiilor tinere, purtând pe pânza sufletului inundată de lumină, memoria plaiului părintesc, a satului Perieți, a oamenilor care le poartă iubire, a pământului natal oltenesc și românesc tabloul întregului neam românesc!

Generații de tineri vor găsi în opera scriitorului Ion Andreiță valori poetice, literare, exprimând culorile vieții în artă, literatură, vers și cânt, în tot ce se găsește frumos între cer și pământ, fiindcă:

Amintirile vieții rămân pe pământ
În firul de iarbă, izvoare și cânt//
Pământul sacru, păstrează memoria poporului meu
Și seva arborilor credința-n Dumnezeu! - Paraschiva Cărbunar – poezia „Amintirile vieții" (după PROLOG la Inteligența materiei de Dumitru Constantin Dulcan), din volumul „Râul vieții", 2013, ed. Primus, Oradea

prof. Paraschiva CĂRBUNAR

POESIS

Paraschiva CĂRBUNAR

Odă iubirii de mamă

Tu dezleagă, dacă vrei
În lacrima florilor de tei
Frumusețea lumii într-o clipă
Purtată pe a dorului aripă,
În al iubirii legământ
Din tainicul cuvânt
Ce ne-nsoțește pe pământ
Pân´la mormânt!

Pe valurile vieții zbuciumate
Iubirea de mamă răzbate
Icoană, ce-o purtăm cu temei
În anii copilăriei, în anii tinereții
Și-n anii bătrâneții grei!
Din cununa copilăriei, cu flori albe grămadă
Flori miraculoase așteptăm să cadă
Ca o risipă de trandafiri pe zăpadă!

Eram copil, măcuță, când mi-ai spus
Că acest cuvânt, de toate-i mai presus;
Iubirea de mamă, Icoană sfântă,
Nicicând nu se uită!
Și-n scurta trecere, pe-acest pământ,
M-adăpostesc în acest cuvânt;
De aceea, din când în când
Cuvântul, cuprins în gând,
Inundă, a sufletului poezie
În acorduri dragi de simfonie!
Deși iarna vieții se așterne peste mine,
Măicuță, tot mi-e dor de tine!

La Alba Iulia

Din deal și din vale
Sunete domoale,
Se-aud, se-aud în memorie
Cu ecou de istorie!

Măreț oraș ne ceri iară
Uniți să fim ca odinioară,
Cu inima înălțăm spre astre
Hora devenirii noastre!

În cetatea Albei clopotele bat,
În toată țara, în fiecare sat,
Deschideți porțile cu dor,
Ne cheamă strămoșii în cor.

Oraș cu trecut milenar
De strămoși cinstit,
Prin actul de Unire Centenar
În veci să fii slăvit!

Gândind la Eminescu

În Împărăția Cuvântului ne-adăpostești
Luceafăr blând, din înalte sfere cerești
Înălțând rostirea românească în universalitate
Prin doinele codrului tremolate,
Prin vise generoase, plăsmuite ca albele petale
Pe coarda titanică a firii tale,
Și setea de cunoaștere înnăscută
Pe cărarea vieții străbătută,
Cu exuberanța naturistă, dar și iubire
Pentru a limbii mărire, a noastră moștenire;
Înțelegând al lumii sens divin
Lăsând pentru cei care din urmă vin,
O fărâmă din raza de lumină și dor,
Și iubire, din al vieții nesecat și sfânt izvor!

Deși constrâns neîncetat
Idealuri înalte ai cultivat
Vrednice de admirat:
„C-așa cum este nu poate a fi bine
Că nu poate nedreptul etern ca să domine”
În sonoritatea limbajului tău, căutând mereu, mereu
Urma frumuseții, între imperioasele „îndemnuri ale vieții”
Prin calda seninătate, momente de luminozitate,
Și voință fără asemănare,
De desăvârșire artistică fără egal
Pentru ALTARUL LIMBII, sfânt ideal
Idealuri ce însemnau pentru cei ce știu
„A vorbi într-un pustiu”.
În cârjele vremii înșelătoare, ai lăsat pe-a vieții cărare
Florile inimii tale,
Care, lângă florile de tei se-aștern
În prezentul ETERN!

Glossă

Trece viața ca o floare
Nimic nu e nou sub soare,
De te-ntreabă cineva
Socoteală, tu, nu da.
Valul vieții, greu, ușor
Duce omenescul dor.
Eu, doar, o vorbă îți spun
Ia-ți tovarăș bun la drum.

Din frumoasele cărți sfinte
Am cules învățăminte;
De s-ar găsi cineva,
Vorbele a-mi asculta!
Multe-am auzit pe lume,
De nu le mai știu pe nume
Ai în toate cumpătare
Trece viața ca o floare!

Dintr-un colț doar mă privești
Gloria să n-o dorești,
Prețuiește tot mereu
Comoara sufletului tău.
Timpul poartă pe aripă
Fericirea ca o clipă,
Și-ți răspunzi la întrebare
Nimic nu e nou sub soare?

Spectator pe scena vieții
Te prind zorii dimineții
Din sufletul tău pornește
Frumusețea care crește.
Să fii în viață om drept,
Spune omul înțelept
Fie sfântă vorba ta
De te-ntreabă cineva!

În pagina cărții am citit
Despre oameni din trecut,
Prin modelul vieții lor
Deschis-au drum spre viitor
Va dăinui-n lumină
Fapta lor cea bună!
Când viața-ți este grea
Socoteală, tu, nu da!

Că de când e lumea lume
Au fost rele, au fost bune,
Învață în tinerețe
Omului să-i dai binețe,
Fii lumină pe pământ
Poartă-n suflet gândul sfânt!
Treci ca pasărea în zbor
Valul vremii, greu, ușor!

C-au stropit oamenii răi
Fapta bună cu noroi,
Nu te prinde tu cu ei,
Că sunt HOȚI și sunt mișei.
Fapta lor adevărată
Și-o acoperă cu mască,
Omul blând, din sfânt izvor
Duce omenescul dor!

Lumea asta înșelătoare
Merge pe calea cea mare!
Calea-ngustă-i ca o scară
Asta e o floare rară!
Roadele credinței tale
Să le semeni pe cărare.
Prețuiește omul bun
Eu, doar, o vorbă îți spun!

Nu-ți aduna bogăție
Trăiește în modestie
Să spună alții ce vor spune
Tu trăiește-n rugăciune,
Și să mergi pe drumul tău
Cu credință-n Dumnezeu!
Că mi-a spus frunza de prun
Ia-ți tovarăș bun la drum.

Ia-ți tovarăș bun la drum
Eu, doar, o vorbă îți spun
Duce omenescul dor
Valul vieții, greu, ușor,
Socoteală, tu, nu da
De te-ntreabă cineva,
Nimic nu e nou sub soare
Trece viața ca o floare!

KOGAION

Din tâmpla strămoșilor curge lumină
Acoperindu-ne, în noaptea senină;
Templu măreț răsare din tâmpla gândirii
Din care s-adapă VECIA IUBIRII;
Brazda de pământ, strădacică-i,
Lumină în ALTARE
Pe-a vieții cărare;
Doruri grele dezgropând
Ce-au înflorit odată
Pe vechiul pământ;
Chemându-ne sub cerurile ce cresc
Sub raza pleoapei se adăpostesc;
Și plâng la PRUT
Cu frații înstrăinați de țară,
Din lumea de odinioară;
Și cu zăpezile de altădată plâng la UNISON
Într-un poem de FRANCOIS VILON
Și cu lumina verii
Ce-a apus de mult peste sat,
Purtând chipul iernii desfigurat;
În suflet și-n gînd
Glasul mamei duios și blând!
Și-n sentimente ce se înfiripau
Și-n visuri dragi mă ascundeau;
Și-n soarele gîndului ce suie
Și poarta chemării descuie;
Din muntele neguros
Și râuri curgând unduios!

Dor de Luceafăr

Cum cad pe nisip petale albe
Și lacrimile mele șirag de salbe;
În roua zorilor de diamant
Gându-mi călătoresc prin înalt.

Luceafăru-mi trimite raze vii
Să mă-nvelesc în nopțile târzii;
Iar glasul său, muzică astrală,
Vine din lumea siderală.

Cuvintele lui le-aud pe-a codrului cărare,
Mi-aduc în suflet alinare;
Și-mi dau fiori … îmi dau fiori
Stau să-l ascult până în zori!

Se-aude CÂNTECUL NEMURIRII
Al sufletului HOTAR BRĂZDÂND;
Pe ALTARUL iubirii,
Doruri dragi înfrunzind!

Omagiul înaintașilor

Timpul își năruie hotarele
Topind, veacurile ostenite
Iar spațiul se dilată, vrând mâna să-i întindă
Tot sufletul românesc să cuprindă.

Fuioare de cuvinte creionează
Legende care fascinează;
Despre zămislitorii de frumos, purtători de lumină și-mpliniri
Despre istoria scrisă, cu lacrimi și trandafiri.

Sub aripile sfinte ale îngerilor s-au adăpostit
Strămoșii noștri de odinioară, care ne veghează;
Peste pământul de Dumnezeu dăruit
Poeții, eroii și apostolii, ca stelele luminează!

Ce soartă neamul nostrum a avut
Prin veacuri s-a ridicat, a murit și a renăscut;
I-a rămas inima, plină de căldură și credință
Eternă biruință!

Refrene astrale

Motto:
Cât de mult tu mi-ai cântat
Mamă, când m-ai legănat...
Îți ardea cântecu-n glas
Ca păiușul pe izlaz
Îți ardea cântecu-n piept
Ca iubirea ce-o aștept;
(Ion Andreiță)

Pe țărmul sufletului meu
Poposesc mereu, plachete de poeme
Uitate de vreme, găsite-ntr-un sertar
Din care tresar, cuvinte,
Cu vibrații umane, cu refrene astrale
Din roua dimineților albastre
Din țărâna plaiurilor noastre,
Risipite de milenii, ramuri rămurele
Printre roiuri de stele.

Și cântă în cor timbrate elegiac
Glăsuind....glăsuind din veac;
Cu murmur de izvoare
Cu glas de privighetoare
Atât de sonor, de tulburător,
Minunatul madrigal
Trecând peste deal,
Purtând dorul sfânt al mamelor privighetori
Neîntrecute-n cânt,
Și dorul munților veșnici în Cuvânt!

Și apoi .... apoi cad
Peste cetini de brad,
Pe pagini de carte strălucind
Prin veacuri vorbind,
Sufletul omenesc, dintr-un spațiu ceresc,
Cu poetul cântând seară de seară,
Cu poetul cântând la vioară,
Plaiuri părintești, doine și povești
Pentru neamul acesta nencetat,
Privighetorile, prin veacuri au cântat!

Bucovină – glas de clopot argintat

Cu inimi plecate, pline de lumină
Venim la tine frumoasă Bucovină
Cu glas de cântec purtat
Ținut legendar de Dumnezeu binecuvântat
Cu diademe de pietre prețioase împodobit
Din vrednici înaintași ce s-au jertfit!

Bucovină, pagină de istorie vie
De artă, cultură, poezie
De nume care amintirea Marilor serbări trezesc
Vibrând la glasul Luceafărului,
Iubitor de pământ strămoșesc
„Să facem din Putna Ierusalim al neamului românesc”!

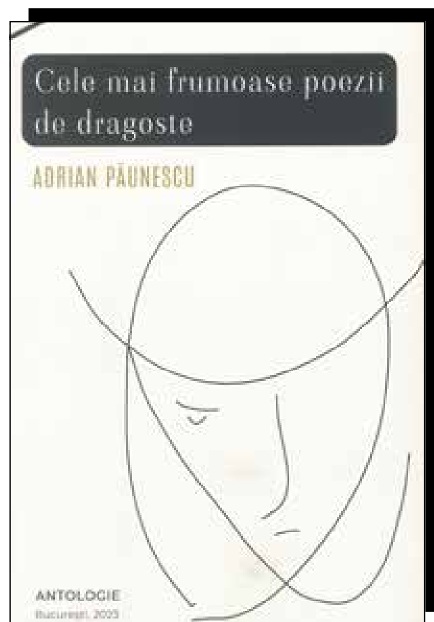
Bucovină, glas de clopot argintat
Prin generații neuitat!
Aici, șoapta descălecătorilor de țară
De peste veacuri se-aude iară
Din epoca ștefaniană;
Țară de sus, pământ sfânt
Cu inimi înflorite în cuvânt
De frați ucrainieni, cinstind al tău pământ!

Plânge pădurea de stejari sub cruce
Și nu știm ce soartă ne-aduce!
Stelele în gene lacrima-și topesc
Țară de fagi a tinerei Moldave cu cântec ceresc;
Cu mănăstiri și doruri ce se sting în potir
În corola ALBULUI TRANDAFIR,
În dulcea chemare, în lumea creată dincolo de zare
Purtând gândul spre marea cea mare
Și setea rămasă-n izvoare!

COLABORĂRI PUBLICISTICE

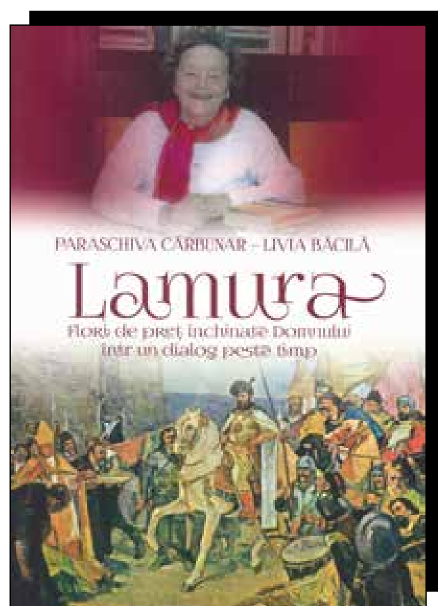
TRANSILVANIA - PĂMÂNT ŞI NEAM ROMÂNESC, Ioan Condor, Colecţia DACOROMANIA, Editura Grai şi suflet - cultura naţională, Bucureşti

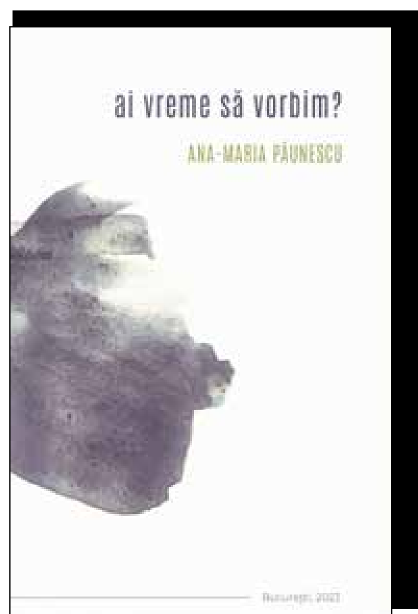
CELE MAI FRUMOASE POEZII DE DRAGOSTE, Adrian Păunescu, Bucureşti

TOATE POEZIILE PE CARE NU ŢI LE-AM SCRIS, Ana-Maria Păunescu, Bucureşti

LAMURA. FLORI DE PREŢ ÎNCHINATE DOMNULUI ÎNTR0UN DIALOG PESTE TIMP, Paraschiva Cărbunar, Livia Băcilă, Editura Primis, Oradea

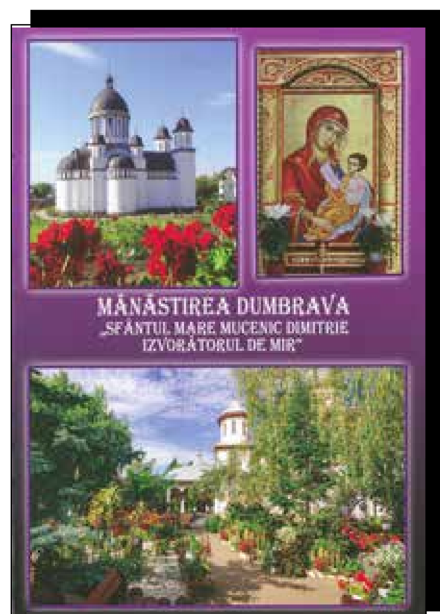

AI VREME SĂ VORBIM?, Ana-Maria Păunescu, Bucureşti

PE CLAVIATURILE ARMONIEI CU LUIZA ASAVETEI, Paraschiva Cărbunar, Editura Primus, Oradea

COLABORĂRI PUBLICISTICE

MĂNĂSTIREA DUMBRAVA „SFÂNTUL MARE MUCENIC DIMITRIE IZ-VORÂTORUL DE MIR"

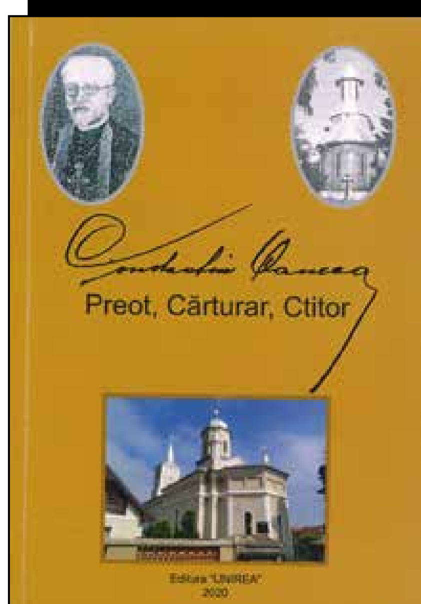
ART EMIS,
director Ion Măldărescu,
Râmnicu Vâlcea

FOAIE DE CUCIULATA,
Gazetă de informare, cultură, și opinie etică a fiilor satului Cuciulata,
Dir. onorific Acad. Ghe. Buzdugan,
Redactor col.(r) ing. Vasile Strâmbu

CREDINŢA STRĂBUNĂ, Reviztă editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei

CONSTANTIN OANCEA - POET, CORTURAR, CTITOR,
Ioan Bâscă,
Editura Unirea, Alba Iulia

ATENEU,
revistă editată de
Consiliul Județean Bacău

Cuprins

ISSN 1222-8753